

TITEL V.

Overtreding betreffende hulpbehoevenden.

[Het opschrift, oorspronkelijk luidende: *Overtredingen* enz., werd ten gevolge van het wegvallen, eerst van de artt. 505 en 506 O. R. O., later van art. 447 G. O. [301 O. R. O.], door de Regeering gewijzigd in *Overtreding* (enkelvoud).]

O. R. O. ART. 301. Hij die opzettelijk een minderjarige die onttrokken is of zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gesteld gezag of aan het opzigt van dengene die dit bevoegd over hem uitoefent, bij zich houdt, zonder daarvan binnen drie dagen kennis te geven hetzij aan den persoon wien het gezag over den minderjarige toekomt of die het opzigt over hem uitoefent, hetzij aan den ambtenaar der justitie of politie, wordt gestraft:

met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden, indien de minderjarige beneden de twaalf jaren oud is;

met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden, indien deze twaalf jaren of ouder is.

Memorie van Toelichting.

Art. 301. Het hier omschreven misdrijf is niet alleen aan te merken als een middel tot begunstiging van het in art. 299 [279] strafbaar gestelde feit. Immers het misdrijf wordt gepleegd met betrekking tot den minderjarige, onverschillig of deze door misdrijf onttrokken is of wel zich zelf onttrokken heeft aan het wettig over hem gesteld gezag of het bevoegd over hem uitgeoefend opzigt. In beide gevallen eischt de bescherming, verschuldigd aan het ouderlijk of daarmede gelijk te stellen gezag, dat de minderjarige niet verborgen worde gehouden door den persoon, die hem, zij het oorspronkelijk met goede bedoelingen, bij zich heeft opgenomen.

Advies van den Raad van State.

Is het hier* bedoelde feit van verbergen van minderjarigen ook strafbaar, als de minderjarige zich zelf onttrokken heeft en zelfs wanneer dit is geschied om geldige redenen?

Het woord »deze» is hier weder verkeerd gebruikt en kan taalkundig niet op den minderjarige slaan.

Rapport aan den Koning.

Dit artikel, aangevuld overeenkomstig 's Raads opmerking, behoorde daardoor niet meer in dezen titel (nl. Boek II, titel 32, *Begunstiging*). Het is geworden het nieuwe art. 301 [O. R. O., en alzoo overgebracht in Boek II, titel 18, *Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid*].

* [Namelijk in het toen aldus luidend artikel: Hij die opzettelijk een minderjarige die onttrokken is aan zijn vader, moeder of voogd onder wiens gezag deze staat of aan hem wien deze op regterlijk bevel is toevertrouwd of die weggevoerd is van de plaats waar deze zich met hun goetvinden ophield, bij zich houdt enz.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 301 *zonder daarvan binnen drie dagen kennis te geven*. De Commissie heeft bezwaar tegen den termijn. Wanneer de drie dagen verlopen zijn zou de dader belang hebben om het kind te verduisteren of, in geval

van wegvoering, het bewijs van het misdrijf te bemoeijelijken. Ook komt het bepalen van zoodanigen wettigen termijn, als criterium van het strafbaar feit, bij overtredingen, niet bij misdrijven te pas. Met late daarom liever de woorden: »binnen drie dagen" weg.

Art. 301 is een *wetsdelict*, waarbij geen opzet te pas komt en dat dan ook naar de overtredingen wordt overgebracht. Zie art. 447 *nieuw*. [Vgl. ook het antwoord bij artt. 505 en 506, hierachter bl. 289.]

[Vgl. het medegedeelde bij artt. 279 en 280, deel II bl. 435.]

G. O. ART. 447. Hij die een minderjarige die onttrokken is of zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gesteld gezag of aan het opzicht van dengene die dit desbevoegd over hem uitoefent, bij zich houdt, zonder daarvan binnen drie dagen kennis te geven hetzij aan den persoon wien het gezag over den minderjarige toekomt of die het opzicht over hem uitoefent, hetzij aan een ambtenaar der justitie of politie, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer VAN DER KAAJ, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Het artikel gaat, naar het oordeel der Commissie, te ver, en het is voor de gevallen, waarin het er op aankomt een dergelijke strafbepaling te bezitten, onnoodig. Het straft hem die een minderjarige die onttrokken is of zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gesteld gezag of aan het opzicht van dengeen die dit desbevoegd over hem uitoefent, bij zich houdt, zonder daarvan binnen drie dagen kennis te geven. Maar zoo wordt ook hij strafbaar die niet *weet* dat de minderjarige zich onttrokken heeft of onttrokken is aan het ouderlijk gezag.

Wij hebben hier te doen met eene eenvoudige overtreding, zoodat ook het vereischte van die wetenschap moeilijk in het artikel kon worden opgenomen. Hij dus die zonder er iets van te weten een minderjarige van 21 of 22 jaren bij zich houdt, hem eene kamer verhuurt, zonder daarvan dadelijk aangifte te doen bij de politie, valt onder de straf van dit artikel, en dit gaat te ver. Onttrekt men echter *opzettelijk* een minderjarige aan het ouderlijk gezag, dan wordt men krachtens andere artikelen van dit ontwerp gestraft.

De Commissie is dus van oordeel, dat dit artikel zonder eenig bezwaar kan vervallen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik heb niet dadelijk het woord gevraagd, omdat ik het wenschelijk achtte, dat ook de Commissie de redenen mededeelde voor het vervallen van het artikel. Het werd, ten gevolge van eene opmerking der Commissie, naar de overtredingen overgebracht. Tevens gaf ik aan de *oude* artt. 299 en 302 [279 en 280] eene nieuwe, meer eenvoudige, maar juist daardoor meer omvattende redactie. Ten gevolge van deze laatste omstandigheid, kan ik wel in het wegvallen van dit artikel berusten. Voor zoover het bij zich houden van het kind bepaald strafbaar moet zijn, valt het onder **art. 280**. Doet men daarentegen geene moeite om het kind te verbergen, dan zal het zich op straat vertoonen, althans burens en bekenden zullen het weten, en de politie zal het niet licht ignoreren.

Ik heb alzoo de eer het artikel in te trekken.

[Het artikel 447 **G. O.** (301 **O. R. O.**) werd alzoo door de Regeering teruggenomen en is derhalve **VERVALLEN**.]

O. R. O. ART. 505. Hij die bij de ontdekking van een verlaten of verdwaald kind nalaat dezen die hulp te verleenen of te verschaffen waartoe hij bij magte is, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

O. R. O. ART. 506. Hij die weigert een door eenig ongeval getroffen of in levensgevaar verkeerend persoon tot de onmiddellijk vereischte hulp in zijne woning toe te laten, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

Memorie van Toelichting.

Art. 505. Een kind, onverschillig van welken bepaalden leeftijd, doch zóó jong, dat het verlaten kan worden of verdwalen kan, is, in dien toestand gebragt, geheel aan zich zelve overgelaten, volkomen hulpeloos. Die het verlaten of verdwaald kind eenvoudig aan zijn lot overlaat, handelt niet alleen onmenschelijk, maar geeft ook aanstoot en onthoudt zich moedwillig van het afwenden van een mogelijk gevaar voor dat kind en van het doen ophouden van bezorgdheid voor ouders of andere verzorgers.

Art. 506. Hier geen tegenwerking, gelijk in art. 204 [**O. R. O.**], maar gebrek aan medewerking. Geen gevaar voor de algemeene veiligheid, gelijk in art. 501 [446], maar voor een bepaald individu. Mogt voor den hulpbehoevende de toelating eene levensvraag zijn, dan zou, zoo de dood het gevolg is, art. 507 [450] toepasselijk kunnen worden. In vele gemeente-verordeningen is het voorschrift van dit artikel ten onregte beperkt tot tappers en logementhouders.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 505 en 506. De Commissie is van oordeel dat deze bepalingen niet in het wetboek behooren te worden opgenomen. Men maakt hier onbarmhartigheid tot eene overtreding en verzwakt daardoor het zedelijkheidsgevoel. Het thuisbrengen van verdwaalde kinderen, het helpen van personen die in levensgevaar verkeerren is een goed werk, geen rechtsverplichting. Het mag inderdaad van niemand als plicht gevorderd worden een aan besmettelijke ziekte lijdend of met ongedierte bedekt mensch in zijne woning op te nemen.

Wil men de artikelen behouden, dan zou toch de beperking van art. 507 [450]: »zonder gevaar voor zich zelf of anderen redelijker wijs te kunnen duchten» ook hier toepasselijk moeten zijn.

Art. 505. *Kind.* Wanneer houdt een mensch op een kind te zijn? In het Eerste Boek (titel XV) is het begrip door het stellen van een vasten ouderdom bepaald. Naar analogie van art. 274 [256] zou hier de leeftijd van zeven jaren moeten vastgesteld worden.

Dezen, lees: het.

Deze bepalingen zijn vervallen. In de plaats daarvan is als overtreding opgenomen het feit dat tot dusver onder de misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid in art. 301 [**O. R. O.**] was vermeld, maar alle kenmerken van een wetsdelict draagt zoodra het opzet, gelijk behoort, daaruit is verwijderd [zie ook bij art. 301, hiervoor bl. 288].

[De artt. 505 en 506 **O. R. O.** zijn alzoo in het **G. O.** VERVALLEN.]

Art. 450.

Hij die, getuige van het oogenblikkelijk levensgevaar waarin een ander verkeert, nalaat dezen die hulp te verleenen of te verschaffen die hij hem, zonder gevaar voor zich zelven of anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, verleenen of verschaffen kan, wordt, indien de dood van den hulpbehoevende volgt, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 507. Hij die, getuige van het oogenblikkelijk levensgevaar waarin een ander verkeert, nalaat dezen die hulp te verleenen of te verschaffen die hij hem, zonder gevaar voor zich zelf of anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, verleenen of verschaffen kan, wordt, indien de dood van den hulpbehoevende volgt, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

De behoefte aan hulp kan in enkele gevallen zoo dringend zijn, dat ieder gehouden is te doen wat hij kan. Hij, die een ander met den dood ziet worstelen en bij magte is hulp te verleenen, is daartoe verplicht. Bij oogenblikkelijken nood moet de burger datgene doen wat de vertegenwoordigers van het openbaar gezag zouden verrigten, indien zij tegenwoordig waren. Van tijd tot tijd komen gevallen van den hier bedoelden aard voor; de bepalingen over het onwillig veroorzaken van den dood of van lichamelijk letsel zijn ontoereikend en het volksbewustzijn ergert zich aan de straffeloosheid. Zoo werd o. a. voor eenige jaren in Frankrijk de enge redactie van art. 475 n°. 12 C. P. betreurd, bij gelegenheid van het ergerlijk gedrag van een postrijder, die onderweg een kind in een sloot zag verdrinken zonder iets tot redding te beproeven.

Verleenen of verschaffen omvat ook het geval dat men niet zelf maar door tusschenkomst van anderen, b. v. door inroeping der politie, de behulpzame hand biedt.

Advies van den Raad van State.

Ook hier* is geene regtschennis en bij gevolg geen misdrijf voorhanden, hoogstens eene overtreding, in boek III te huis behoorende.

* [Het artikel kwam toen voor in Boek II titel 15, *Verlating van hulpbehoevenden*.]

Rapport aan den Koning.

's Raads bedenking komt den ondergeteekende juist voor. Dit artikel is daarom naar de overtredingen overgebracht en, in verband daarmede, ook art. 529 [G. O., nu 474].

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Eene minderheid der Commissie acht ook dit artikel overbodig. De verzuimen die men hier strafbaar stelt zijn in den regel meer het gevolg van onbeholpenheid dan van nalatigheid, en wanneer zij voortspruiten uit onbarmhartigheid, dan is het beter ze over te laten aan de verontwaardiging van het publiek dan ze als wetsovertreding te straffen. — De Commissie meent daarentegen, dat in eene geordende maatschappij

als plicht mag worden gesteld, dat waar oogenblikkelijk levensgevaar bestaat, naar vermogen hulp worde verschaft; terwijl bovendien op vele onbarmhartige individuen eene strafbedreiging grooter drang zal uitoefenen dan de vrees voor de publieke opinie.

Indien de dood — volgt. De consequentie van andere strafbepalingen in dit Wetboek eischt te lezen: *indien de dood of zwaar lichamenlijk letsel — volgt.*

De Commissie zou hier, ten einde een welbekend vooroordeel zooveel mogelijk tegen te gaan, in de wet eene bepaling willen opnemen gelijk thans in vele gemeenteverordeningen voorkomt, dat wie iemand in het water of opgehangen vindt hem er dadelijk moet uittrekken of afsnijden. De minderheid der Commissie acht, bij behoud van art. 507, eene bijzondere bepaling overbodig; de meerderheid meent echter dat eene speciale, voor elkeen duidelijk verstaanbare bepaling ook naast art. 507 wenschelijk zou zijn om de ongelukkige dwaling uit te roeijen. De Commissie stelt als amendement voor een nieuw artikel op te nemen, luidende: »Met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft hij die, bij ontdekking van een drenkeling of gehangene, niet terstond den drenkeling uit het water trekt of den gehangene afsnijdt, indien hij zonder gevaar voor zich zelfen daartoe bij magte is».

De consequentie vordert juist dat van zwaar lichamenlijk letsel gezwezen wordt. Zie art. 318 [294].

In dit artikel is het wenschelijk een bepaald gevolg te eischen om de reden aangevoerd bij de bestrijding van de uitbreiding van art. 318 tot *poging*.

Een speciaal drenkelingsartikel, met driemaal lagere straf, ware niet te verdedigen. Toepassing, casu quo, van art. 507 zal aan het bedoelde volksvooroordeel even goed een einde maken.

De Commissie handhaaft haar amendement. De lagere straf is zeer wel te verdedigen, omdat art. 507 het verzuim straft om hen die blijkbaar *leven* maar in levensgevaar verkeerden te helpen, terwijl de nieuwe overtreding onderstelt dat, naar den uiterlijken schijn althans, de drenkelingen of gehangenen hebben *opgehouden* te leven. Toepassing van art. 507 zal dan ook in den regel in die gevallen wel niet mogelijk zijn.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

gevaar voor zich zelf. In art. 529 [474] staat *zich zelfen*. De onverbogen vorm is wel te verdedigen, doch de verbogene is toch regelmatig en juister. Liever dus ook hier *zich zelfen*.

G. O. ART. 448 = art. 450 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer DONNER: Ik wensch dat dit artikel niet behouden blijve. De hulp, hier onder strafbedreiging bevolen, is mijns inziens te hoog, te heilig, dan dat daaromtrent eene strafbepaling moet worden opgenomen. Het geldt hier geen hulp aan iemand die een gebrek heeft, geen geldelijke hulp, geen ondersteuning aan kranken; neen, het geldt hier eene daad van edele zelfopoffering, waaraan vaak het grootst gevaar is verbonden. En nu wordt men tot zoodanige daad gedwongen door deze strafwet!

De voorbeelden in ons vaderland zijn te overvloedig van degenen, die zich met alle bereidvaardigheid bij zulk eene gelegenheid opofferden, en wij krijgen geen dagblad in handen, of wij verheugen en verwonderen ons tevens dat iemand zich tot redding van een ander in zulk gevaar begeven heeft.

Welke noodzakelijkheid kan er nu nog bestaan om zulks van iemand te *vorderen*, en straf te bedreigen indien hij het onder deze of gene omstandigheid *niet* doet. Het is duidelijk dat daarvoor geene voorbeelden in ons vaderland zijn te vinden geweest, zoodat de Memorie van Toelichting ons alleen op een voorbeeld in Frankrijk wijst. Dáár had men het noodig, maar geen enkel voorbeeld uit ons vaderland wordt er bijgebracht, dat men hier zoo hardvochtig is geweest. Maar gesteld, dat men zoo hardvochtig ware, dan nog zou ik zeggen, dat dit artikel dien hardvochtige, dien onnensch niet kan bereiken, want deze zal altijd middelen vinden om er zich van los te maken en te beweren dat hij niet in staat was om hulp te bieden.

Ik zou zulk een onnensch liever overlaten aan de straf van het greintje mensche-lijkheid dat in hem was overgebleven, en aan de verontwaardiging van het publiek over zulk eene daad, dan in een Nederlandsch Strafwetboek te schrijven, dat iemand die het niet doet daarvoor schuldig zal verklaard worden.

De heer PATIJN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Volgens den geachten spreker is de hulp, die hier bevolen wordt, te edel, te hoog, te heilig, dan dat men die door middel van bedreiging moet voorschrijven. Ik vraag: heeft dan de Staat niet het regt om als pligt te stellen om daar waar oogenblikkelijk levensgevaar bestaat hulp te verschaffen? Men kan — zegt de geachte afgevaardigde — een persoon, die daardoor zijn eigen leven in gevaar brengt, niet gelasten, dergelijke hulp te verleenen. Ik verwijs den spreker naar het artikel, waarin uitdrukkelijk wordt gezegd, dat de hulp alleen behoeft verleend te worden, waar die zonder gevaar voor zich zelve of voor anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, kan worden verleend.

De geachte spreker meent, dat aan dit artikel in Nederland geene behoefte meer is; in Frankrijk moge een postrijder zich zoo onbarmhartig hebben gedragen: hier in Nederland hebben we zoo iets niet te vreezen.

Ik geloof dat het verhaal, waarvan de gewijde Schrift spreekt, dat er tegenover één barmhartige, die de handen naar den ongelukkige uitstak, velen waren die voorbijgingen, ook nog tegenwoordig maar al te zeer van toepassing is. En wanneer wij roemen op onze edelmoedigheid en hulpvaardigheid, mij komt het voor dat die roem maar al te vaak tot een dekmantel wordt gebruikt, waarmede wij onze armoede aan hulpvaardigheid bedekken. De geachte spreker kent geene voorbeelden in ons vaderland. Mag ik er hem één herinneren uit de onmiddellijke nabijheid van de hoofdplaats van het district dat den geachten spreker hier heeft afgevaardigd. In den afgeloopen strengen winter is het voorgekomen in eene gemeente nabij Leiden dat een kind in een bijt viel. Met moeite werd het nog levend uit het water gehaald. In de nabijheid bevond zich eene woning waar men het kind wilde binnenbrengen. Hulp was *onmiddellijk* noodzakelijk, en die hulp kon eene vrouw, bewoonster van dat huis, verleenen zonder eenig gevaar voor zich of voor hare omgeving. Maar zij wilde „dat natte kind” — zoo waren hare woorden — niet in huis hebben, men moest maar een eind verder gaan, daar stond een ander huis. Toen heeft men dat arme kind daarheen vervoerd, maar toen men er kwam was het kind dood.

Wanneer er nog zulke voorbeelden, die met anderen zouden kunnen worden vermeerderd, zijn aan te halen, dan acht ik het noodzakelijk dat voor zulke onbarmhartige individuen eene straffbedreiging wordt gemaakt, die op hen grooter invloed zal hebben dan de vrees voor de publieke opinie.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Aan het gesprokene door den heer Patijn wensch ik nog een enkel woord toe te voegen in antwoord op het *princiep* bezwaar van den heer Donner. Ik stem gaarne toe dat het hulpbetoon waarvan in art. 448 [450] sprake is, vóór alles en boven alles geëischt wordt door de zedewet. Maar dit belet niet dat door het hier bedoeld verzuim ook kan worden geschonden

en inderdaad geschonden *wordt* het regt. De vraag is slechts, of voor dit artikel een rechtsgrond is aan te wijzen. Die vraag beantwoord ik toestemmend. Wat is hier de casuspositie? De maatschappij, die in 't algemeen ons bewaakt en beschermt, is op zeker oogenblik, terwijl wij door een ongeval in stervensnood verkeerden, tijdelijk met hare officiële bescherming niet aanwezig. De overheid, de politie, is afwezig. In den individu of de individuen die toevallig tegenwoordig zijn en de eenige zijn die hulp verleenē kunnen, is, tegenover den ongelukkige, de maatschappij, de Staat als 't ware vertegenwoordigd. Maar dan rust ook op dezen de pligt om die hulp te verleenē die *zij* alleen verleenē kunnen.

Praktisch kan het artikel ook dienst doen als middel om sommige volksvooroordeelen te bestrijden. Het is een feit dat in vele plaatsen van het land, wanneer iemand gevonden wordt, gehangen of in het water gevallen, bij velen het denkbeeld bestaat: Wij mogen niets doen vóór dat de politie er bij is. Als de dood reeds is ingetreden, kan dit geen kwaad, integendeel het bewaren van den status quo kan der justitie te stade komen. Maar als er nog leven is of zijn kan, moet hulp verleend worden.

Er is nog een tweede praktische grond voor dit artikel. Het kan voorkomen, zoo als het reeds voorgekomen is, dat een ambtenaar of iemand die eene beroepsdaad uitoefent, verplicht is om op een bepaald oogenblik ergens te zijn. Wanneer zoo iemand onderweg een ander in stervensnood ziet, zou hij zonder dit artikel kunnen zeggen wat zekere postrijder zeide, die onderweg een kind in het water had zien spartelen: ik durfde het niet te redden, want ik moest op tijd aangekomen zijn.

Wordt het nu voorgestelde artikel aangenomen, dan zal een ieder weten, dat de pligt, waarvan hier sprake is, vervuld kan worden, zonder dat men zich aan berisping blootstelt.

De heer DONNER: In de eerste plaats wensch ik het geachte lid der Commissie, den heer Patijn, te antwoorden, dat ik volstrekt niet ondersteld heb dat zich geen enkel geval van den aard als hier bedoeld, ook in ons eigen vaderland zou kunnen voordoen. Ik heb dit erkend door te zeggen, dat er van die onmenschen kunnen zijn, maar dat men het bij hen moet overlaten aan het greintje geweten, dat zij mischien nog bezitten en aan de publieke veroordeeling, die, mijns inziens, veel zwaarder straf is dan hier wordt bedreigd en die overeenkomstig den aard is van de daad, die hier — ik herhaal het nog eens — onder strafbedreiging moet vervuld worden.

De Minister heeft het goed begrepen dat het hier eene quaestie van principe geldt. Het is hier de vraag, welken rechtsgrond de Staat heeft om mij deze daad te gebieden.

Mij wordt de daad als mensch geboden. Als Christen gevoel ik mij gedrongen om die daad van liefde en barmhartigheid te plegen! Het geldt hier eene daad van zuivere liefde! Ligt het nu in het wezen van den Staat om liefde te gebieden? Kan de Staat mij gebieden dat ik liefde heb?

Gaarne zal ik van den Minister vernemen welke de rechtsgrond is, dat ik als lid van den Staat geroepen ben mijn medeburger te helpen. Wanneer er algemeene nood is, waardoor de geheele Staat en ook mijn belang bedreigd wordt, dan erken ik dat de Staat het regt heeft mij die daad te gebieden, maar niet in andere gevallen. Bovendien wijkt dit artikel af van het stelsel van dit Wetboek. Wordt het aangenomen, dan zou men, mijns inziens, verscheidene andere artikelen moeten veranderen en nieuwe bijvoegen.

Waarom is er bijv. geen straf bedreigd tegen degenen, die mogten nalaten bij overstromingen en andere algemeene rampen en onheilen hulp te bieden? Dergelijke zaken behooren tot dezelfde rubriek.

Ik ben tegen dat beginsel, omdat de Staat daarbij op een terrein treedt wat niet des Staats is, en ik zal daarom tegen het artikel stemmen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Wanneer men hier den Staat iets van den burger liet eischen, wat de Christen *niet* doen mag, *dan* zou ik het bezwaar van den geachten spreker begrijpen. Dat echter de Staat van ons iets eischt

wat wij ook als Christenen moeten doen, kan toch (de vraag naar den rechtsgrond daargelaten) uit *Christelijk* oogpunt wel niet bedenkelijk wezen.

Overigens zal de heer Donner, als hij consequent is, uit het Burgerlijk Wetboek menig artikel hebben uit te schrappen. De Staat zou niets mogen eischen wat alleen goed vervuld kan worden, wanneer er *liefde* bijkomt! Maar dan moet men ook het artikel schrappen, waarin geschreven staat dat de ouders verplicht zijn hunne kinderen te onderhouden en *op te voeden*.

[Het artikel 448 G. O. werd met 46 tegen 21 stemmen aangenomen.]

Amendement van de Commissie van Rapporteurs.

Na art. 448 [450] wordt ingevoegd een *nieuw artikel*, luidende:

„Hij die, bij ontdekking van een drenkeling of gehangene, niet terstond den drenkeling uit het water haalt of den gehangene afsnijdt, indien hij, zonder gevaar voor zich zelven of anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, daartoe bij machte is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden”.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Naar het oordeel der Commissie kan het door haar voorgesteld artikel zeer nuttig werken om een vooroordeel, waarop de Minister zelf wees en dat u allen bekend is, uit te roeijen. Ik bedoel een vooroordeel hetwelk, niettegenstaande alle middelen daartegen aangewend, nog steeds onder het volk bestaat; dat het namelijk niet geoorloofd zou zijn om een drenkeling uit het water te halen of een gehangene af te snijden alvorens de politie of justitie ter plaatse aanwezig is.

Het kan van groot praktisch nut zijn daartegen eene bepaling in de wet op te nemen, en de Commissie wacht van eene strafbedreiging tegen dit vooroordeel veel heil.

Wat de Minister blijkens het verslag er tegen aanvoert, verdient mijns inziens niet den naam van een krachtig argument. Hij zegt: Naast de bepaling van het voorgaande artikel nog te stellen eene speciale strafbepaling met driemaal lager maximum zou niet te verdedigen zijn. Maar dat voorgaande artikel doelt op lieden die geen hulp verleen en aan iemand die worstelt met den dood en zich dus op het oogenblik nog in leven bevindt, terwijl in het door ons voorgesteld amendement meer bepaald gelet wordt op onthouding van bijstand aan hen die bij den eersten aanblik schijnen dood te zijn, maar die door doeltreffende geneeskundige hulp misschien nog in het leven kunnen teruggeroepen worden. Wanneer dus de Minister zegt, dat in het door ons gestelde geval reeds voorzien is bij art. 448 [450], dan antwoordt de Commissie in de eerste plaats, dat dit zeer quaestieus is, en dat voorts in elk geval de bewoordingen van art. 448 [450] niet geschikt zijn om een sinds eeuwen bestaand volksvooordeel uit te roeijen, waartoe het beste middel zijn zal om het met man en paard in het Wetboek op te nemen en er straf tegen te bepalen.

Ik hoop dat de Minister op grond van deze praktische voordeelen, waartegenover geen praktische nadeelen bestaan, zal kunnen besluiten om ons amendement over te nemen.

De heer HEYDENRIJCK: Mag ik de Kamer opmerkzaam maken dat de Commissie door dit artikel een geheel nieuw element in het Strafwetboek wil brengen: het bestrijden van volksvooroordeelen.

Kan een Strafwetboek daaraan ooit dienstbaar worden gemaakt?

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Ik wil alleen maar vragen, waarom een Strafwetboek niet bij de vele nuttige doeleinden, die het kan bereiken, ook ten doel mag hebben een zoo schadelijk, voor het leven van vele menschen zoo gevaarlijk volksvooordeel uit te roeijen?

De heer VENING MEINESZ: Het komt mij voor, dat er inderdaad eenige ver-

warring ontstaat door het opnemen van deze nieuwe bepaling, na het reeds door ons aangenomen artikel. Het nieuwe artikel doelt voornamelijk op drenkelingen of gehangenen die geen teeken van leven meer geven.

Ik wensch nu de Commissie te vragen, of het niet raadzaam is, juist ten einde die verwarring te voorkomen, om het genoemde criterium in het artikel zelf op te nemen. Buitendien heb ik nog een bezwaar tegen dit artikel. Wanneer men doelt op drenkelingen of gehangenen die geen teekenen van leven meer geven, en de strekking voornamelijk is een volksvoordeel uit te roeijen, dan komt het mij voor dat de voorgestelde straf veel te hoog is.

Eene maand hechtenis, of geldboete van ten hoogste honderd gulden, is mijns inziens te veel. In art. 448 [450], dat reeds aangenomen is, betreft het eene geheel andere zaak; daar is sprake van menschen die in levensgevaar verkeerden, en is de straf alleen toepasselijk, wanneer de dood het gevolg is van het niet verleenen van hulp. Mij komt het voor dat voor het geval, in dit nieuwe artikel genoemd, eene lichtere straf moet worden opgelegd.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Het kwam aan de Commissie voor, dat het niet noodig was op de strafbepaling tegen het laten liggen van een drenkeling of het niet afsnijden van een gehangene eene *uitzondering* te maken voor het geval, dat deze nog teekenen van leven geeft.

Wat de bedenking betreft, dat het maximum te hoog zou zijn, mag opgemerkt worden, dat het een *maximum* is, en dat het ook hier, evenals in het vorig artikel, wel degelijk *het leven* van een mensch kan gelden. Daarom meende men, dat in sommige ergerlijke gevallen, zooals er zich soms voordoen, een maximum van ééne maand niet eene al te hoog straf is.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Principieel bezwaar heb ik tegen dit artikel nooit gehad en ook nu niet, maar toch moet ik persisteren in mijn gevoelen, dat de opneming van dit artikel niet noodig en niet praktisch is.

Zoolang de gehangene of de drenkeling nog teekenen van leven vertoont, of, ook zonder dat, blijkens de omstandigheid dat het ongeval eerst even te voren plaats had, nog leven kan, is art. 448 [450] van toepassing. Indien echter de dood reeds zeker is ingetreden, vind ik het zeer bedenkelijk om onvoorwaardelijk straf te eischen. Door afsnijden of uit het water halen van een lijk kan, in geval er een misdaad is gepleegd, de ontdekking der waarheid bemoeijelijkt worden. De justitie op de plaats verschijnende vindt dan den toestand niet meer onveranderd. Ook kan het zeer wel gebeuren dat deze of gene, die den drenkeling of den gehangene reeds dood zijnde, gezien had, dit uit vrees voor straf misschien niet zal durven mededeelen, waardoor de justitie verstoken zal worden van de middelen om te weten, op welk tijdstip het misdrijf reeds zijn beslag had. Nu weet ik zeer wel dat deze redenen op zich zelve niet afdoende zijn. Zoodra er hetzij nog teekenen van leven zijn, hetzij wegens het recente van het ongeval nog leven mogelijk is, moet men zich de bezwaren, waarop ik wees, getroosten. Wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen: red eerst den man, en denk eerst daarna aan de belangen van de justitie. Maar voor deze gevallen, ik herhaal het, is, mijns inziens, art. 448 [450] voldoende.

De heer VENING MEINESZ: Slechts een enkel woord, om te antwoorden op eene uitdrukking van den heer van der Hoeven, die ik eigenlijk meer beschouw als eene aardigheid, dan als eene ernstige bestrijding. Ik geloof dat de opneming van de woorden, dat de drenkeling of gehangene geen teeken van leven meer geeft, logisch zou zijn en dat daarvan niet het gevolg zou wezen, dat men geen andere gehangenen of drenkelingen meer zou mogen afsnijden of redden.

Het komt mij dan ook voor, dat de heer van der Hoeven zelf zich bij de bestrijding van die opneming aan eene fout in logica heeft schuldig gemaakt.

Overigens' blijf ik van meening dat, indien men hier wil straffen, men dit met veel ligter straf behoort te doen.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Na de rede van den Minister acht ik de opneming van dit artikel nog veel meer noodzakelijk.

Juist die rede zal strekken om kracht te geven aan het vooroordeel. De Minister heeft juist den grond opgegeven, waaruit het vooroordeel is ontstaan, namelijk dat de justitie zelve er belang bij heeft om beter te kunnen opsporen of er misdaad heeft plaats gehad of niet, dat men den gehangene *niet* afsnijdt, den drenkeling *niet* uit het water hale. Daardoor is oorspronkelijk het denkbeeld bij het volk opgewekt, en wel *met opzet*, omdat men er vroeger meer belang in stelde om een misdadiger te kunnen straffen, dan een schijnodoode in het leven terug te roepen, eene kunst, waarin trouwens in den laatsten tijd groote vorderingen zijn gemaakt.

Nu de Minister zegt dat *die* grond moet wegen tegen het voorgestelde artikel, zal het vooroordeel worden gevoed en zal men het meer dan ooit strafbaar achten een gehangene af te snijden of een drenkeling uit het water te halen. Er is dus nu eene dubbele reden om ons artikel aan te nemen, waaruit nooit eenig praktisch nadeel zal kunnen ontstaan.

Wat betreft de strafbepalingen, de Commissie, prijs stellende op de medewerking van den heer Meinesz, heeft geen bezwaar die te verminderen en stelt dus voor, aan het slot van het artikel te lezen: „hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste vijftig gulden”.

[Het gewijzigde amendement werd met 38 tegen 26 stemmen verworpen.]

TITEL VI.

Overtredingen betreffende de zeden.

Memorie van Toelichting.

Voorschriften omtrent de openbare prostitutie behooren, hoezeer § 361, n°. 6, D. Wb. ze heeft en ook het ontwerp 1847, art. 9, n°. 4, die wenschte, evenwel niet in eene rijkswet te worden opgenomen. De plaatselijke toestanden en behoeften zijn in dit opzicht zeer verschillend; maatregelen van overheidswege, in groote steden wellicht noodzakelijk, kunnen in plattelandsgemeenten geheel overbodig, misschien schadelijk zijn. Daarenboven zijn de meeningen van deskundigen aangaande het standpunt dat de overheid tegenover de prostitutie heeft in te nemen, nog altijd en zelfs in toenemende mate zoo uiteenlopend, dat daarin voor den strafwetgever eene aanwijzing wordt gevonden om zich te onthouden.

Maatregelen tot wering van besmetting hadden, zoo noodig, in de wet betreffende de besmettelijke ziekten moeten worden opgenomen; nu dit niet geschied is, kan het strafwetboek er niet in voorzien.

Voorts mist men in dezen titel bepalingen ter vervanging van de thans geldende betreffende loterijen en waarzeggerij.

Wat de laatste betreft, bestendiging van een voorschrift in den geest van art. 479, n°. 7, C. P. is niet raadzaam. Voorzoover dergelijke handelingen niet als oplichting of poging daartoe zijn aan te merken — hetgeen ten gevolge van de uitbreiding, in dit ontwerp aan deze begrippen gegeven, eer dan tot dusver het geval zal zijn, — kan de strafwet ze met stilzwijgen voorbijgaan. *Ignorantibus non stultis succurritur*. Het denkbeeld, dat door dergelijke strafbepaling vooroordeel zou worden uitgeroeid

en onzedelijkheid tegengegaan, is gebleken eene illusie te zijn. Integendeel, het bestaan van eene strafbepaling die, bij gelegenheid van eene kermis, »met vergunning van het gemeentebestuur» nagenoeg overal straffeloos wordt overtreden, werkt nadeelig op den eerbied verschuldigd aan de wet.

Meer ingewikkeld is het onderwerp der loterijen. Na de wet van 20 Julij 1870 (*Staatsblad* n°. 132), zijn hier te lande nog slechts strafbaar:

- 1°. het aanleggen of houden van loterijen zonder vergunning (art. 1, al. 1 der wet van 22 Julij 1814 (*Staatsblad* n°. 69 *), in verband met art. 410 C. P. en art. 2 décret impérial van 25 Sept. 1813);
- 2°. het collecteren voor vreemde loterijen (art. 1, tweede lid, der wet van 1814);
- 3°. de overtredingen van het keizerlijk decreet van 13 October 1812 »contenant diverses dispositions sur la loterie de Hollande» en van de koninklijke besluiten betreffende de staatsloterij.

Wat de overtredingen betreft onder n°. 3 vermeld, zal de vraag of zij nevens het nieuwe wetboek strafbaar zullen blijven een punt van nadere overweging kunnen uitmaken bij de wet tot invoering van dat wetboek. De onder n°. 1 en 2 bedoelde strafbepalingen kunnen vervallen, zonder dat er iets anders voor in de plaats komt.

Beperking der vrijheid ten aanzien van loterijen kan uit tweeërlei oogpunt worden aangeprezen; hetzij tot bescherming van goede zeden of openbare orde, hetzij in het vermeend of waar belang der nederlandsche staatsloterij.

Wie zich op het eerste standpunt plaatst, bedenke dat de staat niet geroepen, noch bij magte is om de speelzucht te bestrijden, noch om de burgers te beschermen tegen de gevolgen van eigen dwaasheid. Eerst dan, wanneer de speelzucht zich openbaart door zoodanige handelingen die de openbare orde in gevaar brengen of openbaren aanstoot geven (zie de artt. 512 en 513 [456 en 457]), kan de strafwetgever tusschenbeide treden; gaat hij verder, dan betreedt hij het gebied der zedenleer.

Over het monopolie der nederlandsche staatsloterij heeft de ervaring uitspraak gedaan. Wat hebben, behoudens enkele vervolgingen, in het algemeen de beperkende bepalingen der wet van 1814 gebaat? Terwijl men, naar de bekende jurisprudentie, straffeloos aan allerlei premieleeningen van vreemde regeringen kan deel nemen, terwijl niemand zal voorstellen den handel in dergelijke effecten te verbieden of te beperken, mag het zonderling heeten, andere loterijen te willen weren.

[Vgl. het Advies van den Raad van State bij art. 456.]

Verslag van de Tweede Kamer.

De vraag of het wenschelijk is in dit wetboek ook strafbepalingen betreffende de prostitutie op te nemen, werd in de afdeelingen met eenige uitvoerigheid besproken. De Commissie is van gevoelen dat het niet mogelijk is te dezer plaatse dit punt afdoende te regelen, omdat dergelijke regeling meer zou moeten omvatten dan alleen strafbedreiging tegen enkele overtredingen. Hetzij men derhalve in deze gewichtige zaak bij de wet zou willen voorzien, hetzij men haar zou willen overlaten aan den lokalen wetgever, of geheel of alleen voor zoover de toepassing betreft van vooraf

* [Dit moet zijn: *Staatsblad* n°. 86.]

bij de wet vast te stellen beginselen: in ieder geval is het, naar het oordeel der Commissie, volkomen geregtvaardigd, dat in het ontwerp geene bepalingen betreffende de prostitutie zijn opgenomen.

Eene minderheid der Commissie achtte het daarentegen wel wenschelijk bepalingen op te nemen tegen het houden van loterijen die voor het publiek geen waarborgen opleveren; zij zag er tegenover de artt. 512 en 513 [456 en 457] eene inconsequentie in dat elk voorschrift in dit opzigt ontbreekt. Vooral het ergerlijk steeds toenemend misbruik met in het openbaar te koop aanbieden van waren met de kans daarbij te ontvangen zoogenaamde bons voor min of meer hooge prijzen, behoort door den strafwetgever te worden beteugeld, omdat niet zelden die aanbiedingen het bedriegelijk middel zijn om zich ten nadeele van het goedgeloovig publiek te verrijken, zonder dat het mogelijk is die handelingen krachtens eenig artikel van het Strafwetboek te bestraffen. De Commissie is van een ander gevoelen. Zij is het in hoofdzaak eens met hetgeen door de Memorie van Toelichting wordt aangevoerd. Het al of niet geoorloofde der loterij is eene vraag aan den eenen kant van oekonomischen, aan de andere zijde van zuiver zedelijken aard, waarmede de strafwetgever zich niet moet inlaten, en die welligt het best aan het gezond verstand van een ieder wordt overgelaten.

Verslag van de Eerste Kamer.

Sommige leden waren er niet gerust op, dat niet alleen in dezen Titel en den XIVden Titel van het Tweede boek, beide handelende over misdrijven tegen of betreffende de zeden, maar dat niet ook elders in het Wetboek (men doelde onder anderen op de bepalingen ten aanzien van *dierenmishandeling* en *dronkenschap*) voorschriften voorkomen, die het voor het publiek gezag moeilijk zal zijn te handhaven. Zij meenden daartegen eene waarschuwende stem te moeten doen hooren.

Ter verduidelijking herinnerde men hierbij aan een vonnis der regtbank van Rotterdam van 27 April 1880. Het betrof de veroordeeling eener houdster van een danshuis en tapster wegens schuldigverklaring aan »feitelijk vergrijp tegen de zeden door haar werk te maken om de ongebondenheid en onzedelijkheid van jongelieden beneden de 21 jaren van het vrouwelijk geslacht te bevorderen en behulpzaam te zijn».

Bij de veroordeeling werden »in ruime mate» verzachtende omstandigheden aangenomen, op grond dat in eene gemeente »waar zulke feiten ten aanzien van meisjes van zóó jeugdigen leeftijd als de gehoorde getuigen, als het ware onder het oog der mede tot handhaving der strafwet geroepen politie, en met hare stilzwijgende toestemming, algemeen in het openbaar gepleegd worden, de beklaagde, die zich onder gegevens als in dit geding gebleken, aan dit misdrijf schuldig maakte, werkelijk niet zonder grond zich, ter verdediging, tegen eene bij de justitie tegen haar ingestelde strafvordering er op beroept dat de houding der politie haar in den waan moest brengen, dat handelingen als boven geconstateerd, straffeloos konden geschieden».

Dit is het eenige vonnis niet, waarin in den laatsten tijd verzachtende omstandigheden op dien grond werden aangenomen.

Antwoord der Regeering.

Waarom zou het publiek gezag in Nederland niet kunnen doen wat bijna overal elders geschiedt? Juist de staatszorg is het middel om aan de overdrrijving van sommige ge-

»De houding der politie" heeft niet verhinderd dat die vonnissen allen door den rechter in appèl vernietigd zijn. (Aan de veroordeelden is echter gedeeltelijk gratie verleend.)

Dergelijke vonnissen zouden tot ruime beschouwingen aanleiding kunnen geven.

Men bepaalde zich tot de vraag, of de strafwetgever bij den loffelijken plicht om te waken tegen misdrijven, die de zeden schenden, toch niet ook zorgen moet geene bepalingen voor te schrijven, waarvan het te voorzien is, dat zij niet worden gehandhaafd?

Hiermede is natuurlijk niet bedoeld, dat men de bevordering der ontucht en de koppelarij niet gestraft wilde hebben.

meentebesturen een einde te maken.

De Rotterdamsche vervolgingen hebben plaats gehad krachtens de bestaande wet. De eerstvervolgden hebben ten slotte slechts eene geringe straf ondergaan, omdat de rechtvaardigheid voor *ditmaal* de gedeeltelijke gratie eischte. Maar dit belet niet dat de vervolging vruchtbaar is geweest en dat de wet thans *wordt* nageleefd.

Zeker, de wet vermag altijd slechts weinig. Dat weinige mag echter niet prijs gegeven worden.

De Commissie van Rapporteurs verwijst naar het slot van haar Verslag [zie dit onder de rubriek *Inhoud en inrichting* enz., deel I bl. 54—57].

Art. 451.

Met hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste vijftien gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die in het openbaar voor de eerbaarheid aanstootelijke liederen zingt;
- 2°. hij die in het openbaar voor de eerbaarheid aanstootelijke toespraken houdt;
- 3°. hij die op eene van den openbaren weg zichtbare plaats voor de eerbaarheid aanstootelijke woorden of teekeningen stelt.

O. R. O. ART. 508. Met hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste tien gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die in het openbaar voor de eerbaarheid aanstootelijke liederen zingt;
- 2°. hij die in het openbaar voor de eerbaarheid aanstootelijke toespraken houdt;
- 3°. hij die op van den openbaren weg zichtbare plaatsen voor de eerbaarheid aanstootelijke woorden of teekeningen stelt.

Memorie van Toelichting.

Aanstootelijk is alles waardoor aanstoot kan worden gegeven, onverschillig of *in concreto* de aanstoot gegeven is. Overigens leert de vergelijking met de artt. 260 en 261 [239 en 240] van het ontwerp en hunne toelichting zoowel de overeenkomst als het verschil kennen, dat tusschen de daar omschreven en de hier bedoelde feiten bestaat.

- 1°. Deze bepaling is zakelijk ontleend aan art. 7, n°. 4 ontwerp 1847.

De regering verklaarde »groot gewigt te hechten aan deze bepaling, bij den veelvuldigen aanstoot die door dit feit dagelijks, in de groote steden vooral, in het openbaar aan zoovelen wordt gegeven». De kamer opperde geen bezwaar.

Daarentegen bestaat er geene reden om, met het ontwerp 1847 (art. 10, n°. 4), ook melding te maken van het »zich naakt of op eene voor de goede zeden aanstootelijke wijze gekleed in het openbaar te vertoonen». Dit feit, voorzoover het strafbaar behoort te wezen, valt onder art. 260.

2°. De grond van het artikel eischt gelijkstelling van dit feit met dat onder n°. 1 bedoeld.

3°. Terwijl in art. 261 aan ter verspreiding geschikte afbeeldingen of blaadjes gedacht wordt, heeft men hier te doen met het schrijven of teekenen op plaatsen van den openbaren weg zichtbaar. In art. 261 vuig winstbejag, dat op de onzedelijkheid van anderen speculeert; in dit artikel baldadige, ondoordachte openbaring van eigen onzedelijkheid waardoor aan de eerbaarheid van anderen aanstoot kan gegeven worden.

G. O. ART. 449 = art. 451 van het Wetboek.

Art. 452.

De bordeelhouder die in het huis waarin hij zijn bedrijf uitoefent, eene niet tot zijn gezin behorende vrouw opneemt, zonder haar vooraf, op voor haar verstaanbare wijze, in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar, op diens bureel te hebben bekendgemaakt met het bedrijf dat *aldaar* wordt uitgeoefend, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6):

dat in dat
huis wordt

Door de Regeering werd, naar aanleiding van de Beraadslagingen in de Tweede Kamer over art. 250 (zie deel II bl. 334—350), de opnemng van het volgende nieuwe artikel, in te voegen na art. 449 G. O. [451], voorgedragen:

ART. 449a. De bordeelhouder die in het huis waarin hij zijn bedrijf uitoefent, iemand in dienst heeft of iemand niet tot zijn gezin behorende huisvest, zonder hem vooraf, op voor hem verstaanbare wijze, in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar, te hebben bekendgemaakt met het bedrijf dat *aldaar* wordt uitgeoefend, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer VENING MEINESZ: Ik geef den Minister in bedenking om het woord „huisvest” te veranderen in „ter inwoning opneemt”. Het woord „huisvest” heeft hier eene dubbelzinnige strekking, en daardoor kunnen onder dit artikel vallen personen die ik wel niet in bescherming wil nemen, maar die men blijkbaar niet op het oog heeft.

De heer VAN HOUTEN: Ik moet den Minister mijn dank betuigen, dat hij het initiatief genomen heeft voor dit nieuwe artikel, gedeeltelijk naar aanleiding van hetgeen ik bij eene vorige gelegenheid, bij de behandeling der misdrijven tegen de zeden [deel II bl. 334], gezegd heb. Behalve de opmerking van den vorigen geachten spreker, en waaraan de Minister wel geen bezwaar zal maken te voldoen, zou ik hem in overweging willen geven weg te laten de woorden: „op voor hem verstaanbare wijze, in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar”. Deze woorden kunnen bedenking doen rijzen. In de eerste plaats de woorden: „op voor hem verstaanbare wijze”. Ik geloof dat die onnoodig zijn, wanneer er op volgt: „te hebben bekend gemaakt”. Het is zeker onmogelijk iemand met iets bekend te maken, zonder dit te doen op voor hem verstaanbare wijze. Maar mijn hoofdbezwaar ligt in de woorden: „in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar”. Die woorden zouden alleen gepast zijn indien er eene politieregeling bestond, waaruit volgde dat de bordeelhouder gehouden was al degenen die hij hem komen inwonen, hetzij als pensionnaires, hetzij als dienstboden, te engageren in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar. Het is bijv. zeer goed mogelijk, nu er eene regeling betreffende de aanmonstering van zeevolk bestaat, den schipper te straffen, die een zeeman zonder aanmonstering in dienst neemt; maar wanneer niets is georganiseerd is zoodanige straffepaling bedenkelijk. Men kan toch door de voorgestelde bepaling den burgemeester niet verplichten protocol te houden aangaande de engagementen in een bordeel. Geene andere wet schrijft hem dit voor, en het komt mij om die reden voor dat bij gemis hiervan de strafwet geene verwijzing naar hetgeen in tegenwoordigheid des burgemeesters zou moeten geschieden, mag bevatten. Hoe zou het in de praktijk gaan, wanneer de burgemeester zegt, met die materie niets te maken te hebben? Dan zou de bordeelhouder dit artikel niet kunnen nakomen en nogtans worden gestraft. Bij de bekende rigting van velen in den lande om de bordeelen tegen te werken, vrees ik, dat menig burgemeester alligt geneigd zou zijn te zeggen, dat die zaak niet behoort tot zijne functien. Het gevolg daarvan zoude zijn, dat binnen zijn ressort de bordeelen wierden gesupprimeerd, althans niet aangevuld.

Ik begrijp dat men door invoeging der bedoelde woorden eene moeilijkheid in de bewijsvoering heeft willen voorkomen, maar het is beter des noods eenige moeilijkheid omtrent het bewijs te laten bestaan, dan eene bepaling op te nemen die tot misbruik kan leiden, en in elk geval eene verplichting van den burgemeester onderstelt, die nergens in de wetgeving is georganiseerd.

De heer VAN DER KAAJ, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Op eene opmerking der Commissie heeft de Minister de door den heer van Houten gewraakte woorden opgenomen; daarom acht ik mij verplicht tot de verdediging dier opname.

Ik kan moeilijk medewerken tot het vaststellen van een artikel, dat geheel illusoir zou zijn, en dat zal het worden als de bedoelde woorden vervallen.

De heer van Houten voelde het bezwaar en erkende de moeilijkheid in de bewijsvoering, maar hij drukte zich te zacht uit. De bewijsvoering zal in den regel *onmogelijk* zijn. Hoe zal men ooit den bordeelhouder kunnen bewijzen, dat hij *niet* vooraf aan eene vrouw, of wie dan ook in zijn huis komt, heeft gezegd dat zij in een bordeel kwam? Dit geschiedt ook niet onder getuigen; de man zal altijd verklaren het gezegd te hebben, en de misleide zal zeggen daarvan niets te hebben verstaan. Het zal altijd zijn *ja* tegen *neen*. Van den bordeelhouder kan men niet veronderstellen, dat zijn zedelijk gevoel zoozeer is ontwikkeld, dat hij zich geroepen acht de waarheid te erkennen. Men zal tegenover hem moeten bewijzen, dat hij *niet* heeft gewaarschuwd. Dit bezwaar kan alleen worden voorkomen, wanneer de wet bepaalt wat in sommige gemeente-verordeningen wordt gevonden: dat de bordeelhouder, alvorens eene vrouw in zijn huis op te nemen, zich met haar moet begeven naar den burgemeester of den persoon die dezen vervangt, dat is naar het bureau van politie. Dan heeft men den waarborg dat niemand buiten haar weten

in een bordeel komt. Wanneer men dit niet wil voorschrijven, zal het artikel niets uitwerken. Nu staat er verder: „op voor hem verstaanbare wijze”. Die woorden zijn er in gebracht, omdat men gewezen heeft op het feit, dat dikwerf meisjes uit den vreemde worden ingevoerd, die het Hollandsch niet verstaan, en er misschien tusschen den bordeelhouders en de politie eene kleine conniventie mogelijk is. Daarom heeft men het niet kwaad geacht die woorden in het artikel op te nemen.

Gaat men nu het woord „huisvesten” veranderen in „ter inwoning opneemt”, dan zal het kwaad niet voorkomen worden. Luidt het aldus, dan zou, om een voorbeeld te noemen, Klaasje Zevenster niet gebaat zijn geweest. Op dergelijke feiten toch heeft men hier het oog. Als men eerst strafbaar wordt, wanneer men iemand *ter inwoning opneemt*, dan laat men vele feiten buiten het artikel. Ik vind zelfs het woord „huisvest” reeds niet beperkt genoeg, want er kan zeer veel kwaad geschieden, voordat men kan zeggen, dat de bordeelhouders eene vrouw heeft *gehuisvest*. Wil men een artikel dat het kwaad voorkomt, dan zou men het woord „toelaat” moeten gebruiken. Eindelijk zou ik het artikel willen beperken tot vrouwen, en de mannen er buiten laten.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Gelijk de geachte spreker uit Groningen herinnert, is dit artikel door mij voorgesteld om te voldoen aan een door hem geuit verlangen, waarvan ik het regtmatige moest erkennen. Daar de bepaling nu fond geene tegenspraak vindt, kan ik mij bepalen tot een woord over de redactie.

Voor eerst wat betreft het woord „huisvest”. De bedoeling is deze: men heeft het artikel niet toepasselijk willen maken op diegenen, die voor een bepaald doel in dergelijk huis een bezoek afleggen. Eene meid die eene boodschap komt verrigten, of een man, die er voor het bekende doel verschijnt, valt niet onder dit artikel. Aan den anderen kant heeft men onder de bepaling wel willen begrijpen iemand die verkeert in het geval van Klaasje Zevenster. „In dienst nemen” ware eene te enge uitdrukking; Klaasje was niet in dienst genomen maar zij werd „gehuisvest”. Ook eene logée wordt gehuisvest. „Opneming” zou ook misschien een bruikbaar woord zijn, maar dan toch alleen met de noodige explicatie; letterlijk opgevat zou de uitdrukking ook omvatten het geval dat iemand wien een ongeluk is overkomen, uit medelijden voor een oogenblik wordt binnengelaten, wat toch stellig niet bedoeld wordt.

De geachte spreker uit Amsterdam geeft de voorkeur aan *ter inwoning opneemt*. Ik zou vreezen dat deze uitdrukking weder te eng ware. Kan men van Nicolette wel zeggen dat zij *ter inwoning* werd opgenomen? Die uitdrukking doet mij te veel denken aan iets blijvends en krachtens uitdrukkelijke overeenkomst.

Wat nu betreft de bezwaren van den heer van Houten, ik erken dat de woorden *op voor hem verstaanbare wijze* strikt genomen overbodig zijn. Maar wij hebben hier te doen met een artikel dat men op alle mogelijke wijze zal trachten te ontduiken, en moeten op mogelijke chicanes bedacht zijn. Als een buitenlandsch meisje, dat onze taal niet verstaat, op het politiebureau ter inschrijving wordt aangeboden, moet men haar in een haar verstaanbare taal met de bestemming van het huis bekend maken en, als dat wordt nagelaten, niemand zich kunnen verschuilen achter de chicane dat formeel bekendmaking heeft plaats gehad.

De heer van Houten heeft echter bezwaar tegen den eisch van een bepaalden vorm van bekendmaking. Juist op dien vorm was de Commissie van Rapporteurs bepaaldelijk gesteld.

Art. 188 van de gemeentewet draagt uitdrukkelijk aan den burgemeester het opzicht op over de huizen van ontucht. De burgemeester is dus zeker bevoegd om te doen datgene wat hier de wet onderstelt dat hij doen zal. En al ware hij daartoe niet *verplicht*, dan twijfel ik toch niet, of bij vaststelling van dit artikel, zou bepaaldelijk in onze groote steden, waarop men hier in de eerste plaats het oog heeft, de burgemeester wel aan den commissaris van politie of ander politiebeampte de hier bedoelde taak willen opdragen.

Bezwaar tegen de bedoelde bijvoeging is er dus, mijns inziens, niet. En zij schijnt nuttig omdat, gelijk de heer van der Kaay reeds aanvoerde, de bewijsvoering daardoor gemakkelijk wordt gemaakt. Laat men ze weg, dan zal het bewijs moeilijk zijn.

Ik zeg „moeijelijk” en niet gelijk de heer van der Kaay „onmogelijk”. Want al heeft men alleen de verklaring van het bedrogen meisje, dan kan die verklaring worden gestaafd door tal van omstandigheden. Bijv. in het geval van Klaasje Zevenster, zou hare verklaring gepaard met die van zoovele anderen die tot de zaak hadden medegewerkt, van den koetsier die er haar henen gereden had, van de personen die haar van ouds kenden, zeer zeker wel een volkomen aanwijzing en bewijs hebben opgeleverd. Ik ga dus niet zoo ver als de geachte spreker uit Alkmaar en acht de bedoelde bijvoeging niet absoluut noodzakelijk. Maar wel acht ik ze *nuttig* omdat zij de bewijsvoering gemakkelijker zal maken.

Amendement van de heeren Sickesz en van der Kaay,

strekkende om den aanhef van het artikel te lezen: „De bordeelhouder die in het huis, waarin hij zijn bedrijf uitoefent, eene niet tot zijn gezin behoorende vrouw toelaat, zonder haar vooraf, op voor haar verstaanbare wijze, in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar, op diens bureel te hebben bekend gemaakt,” enz.

De heer VAN DER KAAJ: Wij willen het artikel beperken tot het toelaten van eene *vrouw*, terwijl wij ons ook niet wenschen te wagen aan de twijfelachtige uitdrukking „ter inwoning opneemt” of „huisvest”, maar de voorkeur geven aan een woord dat allen twijfel wegneemt, namelijk: „toelaat”.

Wij vorderen dat, voordat een bordeelhouder eene vrouw in zijn huis toelaat, hetzij om daar in te wonen, hetzij om diensten te verrigten, hij dit eerst ter kennis zal brengen aan het bureel van den burgemeester of van den commissaris van politie, in hare tegenwoordigheid, op voor haar verstaanbare wijze, zoodat zij weet waar zij komt.

Ik voeg er bij dat deze bepaling, die in eene vrij groote stad reeds in praktijk is gebragt, voor zoover ik weet volstrekt niet tot bezwaar aanleiding heeft gegeven.

Amendement van den heer van Houten,

strekkende tot weglating van de woorden: „op voor haar verstaanbare wijze, in tegenwoordigheid van den burgemeester of van den door dezen aangewezen ambtenaar”.

De heer HEYDENRIJCK: Mag ik den heer van der Kaay vragen of het woord „toelaten” bedoelt dat eene vrouw zich geen enkel oogenblik in eenig bordeel zou mogen vertoonen, zelfs niet bij wijze van kort bezoek of als zij iets te koop aanbiedt? Dat zou, dunkt mij, veel te ver gaan, en daarom geef ik in overweging het woord „toelaten” te vervangen door „opnemen”.

De heer VAN HOUTEN: De heer van der Kaay, die namens de Commissie het woord voerde, is over het bezwaar door mij aangevoerd, heengestapt, zonder het te wederleggen. Dat het echter bestaat erkent ook de Minister door de verklaring, dat de burgemeester volgens de wet wel *bevoegd*, maar niet *verplicht* is zich met deze materie in te laten. Nu stel ik wel veel vertrouwen in de burgemeesters, maar voor mij weegt het bezwaar dat zij, ieder naar eigen inzicht, voor de zedelijkheid waken. Ieder zal die taak naar zijne wijze opvatten. Ik beroep mij onder anderen op het feit dat in eene vrij groote stad de burgemeester de opvoering van eene operette van Offenbach heeft verboden. Zulk een voorbeeld bewijst genoeg, dat de prostitutiequaestie niet geheel aan het beleid van de burgemeesters kan worden overgelaten.

Als men overal aan de moeijelijkheid van de bewijsvoering van de talrijke in dit ontwerp omschreven delicten zou willen te gemoet komen door bijzondere organisaties, dan zou men zich niet alleen tot dit artikel hebben moeten bepalen. De overgrootste moeijelijkheid, waarop men zich beroept is hier niet aanwezig, want als

Memorie van Toelichting.

Gelijk bekend is, wordt tot dusver dit feit alleen door plaatselijke verordeningen met straf bedreigd. Uit de opgaven, vóór eenige jaren door mr. J. C. T. HEIJLIGERS (»De dronkenschap uit een strafregtelijk oogpunt beschouwd». Bijlage A) verzameld, blijkt dat er toen in 103 gemeenten bijzondere strafverordeningen tegen de openbare dronkenschap bestonden, terwijl in vele andere (waarvan het getal niet is opgegeven) in de algemeene politieverordening daartegen voorzien werd. Het getal dezer laatste gemeenten was niet gering: alleen in Drenthe waren er acht.

Hoe men over de strafbaarstelling der openbare dronkenschap denken moge, niet de gemeentelijke, maar de rijkswetgever behoort hier te beslissen. Welk verschil er tusschen de verschillende deelen des lands, tusschen steden en platteland moge bestaan, hierin komen zij allen overeen, dat overal de openbare dronkenschap niet zelden voorkomt, dat zij overal een bron van ergernis is. Het verschil tusschen de gemeentewetgevingen op dit punt is dan ook een uitvloeisel niet van verschillende behoeften of belangen, maar eenig en alleen van verschil van inzichten.

De rijkswetgever behoort de verantwoordelijkheid eener beslissing op zich te nemen.

Daarbij heeft hij twee vragen te beantwoorden: 1°. Wordt door openbare dronkenschap inbreuk gemaakt op de regten en belangen der maatschappij? 2°. Is van strafbaarstelling vrucht te verwachten?

Ad 1um. Zoodra de onzedelijkheid naar buiten optreedt, zóó dat zij voor anderen een bron van ergernis en van gevaren is, valt zij onder het bereik van den wetgever. Deze is wel niet geroepen, noch in staat, de ondeugd als zoodanig te bestrijden; maar hij mag tusschenbeide treden zoodra anderen in hun zedelijk gevoel gekwetst worden of hunne veiligheid zien in gevaar gebragt.

Ad 2um. De vraag is dus slechts, of van strafbaarheid vrucht te verwachten is. Zeker weinig of geen, indien men als haar doel de uitroeijing der ondeugd als zoodanig aanneemt. Als echter de wetgever optreedt, eenvoudig om den aanstoot en de gevaren voor derden weg te nemen, dan is niet in te zien waarom justitie en politie de openbare straat niet even goed van dronkaards zouden kunnen zuiveren als zij haar thans van bedelaars en landloopers bevrijden.

Ook vergeet men niet dat, zonder strafbaarstelling, geene wet aan de politie het regt toekent den beschonkene in verzekerde bewaring te brengen. Is daarentegen de openbare dronkenschap strafbaar, dan geeft art. 39 van het wetb. van strafv., bij ontdekking op heeterdaad, de bevoegdheid en legt het zelfs de verplichting op, om den schuldige naar het politiebureau te geleiden alwaar men, na zijne ontnuchtering, tot verbalisering en invrijheidstelling kan overgaan.

Wat de redactie van het voorgedragen artikel betreft, is de gebruikelijke uitdrukking: »kennelijke staat van dronkenschap» behouden. Ook de fransche wet van 3 Februarij 1873 gewaagt van: »*état d'ivresse manifeste*». De grond waarop de strafbaarstelling rust, geeft aan dit begrip zijn eigenaardigen inhoud. Zóó duidelijk zichtbaar moet de dronkenschap wezen, dat daardoor aan anderen aanstoot kan gegeven worden.

Ontdekking op heeterdaad, voor het bewijs van dit feit onmisbaar, behoeft juist daarom niet in de omschrijving te worden opgenomen.

In het algemeen reglement voor het vervoer op de spoorwegen van 9 Januarij 1876 (*Staatsblad* n°. 7) wordt in art. 3^e aan elk, wien het uit den aard zijner betrekking niet vrijstaat, op de zware straffen in art. 64 der wet op de dienst en het gebruik der spoorwegen van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) bepaald, verboden zich in een staat van dronkenschap op stations te bevinden. Daarin wordt, naar het vermeldde in de memorie van toelichting op art. 497 [zie hiervoor bl. 270], door het tegenwoordig art. 509 geene verandering gebragt.

[*onherroepelijk*. Vgl. deel I bl. 418. Zie ook de Mem. v. Toel. enz. bij art. 252, deel II bl. 352 en 353.]

Verslag van de Tweede Kamer.

Art. 509. Zie ad art. 480 [426, hiervoor bl. 187].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

[Vgl. over de woorden: *voor het publiek toegankelijke* in art. 509 O. R. O. de nota van Prof. M. de Vries, die ook vermeld is op bl. 92 hiervoor.]

G. O. ART. 450. Hij die zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats bevindt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen zes maanden zijn verloopen, sedert de schuldige wegens dezelfde of de in art. 423 omschreven overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

Bij tweede herhaling binnen een jaar na de eerste veroordeeling, wordt hechtenis van ten hoogste twee weken opgelegd.

Bij derde of volgende herhalingen telkens binnen zes maanden na de laatste veroordeeling gepleegd, wordt hechtenis opgelegd van ten hoogste drie weken en kan de schuldige daarenboven, zoo hij tot werken in staat is, tot plaatsing in eene rijkswerkinrichting worden veroordeeld voor ten hoogste een jaar.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: De Commissie wenscht dit artikel te doen vervallen, als overbodig, als onbillijk en als gevaarlijk.

Het is *overbodig*, omdat dronkenschap als strafbaar feit reeds voldoende wordt gestraft in art. 423 [426]. Openbare dronkenschap, die het verkeer belet, de orde verstoort, de openbare veiligheid bedreigt of voor anderen gevaar doet ontstaan, wordt reeds bij art. 423 [426] gestraft. Onder art. 450 [453] valt dus dronkenschap als eene daad van onzedelijkheid, doch *niet gevaarlijk voor anderen*. Maar zulk eene dronkenschap, alléén omdat zij onzedelijk is, strafbaar te stellen, gaat te ver; dan zouden nog vele andere onzedelijke handelingen gestraft moeten worden.

Het artikel is *onbillijk*, omdat het onder anderen betrekking heeft op hen, die op den openbaren weg beschonken zijn. Wat zal nu gebeuren? Een rijk man, die dronken is, zal zich met rijtuig laten naar huis brengen, terwijl de arme naar huis zal moeten loopen en in de termen van het artikel zal vallen.

Eindelijk is het artikel ook *gevaarlijk*, omdat zij die in eene kroeg of herberg dronken geworden zijn, zich uit vrees voor dit artikel niet op straat zullen durven begeven en daarom in de herberg hun roes zullen willen uitslapen. Daardoor zal

hunne dronkenschap meestal nog toenemen, en als zij eindelijk toch op straat zullen worden *geworpen*, dan zullen zij door hunne handelingen welligt onder het bereik van art. 423 [426] vallen.

Daarom wenscht de Commissie art. 450 [453] te doen vervallen, met uitzondering van het derde lid, dat zij, wanneer het artikel vervallen zal zijn, zal voorstellen bij art. 423 [426] te voegen.

De heer GOEMAN BORGESIUŠ: Het zou mij zeer leed doen, zoo dit artikel verviel, maar ik wil ook nog niet gelooven, dat dezelfde Kamer die het bedelen in het openbaar strafbaar heeft gesteld, gemakkelijk overreed zal worden om uit dit Wetboek weg te nemen de strafbepaling tegen de openbare dronkenschap. Nu heeft wel is waar de heer van der Hoeven gezegd: dronkenschap wordt reeds voldoende gestraft door art. 423 [426], maar die spreker vergist zich in dubbel opzigt, even als ook de Commissie zich vergist heeft in haar Verslag. In dat art. wordt dronkenschap in 't geheel niet gestraft, maar alleen de stoornis, die door dronkenschap ontstaat, en ook in dit artikel wordt niet de dronkenschap *qua talis* strafbaar gesteld, maar alleen de dronkenschap *in het openbaar*; dit nu is, mijns inziens, hoogst wenschelijk. Waarom?

In de eerste plaats in het belang van de veiligheid der burgers. Men werpe mij niet tegen, dat art. 423 [426] reeds toepasselijk is op hem, die terwijl hij beschonken is, eens anders veiligheid bedreigt, want dit is op verre na niet voldoende. De agenten van politie kunnen toch niet steeds achter den dronkaard aanloopen om te wachten tot het oogenblik, dat de beschonkene de veiligheid van een burger zal bedreigen. De aanwezigheid van den beschonkene op de straat is als zoodanig reeds een gevaar voor de veiligheid, en voor eene goede straatpolitie kan onmogelijk worden gezorgd, indien de politie niet de bevoegdheid heeft om een beschonkene in arrest te nemen. En zonder dergelijke strafbepaling zal zij die bevoegdheid niet hebben. Daarop heeft ook reeds de [Mem. van Toel.] gewezen: „Ook vergete men niet [enz. zie hiervoor bl. 306 tot en met de woorden] kan overgaan.”

Voor eene goede straatpolitie is dus de voorgestelde bepaling reeds volstrekt noodzakelijk, en zij zou om die reden noodig zijn, ook al kon men bewijzen, dat er van dergelijke strafbepalingen voor de bestrijding der dronkenschap in het geheel geen heil te verwachten is. Ook ik stel mij geenszins voor dat door een artikel in het Strafwetboek de dronkaards van professie bekeerd zullen worden, maar wel hecht ik aan den zedelijken indruk van de strafwet op het volk; wel geloof ik dat strafbepalingen — vooral als zij *streng* zijn — een gunstigen invloed kunnen uitoefenen op het jonge geslacht en velen tot voorzigtigheid zullen prikkelen. Dit is trouwens geen theoretische grond, maar dit leert de ervaring overal. Het is bekend dat in tal van gemeenten van ons vaderland reeds strafbepalingen tegen de openbare dronkenschap bestaan..... En is het niet opmerkelijk dat bijna nergens waar eens eene verordening tegen de openbare dronkenschap is ingevoerd, later daarop teruggekomen is? Men moge niet overal het gunstige gevolg zien, dat het drankmisbruik er door vermindert, overal erkent men dat door streng op te treden tegen de beschonkenen de veiligheid beter is gewaarborgd.

Nog uit een ander oogpunt, acht ik het behoud van deze bepaling wenschelijk. Een beschonkene is niet alleen een gevaar voor de veiligheid maar geeft ook aanstoot en ergernis. Zoodra de onzedelijkheid naar buiten optreedt en ergernis geeft, ligt het wel degelijk op den weg van den Staat om straffend tusschenbeide te komen. Dit is zoo waar, dat zelfs een hooggeacht bestrijder dezer strafbepaling — ik heb het oog op den kantonregter uit de residentie, die in het *Nieuws van den Dag* het strafbaar stellen van de dronkenschap als zoodanig heeft bestreden, — toch toegeeft dat de dronkaard gestraft moet worden, indien zijn toestand van dien aard is dat hij algemeen ergernis geeft. Maar nu beweer ik dat niemand zich in kennelijken staat van dronkenschap in het openbaar kan vertoonen zonder ergernis te geven. Ook uit dat oogpunt moet mijns inziens het artikel worden behouden.

Maar — zal men welligt vragen — is het dan toch niet beter de geheele zaak over te laten aan de gemeentebesturen? Ook op die vraag luidt mijn antwoord ontkennend. Zeer te regt schreef de Minister Smidt in de Memorie van Toelichting op dit ontwerp: „Hoe men over de strafbaarstelling der openbare dronkenschap denken moge, niet de gemeentelijke maar de Rijkswetgever behoort hier te beslissen. Welk verschil er tusschen de verschillende deelen des lands, tusschen steden en platteland moge bestaan, hierin komen zij allen overeen, dat overal de openbare dronkenschap niet zelden voorkomt, dat zij overal een bron van ergernis is. Het verschil tusschen de gemeente-wetgevingen op dit punt is dan ook een uitvloeisel niet van verschillende behoeften of belangen, maar eenig en alleen van verschil van inzichten. De Rijkswetgever behoort de verantwoordelijkheid eener beslissing op zich te nemen”.

Met vertrouwen zie ik die beslissing te gemoet. De Staatscommissie heeft geen oogenblik gearzeld deze bepaling voor te stellen. De Minister Smidt heeft haar overgenomen. De Raad van State heeft met geen enkel woord tegen de bepaling geprotesteerd. Ook de tegenwoordige Minister is warm voorstander van het beginsel dat aan art. 450 [453] ten grondslag ligt.

De heer van der Hoeven noemde deze bepaling overbodig, onbillijk en gevaarlijk. Dat zij niet overbodig is meen ik reeds voldoende te hebben aangetoond, maar zij is evenmin onbillijk of gevaarlijk.

Onbillijk is zij niet, want de rijke zal er evenzeer door getroffen worden als de arme. Natuurlijk — een rijke, die in gesloten rijtuig naar huis rijdt, wordt niet gecalanceerd, al is hij ook beschonken — maar dan wordt hij niet gespaard *omdat* hij rijk is, maar alleen omdat hij zich onder die omstandigheden niet schuldig maakt aan de feiten die men straffen wil. Het is waar, dat vermogenen in het bezit zijn van voorregten die de arme mist, maar dit is toch geen reden om feiten die gevaarlijk zijn voor de openbare orde en veiligheid ongestraft te laten. Zal men ook den arme, die steelt, ongestraft laten, omdat de rijken weinig in de verzoeking komen om te stelen?

De Commissie schijnt aan dat argument te hechten, want ook in het Verslag heeft zij het aangevoerd. Alleen dan zou het echter, mijns inziens, eenige kracht hebben, indien wij aan de rijken wel wilden toestaan in dronken staat op straat te komen; maar wie verlangt dat? Te 's Hage ziet men vaak net gekleede maar beschonken heeren naar het politiebureau brengen; en waarom ook niet? Eene politie die haar pligt kent, zal geen onderscheid maken tusschen rang of stand.

Onbillijk is derhalve de bepaling niet, maar evenmin is zij gevaarlijk. De heer van der Hoeven schijnt te vreezen, dat de bepaling ten gevolge zal hebben, dat de beschonkene niet op straat gaan maar in de kroegen blijven. Ik antwoord: wat nood? In vele gevallen is het zelfs veel beter, dat de beschonkene blijft waar hij is, als men hem maar geen bedwelmenden drank meer toedient. En daartegen is nu juist bij dit ontwerp voorzien, door straf te bedreigen tegen kroeghouders, die aan beschonken lieden nog meer gaan schenken.

De heer DE BEAUFORT: Na hetgeen werd gezegd, wensch ik nog slechts een enkel argument aan te voeren, geput uit de ervaring aangaande dit onderwerp opgedaan in die gemeenten, waar reeds verordeningen bestaan in den zin van dit artikel.

De geachte afgevaardigde uit Breda wees reeds op de ongelijke werking van dit artikel, met het oog op den verschillenden stand der personen; bij de toepassing der bepaling blijkt, dat in de gemeenten waar zij bestaat, wel degelijk onderscheid wordt gemaakt. In eene niet onbekende stad van ons vaderland, waar eene Rijks-universiteit gevestigd is, bestaat eene verordening in den zin van dit artikel, en toch is het, naar ik heb vernomen, sedert menschengheugenis niet gebeurd, dat in die stad, op grond van die bepaling, procesverbaal werd opgemaakt tegen een lid der akademische jongelingschap, en dit niettegenstaande geloofwaardige ingezetenen dier stad verzekerden niet zelden studenten te hebben gezien in een staat, die den kennelijken staat van dronkenschap hier vermeld zeer nabij komt.

Een ander feit. Herhaaldelijk lezen wij in de Haagsche dagbladen dat lieden in

een of twee jaren 50 à 60 maal werden veroordeeld wegens het besproken feit. Welk doel men met die mededeelingen beoogt, weet ik niet; wil men daardoor hulde brengen aan den ijver der politie in het opsporen van dronkaards, of het medelijden opwekken met den kantonregter, die onophoudelijk veroordeelingen wegens dezelfde overtreding moet uitspreken? Ik laat het in het midden, maar kan toch eene vraag niet onderdrukken: Indien men aanneemt dat het hoofddoel de strafverbetering is, zal men dan bij het zien op deze herhaalde overtredingen niet moeten erkennen, dat althans in deze het doel der straf geheel schijnt gemist te worden?

De heer SICKESZ: De geachte spreker heeft gewezen op twee zaken: 1°, op het feit, dat in zekere akademie-stad van ons vaderland, waar eene verordening bestaat in den vorm als dit artikel, enkele leden der studerende jongelingschap, volgens geloofwaardige burgers, in kennelijken staat van dronkenschap zijn gezien, zonder door de politie te worden bekeurd, terwijl andere personen uit minderen stand niet gespaard werden.

Dit bewijst mijns inziens niets tegen dit artikel, maar eenvoudig dat de politie aldaar hare taak niet goed opvat; deed zij dit, dan zoude zij met de leden der studerende jongelingschap handelen als met de anderen.

Voorts heeft de heer de Beaufort gezegd, dat in 's Gravenhage, waar eene dergelijke verordening bestaat, sommigen 40—60 maal, als in kennelijken staat van dronkenschap verkeerende, naar het politie-bureau zijn gebracht, waaruit hij de conclusie trekt dat deze strafbepaling weinig tot verbetering van het volk dient.

Uit die omstandigheid blijkt mijns inziens juist ten duidelijkste, met welk groot maatschappelijk kwaad men hier te doen heeft. Dat er ongeneeslijken zijn, moet geen reden zijn om het geneesmiddel op zulk een groot maatschappelijk kwaad niet toe te passen.

De heer VENING MEINESZ: Ik zal stemmen tegen dit artikel, omdat voor zoover het algemeen belang straf vordert, daarin wordt voorzien door art. 423 [426]. Mischien zou dit nog kunnen worden uitgebreid, maar reeds nu kan daarvan partij worden getrokken, om straf toe te passen, waar het openbaar belang die eischt.

De voorstanders van dit art. meen ik echter te moeten wijzen op de mijns inziens in elk geval veel te ruime strekking daarvan. Reeds de heer van der Hoeven heeft met een enkel woord gezegd, dat ook hij die zich dronken bevindt in eene gelagkamer van eene herberg, volgens dit artikel strafbaar zal zijn. Nu vraag ik aan de voorstanders van dit artikel of het raadzaam is om ook dergelijke personen te straffen. Ik begrijp werkelijk niet hoe iemand zich dan voor straf zal kunnen vrijwaren als hij bij ongeluk in eene herberg te veel gebruikt heeft. Hij mag niet in de gelagkamer blijven en niet op straat komen; waar moet hij zich dan bergen?

De heer VAN KERKWIJK: De heer Sickesz antwoordde op het gezegde van den heer de Beaufort dat de politie het reglement op de dronkenschap in eene zekere akademiestad niet toepaste, dat dit slechts het bewijs was dat de politie niet deugde, aangezien de politie dat reglement op iedereen en dus ook op studenten ten strengste moest toepassen. Ik doe een beroep op de Ministers van Justitie en van Financien als oud-hoogleraren van de akademie te Leiden, om mij te helpen in het bestrijden van dit artikel in het belang der studenten. De heer Sickesz wil dat dit artikel met de meeste gestrengheid worde toegepast op de studerende jeugd. Gaat dit aan? Laten wij nu toch zeggen zoo als het is. Wij zijn ook jong geweest en hebben ook wel eens een glas te veel gedronken, al erkennen wij dit nu wel niet. En als er eene promotie-partij is waarbij de vader heel deftig zit, dan drinkt ook hij wel eens wat te veel, en ook wij oude lieden wel eens als wij er bij zijn. Wat zal wel het gevolg wezen wanneer deze hartewensch van de heeren Borgesius en Sickesz wordt vervuld? Verbeeldt u, dat de noga, na eerst apart te zijn gezet, over straat wordt rondgedragen, gevolgd door allen, die aan de promotie-partij deelnemen. Een agent van politie maakt, omdat allen volgens zijne zienswijze dronken zijn, tegen allen proces-verbaal op.

De jongelui worden veroordeeld, maar kort daarop promoveert een ander van de kennissen, en nu komt de politie van den heer Sickesz en ziet den ongelukkigen student die een klein beetje te veel heeft. Dan valt hij onder deze bepaling: „Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen zes maanden zijn verlopen, sedert de schuldige..... is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

„Bij tweede herhaling binnen een jaar na de eerste veroordeeling, wordt hechtenis van ten hoogste twee weken opgelegd.”

Men ziet, het wordt hoe langer hoe erger; maar het is nog niet uit. Kort daarna promoveert een andere vriend. De promotie-partij moet hij natuurlijk bijwonen, en als goed vriend is hij zelfs verplicht toasten uit te brengen. Hij gaat naar huis en wat gebeurt nu? Hij valt onder deze bepaling: „Bij derde of volgende herhalingen telkens binnen zes maanden na de laatste veroordeeling gepleegd, wordt hechtenis opgelegd van ten hoogste drie weken en kan de schuldige daarenboven, zoo hij tot werken in staat is, tot plaatsing in eene Rijkswerkinrigting worden veroordeeld voor ten hoogste een jaar.”

Wanneer dat artikel doorgaat en de wensch van de heeren Borgesius en Sickesz wordt vervuld, dan vrees ik, dat wij binnen korten tijd in de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen Leidsche, Utrechtsche en Groningsche studenten zullen aantreffen.

De tweede opmerking van den heer Sickesz gold den Haag. Daaromtrent beroep ik mij op den man bij uitnemendheid met deze zaak bekend, den kantonregter in den Haag, mr. Greeve. Deze kantonregter, die eene groote ondervinding in dat vak heeft, hij heeft er reeds voor de 64ste maal veroordeeld, schreef in het *Zondagsblad* van het *Nieuws van den Dag* van 8 Augustus 1880 over de gemeenteverordening van den Haag, waarin ook strafbaar wordt gesteld hij die in kennelijken staat van dronkenschap is: „dat eene zoodanige bepaling volkomen doelloos is en dus in de wet kan gemist worden; dat het onvoorwaardelijk straffen van openbare dronkenschap tot onbillijkheid aanleiding geeft en het kwaad zelf bevordert.”

Wanneer men dat stuk en ook dat van den kantonregter geplaatst in het *Nieuws van den Dag* van 25 October jl. leest, zal men zien dat hij dit beweren daarin bewijst. Ik kan den lust niet weêrstaan een enkel geval dat de kantonregter heeft aangehaald mede te deelen; dit komt voor in genoemd *Zondagsblad*.

„Een geval uit honderden. De agent A, een naauwgezet man, is „in surveillance” op de openbare straat. Daar ondekt zijn scherpziend oog een man, die wel niet loopt te zwaaijen, geen leven maakt, schreeuwt noch tiert, maar *kennelijk* met moeite zijn weg vervolgt.

„Naderbij gekomen wordt het vermoeden van den agent bevestigd, en bij het praatje dat daarop gehouden wordt, blijkt hem uit een en ander nader dat de man werkelijk drank heeft gebruikt, maar op weg naar huis is. Bereidverklaring om hem naar huis te *geleiden* wordt niet afgeslagen, en *chemin faisant* vertelt de man „dat hij grootvader geworden is”: „dat zijn dochter is aangeteekend”; of dat er „pannebier geschonken is”, of dat hij „een oud vriend uit de Oost heeft teruggezien, die natuurlijk bij Atjeh gevochten heeft”, tusschen welke verhalen de handige agent gelegenheid vindt om precies te worden in kennis gesteld met den naam en het beroep van den gelukkige, en terwijl hij hem tot aan de deur van zijn huis brengt, heeft hij voldoende gelegenheid om het nummer van het huis op te nemen, zoodat later eene dagvaarding met succes kan worden beteekend. Dat is nu geen roman, maar dat is historie.

„En als nu op die dagvaarding zoo’n man voor den regter verschijnt, dan blijkt het dat men hier inderdaad te doen heeft met eenen oppassenden kerel, die werkelijk in de eene of andere heugelijke gebeurtenis aanleiding had gevonden, of wien de gelegenheid was aangeboden, om tegen zijn gewoonte meer te drinken dan hij gewoon is. Was hij een paar uren later naar huis gegaan, geen haan zou er naar gekraaid hebben; maar hij wilde juist geen twee uur later gaan, omdat hij gevoelde dat de drank hem begon te bevangen, en hij dan ook niet te laat te huis wilde zijn, omdat hij immers den volgenden morgen vroeg op het werk moest wezen.”

Ziet, wanneer men de honderde veroordeelingen die hier plaats hebben, gadeslaat⁷ dan zal men moeten toestemmen, dat het voorbeeld van den Haag niet gelukkig was gekozen. Verlaten wij de groote steden en begeven wij ons eens naar het platteland.

De heer Borgesius heeft waarschijnlijk nooit boerenkermessen of andere feesten op het platteland bijgewoond. Wie eens een boerenkermis of eene andere plegtigheid ten platten lande — bijv. „een bruiloft”, „zaad-dorschen” — heeft bijgewoond, weet dat bij die gelegenheden tal van lieden zijn, die vrolijk zijn en een beetje te veel hebben gedronken.

Wanneer de politie doet hetgeen de heeren Sikesz en Borgesius verlangen, dan zullen zij tegen al die boerinnetjes en boeren proces-verbaal moeten opmaken.

En nu de zeeplaatsen.

De meeste leden zullen wel eens te Amsterdam of te Rotterdam geweest zijn bij het uitvaren van een schip. Een matroos neemt, voor dat hij aan boord gaat, een spatje; dat is eene vaste gewoonte. De een kan daar beter tegen dan de ander. Wat zal het gevolg zijn? Proces-verbaal op proces-verbaal.

In de aanneming van het artikel zie ik daarom niets dan onheil. De ondervinding sinds jaren hier opgedaan, bewijst dat de bepalingen slecht werken, inzonderheid tegenover arme lieden zijn zij hoogst onbillijk en onregtvaardig, terwijl de voorname lieden in hunne societeiten ongestraft dagelijks meer sterken drank gebruiken dan menig sjouwerman, die veroordeeld wordt omdat hij, volgens de zienswijze van den agent van politie, dronken was.

De heer DE JONGE: Mij dunkt dat al hetgeen nu door de tegenstanders is aangevoerd, eenvoudig aantoonst dat de maatregelen die genomen zijn en die ook dit wetsontwerp wil opnemen, eenvoudig slecht en onoordeelkundig *toegepast worden* en daarbij de *niet aanneming des persoons* verre van wordt betracht.

Maar van daar dan ook, dat men meer en meer verzeilt op de klip van moeilijke toepassing. Om nu echter niet in herhaling te treden, wensch ik er mij toe te bepalen den heer de Beaufort te doen opmerken dat eerst in de *tweede* ondergeschikte plaats het doel der straf *verbetering* is, terwijl de eigenaardige aard en eisch van een *Strafwetboek* in de *eerste* plaats is en moet zijn om misdrijven te *straffen*. De mensch, de Christen vooral, moge de verbetering wenschelijk achten en trachten te bevorderen, de wetgever straft OMDAT het publiek belang, de publieke eerbaarheid, het regt van den Staat worden verkort en geschaad.

De heer van Kerkwijk beriep zich op het gevoelen van den kantonregter der residentie. Het spijt mij voor de hofstad, maar waarlijk geloof ik dat er geen kantonregter in den lande is, die in dit opzigt zóóveel werk heeft als de kantonregter hier ter stede. Op den grond zijner ervaring nu heeft deze achtbare ambtenaar aangeraden het artikel niet in het Wetboek op te nemen. Maar vergis ik mij niet, dan heeft diezelfde kantonregter in het *Weekblad van het Regt* het advies gegeven, misschien onder den indruk van zooveel dronkemenschap zelf dronken (natuurlijk in *overdragtelijken* zin), om alleen de beschonken *maandaghouders* te straffen. Doch ik vraag: kan men zulk eene uitzondering opnemen in een Strafwetboek? En wáárom, als dat maandaghouden zoo verschrikkelijk is (en voorzeker 't is zoo!) dat men daarop al de gestrengheid van art. 450 [453] zou willen toepassen, wat ik van harte hoop en verwacht dat door de Kamer ook zou goedgekeurd worden, wáárom dan, zoo vraag ik, niet liever een stap verder gegaan om door aanneming van dit artikel die groote maatschappelijke kwaal, zoo veel mogelijk te keeren en te beteugelen? Alle kwaad kan niet beteugeld worden, maar alles wat toch immers met huldiging van het beginsel, dat aan de *strafwet* moet ten grondslag liggen, die strekking heeft, laat ons dat met beide handen aanvatten.

De heer GOEMAN BORGESIU: De heer de Beaufort heeft zoo even gezegd, wat zijne ervaring hem heeft geleerd, dat strafbepalingen tegen openbare dronkenschap in den regel niet worden uitgevoerd en in elk geval niet strekken tot verbetering. In het midden latende, in hoever verbetering het doel moet zijn eener strafwet,

zoo wil ik toch tegenover de bewering van den heer de Beaufort enkele cijfers stellen, die eenig licht verspreiden over de werking der strafbepaling in deze residentie.

Uit die cijfers, door een bevoegd persoon opgemaakt, blijkt dat sedert 1874, alhier wegens dronkenschap zijn veroordeeld 1865 personen, waaronder 1390 eenmaal, 290 tweemaal en 91 driemaal. De gevallen dat een en dezelfde persoon tien tot twintigmaal veroordeeld wordt, zijn groote uitzonderingen. Mag men daaruit niet concluderen, dat de strafbedreiging op de groote meerderheid wel gunstig heeft gewerkt? Ook is het, naar ik meen, een feit, dat de straatpolitie hier ter stede veel verbeterd is sinds men de beschonkenen zooveel mogelijk van de straten verwijderd.

En de bovenaangehaalde cijfers zijn, mijns inziens, van des te meer gewigt, omdat het juist de kantonregter van 's Gravenhage geweest is, die in dagbladartikels tegen deze bepaling is te velde getrokken. Deze ambtenaar heeft zeker op dit gebied groote ervaring, maar men heeft uit die artikels — welke, zoo ik mij niet vergis, ook reeds tegenspraak hebben uitgelokt — meer gehaald — men vergeve mij die triviale uitdrukking — dan er in zit. Als men uit die artikels niet enkele zinsneden aanhaalt, maar ze in zijn geheel leest, dan ziet men dat ook de heer Greeve het beginsel, dat aan die bepaling tot grondslag ligt, niet zoo absoluut veroordeelt en althans toegeeft dat er ook voor het stelsel der Regering veel te zeggen valt.

Mijne overtuiging, dat dat stelsel de voorkeur verdient is dan ook volstrekt niet geschokt. Bij art. 37 werd er veel gesproken van een premie voor dronkaards, maar dat gevaar is hier veel grooter. Wanneer men deze bepaling uit de wet ligt, dan zal men wel degelijk voor de dronkaards eene premie scheppen, want zij zullen van veel gunstiger conditie worden dan zij thans in de meeste gemeenten zijn.

Men vergeet toch niet, dat bij verwerping van dit artikel — de Staatscommissie heeft er ook op gewezen — de gemeenten geen verordeningen tegen openbare dronkenschap meer mogen maken, en zonder dergelijke verordeningen kunnen ook de beschonkenen niet meer van de straat worden verwijderd. Is dat nu een toestand die door iemand onzer wordt gewenscht?

Ik geloof dus dat ik der vergadering nogmaals ten ernstigste de afstemming van het artikel mag ontraden.

Het is wel zeer gemakkelijk om over dronken studenten enz. grappen te verkoopen; men heeft dan terstond alle lagchers op zijne zijde, maar toch beschouw ik dat als eene gevaarlijke wijze van debatteren. Onder den indruk van die geestigheden zou deze of gene er alligt toe komen om mede te werken tot eene beslissing, waarvan hij later — maar dan te laat — het verkeerde zou inzien.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het debat beweegt zich over drie hoofdpunten.

In de eerste plaats het beginsel, de regtsgrond der strafbepaling; in de tweede plaats de billijkheid; eindelijk de praktische uitvoerbaarheid, de gevolgen.

In de eerste plaats, het beginsel. De heer de Beaufort verklaart: „straf behoort te strekken tot verbetering en dat doet deze straf niet”.

Ik onderschrijf ten volle wat daaromtrent is gezegd door den heer de Jonge. Het doel der straf is *primario* een ander. De straf wordt toegepast tot handhaving der regtsorde en, voor zooveel dat maatschappelijk belang het gedooft, *dienstbaar gemaakt* aan verbetering.

De geachte afgevaardigde uit Tiel beweert, dat tot dusver van die verbetering nog niets gebleken is; juist daarom is in art. 450 [453], aan het slot, de bepaling opgenomen, dat bij recidive strengere straf zal worden toegepast, terwijl ten slotte opending naar een Rijkswerkhuis zal kunnen worden uitgesproken.

Maar, zegt men: er is geen regtsbeginsel, het is alleen de onzedelijkheid die gestraft wordt. Als die bewering juist ware, dan zou dit artikel moeten vervallen. Het komt mij echter voor, dat wij ons hier op hetzelfde regtsbeginsel kunnen beroepen, dat den Staat de bevoegdheid geeft om de straat vrij te houden van bedelaars en dergelijken.

Men beweerde dat art. 423 [426] voldoende was. Mijns inziens ten onregte. Dit

laatste artikel straft alleen hen die regtstreeks de veiligheid bedreigen. Ook de bedelaar bedreigt niet regtstreeks de veiligheid en toch heeft gisteren de Kamer hare goedkeuring gehecht aan de bepaling, volgens welke het bedelen in het openbaar wordt gestraft.

Bij de beoordeeling van art. 450 [453] gelieve men overigens ook vooral te denken aan het gemis eener politiewet. Als openbare dronkenschap niet strafbaar is, *quo jure* neemt dan de politie de beschonkenen in bewaring? Indien wij een politiewet hadden, die aan de politiedienaren dergelijke bevoegdheid gaf, dan ware het anders. Maar dergelijke wet bestaat niet, en ik twijfel of eene meerderheid, ja of zelfs één lid van de Kamer de redenering zou wenschen te onderschrijven van een onzer juristen, die de bevoegdheid om dronkaards op te pakken afleidde uit art. 152 van de Grondwet, dat aan het politiek gezag, in buitengewone omstandigheden, de bevoegdheid geeft om iemand in bewaring te nemen. Wanneer openbare dronkenschap strafbaar is, dan zal de dronkaard, op heeterdaad op overtreding betrapt, volgens het Wetboek van Strafvordering kunnen gebragt worden naar den eersten den besten officier of hulpofficier, ten einde, na zijn roes te hebben uitgeslagen proces-verbaal tegen zich te zien opmaken. Waar daarentegen openbare dronkenschap *niet* strafbaar is, is het oppakken van een dronkaard in strijd met de wet.

Het tweede hoofdpunt is: de onbillijkheid met het oog op het verschil van toepassing ten aanzien van de verschillende standen.

Vooreerst is dit dan eene fout in de toepassing, maar die aan de bepaling zelve niet inherent is. Ten andere, indien werkelijk die onbillijkheid zich op zoo gevoelige wijze in de praktijk deed ondervinden, hoe komt het dan dat geen enkele arbeiders-vereeniging ooit bezwaar heeft gemaakt tegen de strafbepaling op openbare dronkenschap? Integendeel, herhaaldelijk werd juist van die zijde de Staatsinterventie tot beteugeling van de openbare dronkenschap toegejuicht. Daarenboven is het in strijd met de waarheid te beweren, dat de openbare dronkenschap bij voorkeur bij de arbeidende klasse zou voorkomen. Onder *alle* standen vindt men lieden die tot liederlijkheid vervallen zijn en met wie de politie geen consideratie zal gebruiken.

Eindelijk het laatste punt: de bepaling zal, beweert men, niet praktisch zijn.

Wanneer men de wet niet *cum grano salis* opvat en niet met beleid toepast, dan préteert zich *elke* wetsbepaling voor ridiculisering. „Geef mij drie regels schrifts”, heeft men wel eens gezegd, „en ik zal u aan de galg brengen”. Geef mij het kleinste artikel uit welke wet ook, wanneer het niet wordt opgevat *cum grano salis*, dan kan men er zoovele ongerijmdheden uit afleiden als men verkiest. Tegenover de roerende redeneringen, die men over de moeilijkheid van toepassing heeft gehouden, stel ik een feit dat, mijns inziens, zwaarder weegt dan al die theoretische bespiegelingen. Indien werkelijk bij de toepassing zoo vele moeilijkheden en dwaasheden ontdekt waren, hoe komt het dan, dat de eene gemeente voor en de andere na, dergelijke strafbepalingen in hare verordeningen heeft opgenomen? Van jaar tot jaar heeft het getal dier gemeenten zich uitgebreid.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Nog slechts één woord tot wederlegging van een argument van den Minister, dat welligt indruk zou kunnen maken en toch ongegrond is. Hoe wilt gij, vroeg de Minister, als art. 450 [453] vervalt, de dronken lieden oppakken en van de straat verwijderen? Ik antwoord: wel, als die lieden *niet* zwaaijen, *niet* het verkeer belemmeren, *niet* de orde verstoren en *geen* handelingen verrigten waarbij bijzondere voorzigtigheid gevorderd wordt, dan wil ik ze *in het geheel niet* oppakken, maar rustig hun weg laten vervolgen. Dit is beter dan door het oppakken van die lieden die veel gevaarlijker standjes in het leven te roepen, die bij dergelijke gelegenheden gewoonlijk plaats grijpen.

Amendement van den heer Röell,

streckende om uit het eerste lid te doen vervallen de woorden: „of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats”.

De heer RÖELL: Wanneer ik de schriftelijke gedachtenwisseling en de debatten over dit onderwerp nog eens bij mij zelfven resumeer, dan geloof ik dat de waarheid ook hier in het midden ligt. Te ontkennen is het niet, dat art. 423 [426] in vele opzichten voldoende kan worden geacht, maar het blijft evenzeer waar, dat een maatschappelijk belang er bij is betrokken, dat ook de openbare dronkenschap, welke buiten dat artikel valt, zoo veel mogelijk worde gekeerd, daar ook hier „voorgaan”, zoo dikwijls „volgen” doet.

Buitendien zouden er, mijns inziens, zeer overwegende en bijzondere redenen moeten bestaan om, nu dit in vele plaatselijke verordeningen bestaande voorschrift in dit Wetboek is overgenomen, het er wederom uit te verwijderen, omdat ik het, met het oog op art. 151 der gemeentewet, minstens zeer betwistbaar houd of het ook voortaan in plaatselijke verordeningen zou kunnen worden opgenomen, nu art. 423 [426] van dit Wetboek reeds het „onderwerp” der dronkenschap behandelt. Ik zou dus wel geneigd zijn, voor dit artikel te stemmen, ware het niet dat daarin — de geachte spreker uit Amsterdam heeft er ook reeds op gewezen — eene bepaling voorkwam, die inderdaad te ver gaat.

Ofschoon ik nu met den Minister eens ben dat dit een artikel is dat steeds *cum grano salis* moet worden toegepast, zoo wensch ik toch te voorkomen dat van het artikel gebruik zal worden gemaakt op eene wijze die de wetgever niet bedoeld heeft. Daarom stel ik voor de wegneming der opgegeven woorden. Wanneer in het artikel blijft staan dat iemand, die zich op den openbaren weg, waarmede natuurlijk ook de openbare straat, plein, enz. is te verstaan, in kennelijken staat van dronkenschap bevindt, zal worden gestraft, zal het doel, dat men zich voorstelt, namelijk beperking van de openbare dronkenschap, genoegzaam worden bereikt. Die bepaling ook uit te strekken tot hetgeen slechts in oneigenlijken zin „openbare” dronkenschap kan worden genoemd, gaat echter mijns inziens te ver, en kan inderdaad tot vexatien aanleiding geven.

[Het amendement werd door de Regeering overgenomen, — en het dienovereenkomstig gewijzigd artikel aangenomen met 39 tegen 28 stemmen.]

(Vgl. ook de Beraadslagingen over art. 426, hiervoor bl. 188 volg.)

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(2 Maart 1881.)

De heer BORSIUS: [Hier] wordt de staat van kennelijke dronkenschap met straf bedreigd. Ik geloof dat hier het verschil tusschen moraliteit en strafregt te zeer uit het oog wordt verloren. Ik zal mij bepalen mij te refereren aan de redevoering van den heer des Amorie van der Hoeven, die de redenen opgaf waarom hij die bepaling overbodig, onbillijk en gevaarlijk achtte. Wanneer de dronkaard in eenig opzicht belemmering in het verkeer te weeg brengt, hinder aan derden doet of de openbare orde verstoort, valt hij onder art. 426; maar het enkele feit van dronkenschap, dat geheel wordt overgelaten aan de willekeurige en soms erroneuse appreciatie van een agent van politie, strafbaar te stellen, geloof ik dat de grenzen der strafwet te buiten gaat en tot onbillijkheid zal leiden. Niet alles wat onzedelijk is, kan strafbaar worden gesteld. Wat ergernis geeft, is daarom nog niet voldoende om strafbaar te zijn voor de wet. Men hoort dikwijls ontzettend en ergerlijk vloeken en razen bij den minsten twist op straat; men hoort menigmaal godslasteringen op de grootste schaal, maar nog geen wetgever heeft er aan gedacht, hoe immoreel dat ook zij, daartegen strafbepalingen te maken. Datzelfde geldt hier. De beschonkene, die zich aan niets of niemand vergrijpt, moet, hoezeer men zijn gedrag afkeure, in het Wetboek van Strafrecht mijns inziens niet afzonderlijk gestraft worden.

De Minister zegt, dat het noodig is, omdat hij geene politiewet heeft. Is dat de oorzaak, dan trachtte hij die wet daar te stellen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Over openbare dronkenschap ... zal ik, na hetgeen ik in de andere Kamer daarover sprak, maar niets meer zeggen. Juist dan als men verlangt, en daartoe heeft men regt, dat de keuromanie der gemeentebesturen worde gebruid, dan is het zaak, dat de Rijkswetgever het onderwerp regele.

**Wet van 28 Juni 1881, Stbl. n°. 97,
gewijzigd bij de wet van 16 April 1885, Stbl. n°. 78,**

*houdende wettelijke bepalingen tot regeling van den kleinhandel in sterken
drank en tot beteugeling van openbare dronkenschap.*

Van deze wet (zie bij art. 252, deel II bl. 355) komt art. 23 zakelijk geheel overeen met art. 453 van het Wetboek. In het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal* werd over genoemd art. 23 het volgende opgenomen:

»Over de vraag of het zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, *als zoodanig* strafbaar moet zijn, heerschte verschil van gevoelen. Velen meenden dat geen straf moet worden bedreigd, zoo lang de beschonkene het verkeer niet belemmert of de openbare orde verstoort.¹ Er was in het toelaten van beschonkenen op den openbaren weg iets aanstootelijks, maar niet al wat aanstoot geeft kan worden belet of verboden. Tot allerlei moeilijkheid en onregt kon de strafbedreiging aanleiding geven. Politie-agenten zouden feestvierende, maar niet beschonkene personen kunnen aanhouden. Zoo als de wet luidt, is zij enkel tegen misbruik van sterken drank gerigt, en zou dus degeen, die ten gevolge van het gebruik van wijn beschonken is, eigenlijk niet strafbaar zijn. En hoe is het met hem die zich in kennelijken staat van dronkenschap in een rijtuig op den openbaren weg vertoont? Zoo deze, evenzeer als de beschonken werkman, werd gestraft, zouden maar al te veel jongelieden uit den beschaafden stand, studerende vooral, met de gevangenis kennis maken.

»Verscheiden andere leden achtten de strafbedreiging in eene wet als deze, al ware het alleen om den morelen indruk, onmisbaar. Werd zij weggelaten, dan zou men aan de meening voedsel geven, dat de Regering, in plaats van het misbruik van sterken drank tegen te gaan, de dronkenschap in bescherming neemt. Men moest toch niet vergeten, dat reeds in tal van gemeenten verordeningen tegen openbare dronkenschap bestaan. Die verordeningen zouden — althans dit meenden deze leden te moeten aannemen — ook bij het vervallen van dit artikel, niet meer te handhaven zijn, vermits waar de wet een onderwerp heeft geregeld, plaatselijke verordeningen van regtswege ophouden te gelden. Of was, werd gevraagd, art. 151 der gemeentewet hier niet in dien strengen zin toepasselijk, zoodat de gemeenten, ook na het vaststellen dezer wet, dergelijke drankverordeningen zouden kunnen maken.

»In de groote steden, waar thans, uit kracht dier verordeningen, de dronkaards zoo spoedig mogelijk van den openbaren weg worden verwijderd, zou de vreedzame bevolking met leede oogen zien, dat men hun voortaan weder alle vrijheid liet. Daar, bijvoorbeeld te 's Gravenhage, hoort men nimmer klagten over misbruik van magt door politie-agenten, wel nu en dan, dat zij tegen dronkaards nog te toegevend zijn. Bekeering van dronkaards moest men van deze strafbepaling niet verwachten, maar wel dat jongelieden werden afgeschrikt en bovendien, dat de straten veiliger en de ergerlijke tooneelen minder veelvuldig werden.

¹ De Commissie herinnert, dat tijdens het onderzoek in de afdeelingen het Verslag der Commissie voor het nieuwe strafwetboek nog niet in het licht was verschenen.

»Tegen de opmerking dat de politie dan toch terstond actief zou kunnen optreden, zoodra de openbare orde werd verstoord, deed men gelden, dat een beschonkene, die zich zelf in zoodanigen toestand heeft gebragt, dat hij voor zijne daden naauwelijks meer verantwoordelijk kan worden gesteld, reeds als zoodanig een gevaar is voor de openbare veiligheid; dat het niet aangaat steeds elken beschonkene door een politieagent op den voet te doen volgen, om toe te zien of hij ook het verkeer belemmeren of de openbare orde verstoren zal, en dat indien dit laatste plaats vindt, dikwijls reeds groot nadeel is toegebragt, zoodat praeventive tusschenkomst noodzakelijk is.

»Ten slotte wezen deze leden er op, dat tegen openbare dronkenschap niet alleen straf moet worden bedreigd, maar ook eene zoo strenge straf, dat daarin werkelijk iets afschrikkends gelegen was. Dat plaatselijke verordeningen hier en daar niet meer resultaat geven, meenden zij vooral aan de te ligte straffen te moeten toeschrijven. Op dien grond keurden zij het zeer goed, dat vooral tegen de recidivisten streng zou worden geageerd, zoodat bij derde of volgende herhalingen veroordeeling tot plaatsing in eene Rijkswerkinrigting kan worden uitgesproken. Sommigen zouden daarbij de woorden: »*zoo hij tot werken in staat is*» willen weggelaten hebben.»

De Regeering antwoordde:

»Ten opzichte van de over dit artikel in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerkingen, meenen de ondergeteekenden te mogen verwijzen naar de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling alsmede de beslissing van de Tweede Kamer over en ten gunste van art. 453 van het ontwerp strafwetboek, waarmede de nu voorgestelde bepaling geheel overeenstemt.»

In de *Eerste Kamer* werd in het Eindverslag van de Commissie van Rapporteurs gevraagd:

»Wat te verstaan onder »kennelijken staat van dronkenschap»? Wie zal doorgaans beslissen, of het geval aanwezig is? Vermoedelijk de politie. Maar zal zij niet veelal of willekeurig handelen, of magteloos zijn?»

Hierop werd, bij de *Beraadslagingen* in de Eerste Kamer op 20 Juni 1881 geantwoord als volgt:

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik herinner dat in honderde gemeenten van ons vaderland verordeningen bestaan, waarin tegen het zich in kennelijken staat van dronkenschap vertoonen straf wordt bedreigd, terwijl de ondervinding leert, dat die staat wel degelijk is te constateren. Ik heb dan ook nooit vernomen, dat de habitués, als ik het zoo mag uitdrukken, die voor dat feit voor den regter verschijnen, zich bij voorkeur verdedigen door de bewering, dat die staat niet kennelijk zou zijn geweest.

Die habitués bewijzen, zegt men, dat de straf niet veel helpt; er zijn voorbeelden van lieden die 40 of 50 maal wegens het feit veroordeeld zijn. Maar juist dit ontwerp dient om aan die recidive paal en perk te stellen. Volgens dit ontwerp zal men bij herhaalde recidive binnen een kort tijdsverloop, gedurende een zekeren tijd naar eene rijkswerkinrigting worden overgebragt en daar tijd en gelegenheid hebben om van die hebbelijkheid te genezen.

Art. 23 is geworden art. 22 bij de wet van 16 April 1885 (Stbl. n°. 78)¹, luidende als volgt:

»Met geldboete van vijftig cents tot vijftien gulden wordt gestraft hij, die zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevindt.

»Indien tijdens het plegen van het feit nog geen jaar verloopen is sedert de schuldige wegens hetzelfde feit of wegens dat, omschreven in art. 21, onherroepelijk is veroordeeld, of wegens het in het eerste lid omschreven feit vrijwillig de boete heeft betaald, kan, in plaats van de geldboete, gevangenisstraf van één tot drie dagen worden opgelegd.

»Bij tweede herhaling binnen een jaar na de onherroepelijk geworden veroordeeling wegens eerste herhaling wordt gevangenisstraf opgelegd van één tot veertien dagen.

»Bij derde of volgende herhalingen telkens binnen een jaar na de laatste onherroepelijk geworden veroordeeling wegens tweede of volgende herhaling gepleegd, wordt gevangenisstraf opgelegd van één tot een en twintig dagen en kan de schuldige daarenboven, zoo hij tot werken in staat is, tot plaatsing in eene Rijkswerkinrigting worden veroordeeld voor ten minste drie maanden en ten hoogste één jaar. Deze straf gaat in op den dag waarop de hoofdstraf eindigt.

»In geval van herhaling van overtreding na te zijn geplaatst geworden in eene Rijkswerkinrigting, vangt de termijn van een jaar, bedoeld in de vorige zinsnede, aan op den dag van het ontslag uit de Rijkswerkinrigting.”

Ten aanzien van de in dit art. door de Regeering voorgestelde wijziging (waarbij aanvankelijk niet waren opgenomen de in het vierde lid voorkomende woorden: »wegens tweede of volgende herhaling”) bevatte de *Memorie van Toelichting*:

In de practijk is gebleken dat de termijn voor recidive in al. 2 en 4 van art. 23 der wet te kort is. Herhaling der overtreding binnen dien termijn kan nu dikwijls plaats hebben zonder dat dit als recidive is te beschouwen, omdat de veroordeeling nog niet onherroepelijk is geworden. Daarom is de termijn van zes maanden tot een jaar verlengd. Deze termijn komt ook voor in art. 483 Code Pénal, omtrent recidive van overtredingen in het algemeen.

Wegens de verandering van de tweede alinea moest ook de termijn in de derde alinea bedoeld veranderd worden. Daarenboven is het beter den termijn in deze alinea niet te doen loopen van de eerste maar van de tweede veroordeeling.

De woorden »vrijwillige betaling” behooren uit de vierde alinea van art. 23 te vervallen, daar vrijwillige betaling bij tweede en volgende herhaling nooit plaats kan hebben. In die gevallen immers wordt altijd gevangenisstraf opgelegd.

De nieuwe alinea die de ondergeteekenden voorstellen aan dit artikel

¹ [Zie deel IV bl. 372—374.]

toe te voegen is wenschelijk omdat in geval van plaatsing in eene werk-inrichting de termijn van een jaar sedert de veroordeeling bedoeld bij het laatste lid van het tegenwoordig art. 23 bij het ontslag uit de werk-inrichting reeds verlopen kan zijn.

Tegen de bepaling dat de termijn met dit ontslag zal aanvangen kan geen bezwaar zijn, omdat dan eerst voor den veroordeelde de mogelijkheid begint om door *vrijwillige* onthouding of matigheid te voorkomen dat hij als recidivist worde behandeld. Maakt hij misbruik van sterken drank terwijl hij in de werkinrichting vertoeft, dan zal hij aldaar disciplinair worden gestraft.

Bij de Beraadslagingen in de Tweede Kamer werd door den heer De Savornin Lohman voorgesteld, om in het vierde lid, achter »veroordeeling» te voegen: *wegens tweede of volgende herhaling*, en tot toelichting gezegd:

(27 Maart 1885.)

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Wij hebben hier te doen met een vrij moeilijk verstaanbaar artikel, dat krioelt van „herhalingen”, zoodat men het, na het drie of vier malen gelezen te hebben, bijna nog niet begrijpt. De zaak is echter eenvoudig. Het artikel bevat het geheele tuchtsysteem van de wet. Wanneer onze vader de Staat zijne kinderen wil opvoeden, dan straft hij eerst met boete. Helpt dat niet, dan dreigt hij met gevangenisstraf. Baat ook dit niet, dan wordt die laatste straf verplichtend. En als dat wederom niet helpt, dan gevangenisstraf met bevoegdheid tot opzending naar de kolonie.

Ieder zal toestemmen, dat dit laatste tuchtmiddel al een zeer hard middel is. Maar de wet heeft het aangenomen, en wij hebben dus te buigen.

Het stelsel van het artikel is natuurlijk, dat eerst het zachtere en zachtjes aan het hardere middel wordt toegepast, en als dat eindelijk niet helpt, het zeer forsche middel, opzending naar de kolonie; opzending van een misschien overigens fatsoenlijk man, die daar zal moeten verkeerden onder allerlei gespuis.

De bestaande wet heeft hare bedoeling echter zeer slecht uitgedrukt, en bij het lezen van het artikel zal men moeilijk er dat stelsel in terugvinden. De jurisprudentie heeft zich intusschen aan de bedoeling gehouden, en ook de Regeering is van oordeel dat dit het stelsel is van de wet en heeft derhalve te recht in de 3de alinea bepaald:

„Bij tweede herhaling binnen een jaar na de onherroepelijk geworden veroordeeling *wegens eerste herhaling* wordt gevangenisstraf opgelegd van een tot veertien dagen.”

De volgende alinea moet eveneens luiden. Want wat zou anders het geval worden? Als iemand in 1885 op straat dronken verschijnt en voor 2 kwartjes wordt beboet; wanneer hetzelfde in 1886 en 1887 nog eens gebeurt, hetgeen bij een jongmenschen zich toch allicht kan voordoen, dan zou zulk een persoon, als hij in handen valt van een ijverig ambtenaar bij het openbaar ministerie die de 3 vonnissen in rechten overlegt, door eene ijverige rechtbank zich wel eens geheel onverhoeds, en ongewaarschuwd naar de kolonie kunnen zien verwijzen. Als hij met zulk een rechter te doen krijgt, zou daartegen niets te doen zijn, indien men zich houdt aan de woorden der wet.

De heer RUYS VAN BEERENBROEK: De geachte spreker uit Goes deed het voorkomen, alsof er in de wet staat dat bij drievoudige herhaling opzending naar een Rijksgesticht *zal* geschieden, maar er staat niet *zal*, doch *kan*.

De rechter beslist daaromtrent, en nu geloof ik niet dat er in heel Nederland één rechtbank gevonden wordt die de wet zou toepassen in den geest als de geachte spreker dat heeft voorgedragen.

Mocht er al eens een rechter in eersten aanleg gevonden worden, die dergelijken

verkeerden weg opging, dan blijft toch altijd het beroep over op den hooger en rechter, die een verkeerd gewezen vonnis zal kunnen wijzigen.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Dat het feit zich heeft voorgedaan in Nederland is bekend. Een officier van justitie heeft opzending van een persoon naar de koloniën verzocht wegens het driemaal plegen van het feit van openbare dronkenschap, zonder dat hij ook maar eenmaal wegens herhaling veroordeeld was. De rechtbank heeft den man veroordeeld, maar het gerechtshof heeft het vonnis gerectificeerd, en de Hooge Raad heeft het arrest bevestigd.

[Het amendement werd door de Regeering overgenomen.]

WIJZIGINGSWET VAN 15 JANUARI 1886 (Stbl. 6)¹.

[Zie Advies van den Raad van State en Rapport aan den Koning, hierachter bij Art. 454, Voorloopig Verslag en Memorie van Beantwoording bij Artt. 113 en 252, deel II blz. 45 en 362.]

G. O. 1886 ART. 3.

Het tweede, derde en vierde lid van artikel 453 worden gelezen:

»Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloop, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke of de in artikel 426 omschreven overtreding onherroepelijk is geworden, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

»Bij tweede herhaling binnen een jaar nadat de eerste veroordeeling wegens herhaling onherroepelijk geworden is, wordt hechtenis van ten hoogste twee weken opgelegd.

»Bij derde of volgende" enz. = 't gewijzigde vierde lid.

Art. 454.

De verkooper van sterken drank of zijn vervanger die in de uitoefening van het beroep aan een kind beneden de zestien jaren sterken drank *toedient*, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie weken of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (Stbl. n°. 6):

drank *toedient*
of verkoopt, wordt

O. R. O. ART. 510. Hij die in de uitoefening van zijn beroep aan iemand die in kennelijken staat van dronkenschap verkeert, of aan een kind beneden de zestien jaren, niet vergezeld door hem onder wiens magt het staat, sterken drank toedient, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie weken of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Art. 4 der fransche wet van 3 Februarij 1873 reikt nog iets verder, voor zooveel daarbij zelfs het ontvangen van beschenken in herbergen enz. verboden wordt, en geene uitzondering wordt gemaakt voor het geval, dat het kind vergezeld is door hem onder wiens magt het staat.

¹ [Zie deel V bl. 118.]

Is er opwekking of verleiding, dan is art. 270 [252] toepasselijk.

Ook gewag te maken van hen, die door hunne kleeding kenbaar zijn als verpleegden in eenig gesticht, is niet geraten. Volwassen weesjongens en oude mannen mogen onder een bijzonder toezigt staan, er bestaat geen grond om ter hunner bescherming eene bijzondere strafbepaling in het leven te roepen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

In de uitoefening van zijn beroep. De bepaling zal gemakkelijk kunnen ontdoken worden, indien een der aanwezigen voor het kind den sterken drank bestelt. Ook zullen de vrouw of de andere huisgenooten van den tapper niet onder het bereik van de strafbedreiging vallen. De Commissie zou daarom de aangehaalde woorden willen vervangen door: »op eene voor het publiek toegankelijke plaats". Bij de beperking tot de in het artikel omschreven gevallen is deze ruimere redactie zonder bezwaar.

Niet vergezeld door hem onder wiens magt het staat. Beter dat zonder toezicht is. Hoe zal de tapper kunnen weten onder wiens macht een kind staat?

Wat de ontduiking betreft, daarvoor zal dan toch altijd een derde noodig zijn. De wetgever kan althans beletten dat wat het meeste voorkomt, namelijk dat jongelieden, soms schoolgaande kinderen, zonder voorkennis of medewerking van derden, zelve bestellen en rechtstreeks, soms per lepel, ontvangen. Overigens, indien de tapper, op bestelling van een derde, aan het kind toediende, zou hij ook onder het artikel vallen.

In overeenstemming met het bijzonder wetsontwerp [zie hierachter bl. 322] is de redactie gewijzigd, zóó, dat thans ook de vrouw en de bedienden van den waard door de bepaling getroffen worden.

Waarom de woorden »niet vergezeld" enz. zijn weggelaten, is in de Memorie van Toelichting van het bijzonder wetsontwerp aangewezen.

[Verg. ook het Verslag en Regeeringsantwoord bij art. 252, deel II bl. 353.]

G. O. ART. 451. De verkooper van sterken drank of zijn vervanger die in de uitoefening van het beroep hetzij aan een kind beneden de zestien jaren, hetzij aan een verpleegde in een weeshuis aan zijne kleeding kenbaar, sterken drank toedient, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste honderd gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

strekkende om te doen vervallen het eerste „hetzij" en verder de woorden: „hetzij aan een verpleegde in een weeshuis aan zijne kleeding kenbaar."

De heer VAN DER KAAY, lid der Commissie van Rapporteurs: Verlangt de Kamer bij deze gelegenheid quaesties van weezenverpleging te beslissen, verlangt ze invloed uit te oefenen op wat bij de mannen, die zich in den laatsten tijd veel met die zaak hebben bezig gehouden, een punt van verschil uitmaakt, ten opzichte bijv. van kenbare kleeding of van het stellen van de weezen onder een afzonderlijk regt, dan neme ze het artikel ongewijzigd aan. Zoo zij evenwel daarvan afkeerig is, dan behoort zij het amendement van de Commissie aan te nemen.

Ik doe opmerken dat noch in het ontwerp der Staatscommissie, noch in het oor-

spronkelijke Regeringsontwerp deze speciale bepaling omtrent de weezen voorkwam. En dat is niet bij toeval het geval geweest, maar opzettelijk, want zoowel in het Verslag van de Staatscommissie als in de Memorie van Toelichting van de Regering leest men deze woorden: „Ook gewag te maken van hen, die door hunne kleeding kenbaar zijn als verpleegden in eenig gesticht, is niet geraten. Volwassen weesjongens en oude mannen mogen onder een bijzonder toezigt staan, er bestaat geen grond om te hunner bescherming eene bijzondere strafbepaling in het leven te roepen.”

Zoo is het. Verdient het aanbeveling het gebruiken van sterken drank ook te verbieden aan kinderen boven de 16 jaren, dan moet de bepaling evenzeer gelden tegen niet-weezen als tegen weezen. Men bedenke toch dat men, van weezen sprekende, dikwijls te doen heeft met jongens van 20, 22jarigen leeftijd. Nu zal het gebeuren dat bijv. bij een of ander openbaar feest een weesjongen van dien leeftijd met een paar andere jongens eenigen sterken drank vraagt. Moet dan de kastelein het gevraagde aan de twee anderen geven en het den weesjongen weigeren? Dergelijke bepalingen werken, volgens de overtuiging van de Commissie, nadeelig. Niets is beter dan ook de kinderen in gestichten te plaatsen onder het gemeene regt en hen te behandelen op den voet waarop andere kinderen worden behandeld.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De door den heer van der Kaay bestreden woorden werden, op het voetspoor van vele gemeenteverordeningen, in het artikel opgenomen. Ik kan echter op de door hem aangevoerde gronden in de weglating berusten.

[Het amendement werd door de Regeering overgenomen.]

**Wet van 28 Juni 1881, Stbl. n°. 97,
gewijzigd bij de wet van 16 April 1885, Stbl. n°. 78,**

*houdende wettelijke bepalingen tot regeling van den kleinhandel in sterken
drank en tot beteugeling van openbare dronkenschap.*

Van deze wet (zie bij art. 252, [deel II bl. 355]) luidt art. 17 als volgt:

Art. 17.

Met gevangenisstraf van één tot een-en-twintig dagen of geldboete van vijftig cents tot honderd gulden wordt gestraft:

1°. de verkooper van sterken drank of zijn vervanger die, in de uitoefening van het beroep, aan een kind beneden den leeftijd van zestien jaren sterken drank toedient;

2°. de verkooper of zijn vervanger die bij gelegenheid van eene openbare verkooping den kooper om niet sterken drank toedient.

Over deze bepaling, aanvankelijk onder 1°. overeenkomende met het hierboven vermeld art. 451 G. O., en onder 2°. meer algemeen luidende: »ter gelegenheid of in het vooruitzicht van een inkoop», werd in de *Memorie van Toelichting* gezegd:

»N°. 1. sluit zich aan bij art. 510 van het ontwerp Strafwetboek [O. R. O.] behoudens de volgende afwijkingen:

a. weggelaten is de beperking dat het kind niet vergezeld was van hem onder wiens magt het staat. Het gezelschap toch en zelfs de goedkeuring van dengene onder wiens magt het kind staat, mag geen reden zijn om het feit straffeloos te verklaren. De strafbepaling strekt om het kind te beschermen, en deze bescherming moet, zoo noodig, zelfs de misbruiken van ouderlijke magt of voogdij kunnen beteugelen;

b. bijgevoegd is de reeds in vele politieverordeningen voorkomende strafbedreiging tegen het toedienen van sterken drank aan verpleegden in weeshuizen, aan hunne kleeding kenbaar;

c. eindelijk is het toedienen van sterken drank aan iemand die in kennelijken staat van dronkenschap verkeert, overgebracht naar een volgend artikel. Dit laatste feit verdient niet alleen zwaardere straf, maar moet ook algemeen en niet enkel aan tappers verboden zijn.

»N°. 2 houdt verband met art. 14 n°. 2. Is het strafbaar om iemand door uitzigt op winst tot drankgebruik te verleiden, zoo behoort ook degene die sterken drank bezigt als verlokking om een koop te sluiten of als belooning van een gesloten koop, in de termen der strafwet te vallen”.

Het *Voorloopig Verslag* van de Tweede Kamer der Staten Generaal bevatte daarover:

»Ad 1um. Zeer vele leden achtten het absoluut verbod van drankschenken aan kinderen beneden de zestien jaren te streng. Het toereiken zelfs van eene kleine hoeveelheid aan een jongen van vijftien jaren zou zoo-doende strafbaar zijn. In menig geval zal de taper niet weten, welken leeftijd degenen, die zich in zijne localiteit vertoont, bereikt heeft. Daar waren er, die voor de zedelijkheid van weesjongens, althans wanneer zij boven de zestien jaren zijn, niet den Staat, maar de regenten van het gesticht wilden laten waken. Men deed tegen een en ander opmerken, dat de groote speelruimte, die aan den regter gelaten wordt, de strengheid der strafbepaling aanmerkelijk tempert. Zouden, vroeg men, in den geest van het artikel, nevens de weeshuizen, ook niet de bestedings- en diaconiehuizen moeten worden genoemd?

»Ad 2um. Verscheidene leden juichten deze bepaling zeer toe, in zoover zij strekte om het schenken van sterken drank bij openbare verkooping, waardoor de verkooper den kooplust tracht aan te wakkeren, tegen te gaan. Zij noemden dat een onzedelijk en verderfelijk misbruik. Anderen konden dit niet inzien. Het ging huns inziens niet aan, een algemeen, in het geheele land bestaand gebruik, waarin eigenlijk niets ongeoorloofds gelegen is, te verbieden, alleen omdat dit soms tot misbruik aanleiding geeft. Daarin was men het eens, dat de bepaling niet gelukkig geredigeerd is en zoo als zij daar staat tot ongerijmde gevolgen aanleiding geeft. Een manufacturier, een kruidenier zou tot straf kunnen worden veroordeeld, alleen omdat hij aan hem, met wien hij over te verkoopen goederen handelt, in zijne woonkamer een borrel schenkt!

»In eene der afdeelingen drong men nog op eenige uitbreiding van deze strafbepalingen aan, bijv. met opzigt tot drankverkoop aan dienstdoende conducteurs en machinisten van spoorwegtreinen, spoorwegopzigters en stuurlieden van stoombooten enz. Misschien ook zou omtrent den verkoop aan dienstdoende politie-agenten iets moeten worden bepaald.”

De *Memorie van Beantwoording* antwoordde:

»ad 1um. is gewijzigd overeenkomstig art. 454 ontwerp strafwetboek.

»ad 2um. Aan den wensch om deze bepaling te beperken tot openbare verkooping is gevolg gegeven.”

Bij de Beraadslagingen in de Tweede Kamer werd nog het volgende gezegd:

(23 Mei 1881.)

De heer GOEMAN BORGESIUŠ: In de meeste buitenlandsche drankwetten wordt niet alleen straf bedreigd tegen het toedienen van sterken drank aan kinderen, maar ook tegen het toedienen aan politie-agenten in functie. Bij de Engelsche wet is het zelfs op straffe aan de kroeghouders verboden om hetzij om niet, hetzij voor geld aan politiedienaren eenige verversching van welken aard ook te verstrekken. In dit ontwerp daarentegen is het schenken aan politie-agenten geheel vrijgelaten. De Minister van Justitie — ik twijfel er geen oogenblik aan — zal zeker overwegende redenen gehad hebben, waarom hij eene dergelijke bepaling niet heeft opgenomen, maar de zaak komt mij van genoeg gewigt voor om ze hier ter sprake te brengen.

Wat toch is het geval? Ons lager politiepersoneel — er moge allengs eenige verbetering merkbaar zijn — laat wat gehalte betreft nog wel iets te wenschen over. De agenten worden genomen uit de lagere volksklassen, waar het misbruik van sterken drank het grootste is, en het is dan ook genoeg bekend dat niet allen van sterken drank vrij zijn. Daarbij komt dat hunne betrekking hen aan groote verleiding blootstelt, en dat zij beter dan anderen in de gelegenheid zijn gratis sterken drank te ontvangen.

En dat dit gevaar niet denkbeeldig is blijkt voldoende uit de verschillende instructien voor het politiepersoneel hier te lande, enz.

Nu zal men misschien vragen: zijn dergelijke instructies dan niet voldoende om het bedoelde gevaar te keeren? Dit betwijfel ik eenigzins. Eene instructie, zoo als die voor de Haagsche politie bestaat, zal bij het in werking treden van deze wet gewijzigd moeten worden, want dan zal het voor de contrôle juist noodig worden, dat de politie-agenten zich dikwijls in drankhuizen vertoonen. De instructie voor de Rijkspolitie is zeker rationeler, maar afdoende toch ook niet. Men vergeete niet dat bij de invoering dezer wet de positie der drankverkoopers geheel verandert. Veel meer nog dan vroeger zullen de kroeghouders er belang bij hebben niet alleen om met de politie op een goeden voet te blijven, maar zelfs om de agenten in hunne magt te krijgen. En als men nu wel de agenten straft, die drank *aannemen*, maar daarentegen de tappers geheel vrijlaat drank *aan te bieden*, maakt men het dan aan laatstgenoemden niet al te gemakkelijk om hen, die met de contrôle zijn belast van zich afhankelijk te maken? Immers, als de agent zwak is — en dit is maar al te vaak het geval — dan heeft de kroeghouder, ook waar hij de wet overtreedt van dien beambte weinig meer te vreezen. Nu weet ik wel dat ook door eene bepaling als in de Engelsche wet voorkomt het gevaar niet geheel wordt gekeerd, want, als de agenten en de kroeghouders het zamen eens zijn, zullen zelfs de strengste strafbepalingen niet baten. Toch zou menig kroeghouder er waarschijnlijk wel voor terugdeinzen aan den eersten den besten politiebeambte sterken drank te schenken, als hij wist, dat een dergelijk feit hem niet alleen aan strafvervolgning; maar bovendien aan intrekking der vergunning blootstelde. En ook de politieagent zou er niet zoo ligt toe overgaan den drank aan te nemen, want terwijl hij thans, door voor de verleiding te bezwijken, alleen een voorschrift zijner instructie overschrijdt, zou hij zich dan nog aan ander pligtverzuim schuldig maken, omdat zijn pligt natuurlijk zou meebrengen tegen den kroeghouder terstond proces-verbaal op te maken.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het is zeer waar dat in sommige wetten of verordeningen wordt verboden of zelfs gestraft het schenken van sterken drank aan politiebeambten. En toch, hoewel met zoodanig verbod bekend, heeft de Regering, na ernstig beraad, het hoogst bedenkelijk geoordeeld dergelijke bepaling in de strafwet op te nemen, en wel om twee redenen.

Vooreerst is de bepaling niet noodig voor het doel waarvoor men haar oppervlakkig zou wenschen;

2°. zal juist dergelijke strafbepaling het kwaad, dat men vreest, in de hand werken.

Wat het eerste betreft, zeer zeker wil men niet absoluut beletten dat een politiebeambte ooit een weinig sterken drank gebruikt. Zelfs hij, die zou wenschen dat de

politiebeampte een volstrekt onthouder ware, zal toch niet gelooven dat het in de magt van den Staat is hem door eene wet tot volstrekt onthouder te maken. Wat wil men echter beletten? Dat zij *misbruik* maken van sterken drank; en verder dat zij door borrels worden omgekocht. Voor dit een en ander intusschen zijn geene strafbepalingen noodig, maar administrative maatregelen volkomen voldoende. Wanneer zoowel de Landsregering als de gemeentebesturen zorgen dat zonder de minste clementie worden ontslagen alle politiebeampten, die misbruik maken van sterken drank of zich door borrels laten omkooopen, dan wordt het doel, waarnaar te streven is, volkomen bereikt.

Wanneer de geachte spreker vraagt: of in dien geest maatregelen worden genomen, dan antwoord ik: dat althans de Landsregering zich steeds, en niet het allermint in den laatsten tijd, daarmede bezig houdt. In 1880 zijn in verschillende streken van ons land ettelijke rijksveldwachters ontslagen op grond van misbruik van sterken drank.....

Nu het tweede punt. Ik geloof dat eene strafbepaling als door den heer Borgesius wordt bedoeld, kwaad doet. Want al schrijft men haar in eene wet, men zal toch niet absoluut kunnen beletten dat soms aan een politiebeampte geschonken wordt. Wanneer een rijksveldwachter op een barren winteravond of misschien den geheelen nacht op surveillance is geweest, kan geene wet ter wereld beletten dat hij, koud en verkleumd naar huis terugkeerende, soms in eene tapperij een weinig sterken drank gebruikt. Verbiedt gij het onvoorwaardelijk, en hij doet het toch, dan zal het gevolg zijn, dat de tapper en hij voortaan verbonden zijn door het gemeenschappelijk begaan van een strafbaar feit.

Dat is eene morele consequentie, maar die ook hare maatschappelijke beteekenis heeft.

Art. 17 is gewijzigd bij de wet van 16 April 1885 (Stbl. n°. 78)¹ als volgt:

»Met gevangenisstraf van één tot een en twintig dagen of geldboete van vijftig cents tot honderd gulden wordt gestraft:

»1°. de verkooper van sterken drank of zijn vervanger die, in de uitoefening van het beroep, aan een kind beneden den leeftijd van zestien jaren in eene voor het publiek toegankelijke localiteit sterken drank toedient of verkoopt;

»2°. de verkooper of zijn vervanger die bij gelegenheid van eene openbare verkooping den koper of gegadigde om niet sterken drank toedient of doet toedienen."

Het aanvankelijk voorstel had bovendien nog deze wijziging, dat de aanhef van 1°. zou worden gelezen: »1°. ieder die aan een kind" enz.

De *Memorie van Toelichting* bevatte:

Volgens de nu geldende bepaling is alleen de verkooper van sterken drank of zijn vervanger die aan een kind sterken drank toedient, strafbaar. Dit voorschrift is gemakkelijk te ontduiken; de geleider van het kind of ieder ander bezoeker van de localiteit behoeft slechts voor zich den drank te bestellen en daarvan aan het kind te geven om de strafbepaling krachteloos te maken. Het is wenschelijk dat *ieder* die op eene publieke plaats aan kinderen sterken drank toedient strafbaar zij. Aan het woord »toedienen" is door de rechterlijke macht in verschillende

¹ [Zie deel IV bl. 369—371.]

arresten, onder anderen dat van den Hoogen Raad van 12 Maart 1883 (*Weekblad van het Recht* n°. 4896) eene beperkte beteekenis gegeven, en art. 17 n°. 1 is alleen van toepassing geacht als de drank verstrekt werd om door het kind zelf te worden gebruikt. Daarom is nu voorgesteld om ook het *verkoopen* van sterken drank aan kinderen strafbaar te stellen, ten einde de verderfelijke gewoonte tegen te gaan om kinderen met het inkoopen van sterken drank te belasten.

De wijziging in n°. 2 van art. 17 strekt om ontduiking te keeren.

Het *Voorloopig Verslag* van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hield daaromtrent vervolgens in:

Uitbreiding van het verbod, om in eene voor het publiek toegankelijke localiteit aan een kind beneden den leeftijd van zestien jaren sterken drank toe te dienen, ook tot de ouders of geleiders van een zoodanig kind, kwam aan verscheidene leden bedenkelijk voor. De Regeering wil hier ook het »*verkoopen*» strafbaar stellen, waardoor het doen halen van sterken drank door kinderen belet wordt. Bovendien wijkt de voorgestelde redactie af van art. 454 van het nieuwe strafwetboek. Door andere leden werd de nieuwe redactie in hoofdzaak goedgekeurd. Het toedienen van sterken drank aan kinderen in een publiek lokaal was huns inziens inderdaad een strafbaar feit, en ook het doen halen van sterken drank door kinderen leidde er veelal toe, dat hun een deel van den gehaalden drank werd toegediend. Intusschen gaf men in overweging, om ontduiking van het verbod te voorkomen, het woord »*verkoopt*» te vervangen door »*verstrekt*», of wel daaraan toe te voegen de woorden »*of levert*».

Waarop in de *Memorie van Antwoord* geantwoord werd:

Dat de redactie afwijkt van die van art. 454 van het nieuwe Strafwetboek, schijnt den ondergeteekenden geen voldoende grond om haar af te keuren. De verandering van »*verkoopt*» in »*verstrekt*», of de toevoeging van »*of levert*», is onnoodig, omdat daaraan voorafgaat »*toedient*».

Bij de Beraadslagingen in de Tweede Kamer werd het volgende gezegd:

(27 Maart. 1885.)

De heer VAN DER FELTZ: [Onder wijziging van 1°] is begrepen ook de vader, ook de voogd of de geleider van een kind, die op eene voor het publiek toegankelijke plaats aan zijn pupil of zijn kind bijv. een weinig advocatenborrel of in den zomer een glas melk met wat brandewijn geeft, zooals hier en waarschijnlijk elders ook wel gebeurt. Die beperking gaat mij te ver. Ik zal om de zaak niet langer op te houden, er niet meer van zeggen, maar verzoeken lid 1°. van dit artikel in stemming te willen brengen.

De heer CORVER HOOFT: Ik kan begrijpen dat men het feit, dat hier geïncrimineerd wordt, afkeurt, indien het geschiedt door personen, die volstrekt in geen wettige betrekking staan tot het jeugdige lid der maatschappij, waaraan de drank wordt toegediend. Maar ik moet bekennen, dat het mij zelf overkomen is, dat men mij sterken drank heeft gegeven toen ik ver beneden den hier genoemden leeftijd was, en ik herinner mij ook dat ik met genoegen, met welbehagen, en ik geloof tot heil van mijne gezondheid en mijne verdere ontwikkeling op die wijze sterken drank genoten heb, die mij werd toegediend door personen, die in alle opzichten geroepen waren voor mij te zorgen en die ook werkelijk in den volsten zin van het woord gemeend hebben hun plicht jegens mij te vervullen door mij op dat oogenblik dien sterken drank toe te dienen. Ik kan mij dus niet vereenigen met deze strafbepaling, die is doctrinair, die

men in de wet gezet heeft, omdat men een eenmaal opgevat systematisch denkbeeld wilde volhouden; maar inderdaad is het, zooals het daar staat — neem mij niet kwalijk, Mijnheer de Minister, dat ik het zeg, — een denkbeeld dat de lachspieren van een ieder in beweging brengt. Zal men aan den vader van een kind beneden de 16 jaren, zal men aan een geneesheer die een patiënt beneden dien leeftijd heeft, verbieden onder zekere omstandigheden waarin het aan den betrokken persoon noodig en raadzaam voorkomt, aan zijn kind, aan zijn patiënt, sterken drank toe te dienen?

De heer VAN DER FELTZ: Naar aanleiding van bedenkingen die mij gemaakt zijn, neem ik de vrijheid, ten einde daaraan te gemoet te komen, voor te stellen den aanvang van deze alinea te veranderen door weg te laten alleen deze woorden: „ieder die”, en de oude redactie te herstellen.

[Het amendement werd door de Regeering overgenomen.]

WIJZIGINGSWET VAN 15 JANUARI 1886 (Stbl. 6.)¹

In het ontwerp, gelijk het bij den Raad van State was aanhangig gemaakt, werd voorgesteld de artt. 426, 453 en 454 in te trekken.

Advies van den Raad van State.

Ook met het laten vervallen der artt. 426, 453 en 454 uit het Wetboek kan de Raad zich niet ver-eenigen.

Die artikelen kunnen hier vervallen, zegt de Minister, omdat zij in de drankwet voorkomen. Hiermede kan de Raad niet instemmen. De feiten, bij die artikelen — althans bij de artt. 426 en 454 — genoemd, zijn uit hunnen aard materie van de strafwet. Zij stellen op zichzelf strafbare handelingen daar, verwant aan het ook door den Minister behouden art. 252 van het Wetboek. Het geldt daarbij niet de beteugeling van het misbruik van sterken drank, met het oog waarop de drankwet is uitgevaardigd, en het is noodig, dat zij blijven bestaan onafhankelijk van de laatstgemelde wet, waarbij eene andere bedoeling voorziet en die tot uiteenlopende beschouwing aanleiding zal blijven geven. Nu mogen die artikelen in de drankwet zijn overgenomen — volledigheidshalve of ook omdat zij aan háár doel dienstbaar kunnen zijn — hierin kan geen

Rapport aan den Koning.

Het bovengezegde [zie hiervoor bl. 20 en 21] geldt ook van dit artikel; overeenkomstig het advies van den Raad van State zullen dus de artt. 426, 453 en 454 van het Wetboek *niet* worden ingetrokken. De ondergeteekende zou met deze mededeeling kunnen volstaan, maar Uwe Majesteit veroorlove den ondergeteekende nog de opmerking te maken dat de Raad van State uit art. 14 van het wetsontwerp, regelende de invoering van het Wetboek van Strafrecht, ten onrechte het bewijs meent te putten dat het ook in de bedoeling van den Minister MODDERMAN zou hebben gelegen deze artikelen in het Wetboek te laten blijven.

Uit de wijziging, welke de Minister MODDERMAN in *zijn* ontwerp der zoogenaamde invoeringswet het nummer 4 van art. 3 der wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 97) wilde laten ondergaan, had den Raad juist het tegendeel kunnen blijken. Immers, in het thans door den ondergeteekende overgenomen stelsel van den Raad van State moeten ook

¹ [Zie deel V, bl. 118—121.]

grond gelegen zijn om hen uit het Strafwetboek te verwijderen. Dit was ook blijkbaar het gevoelen van den Minister MODDERMAN bij het ontwerpen van art. 14 van het wetsontwerp, regelende de invoering van het Wetboek van Strafrecht enz., dat kennelijk van de bedoeling uitgaat, dat deze artikelen bestemd zijn om in het Wetboek te blijven, en waarbij de strafrechtelijke bepalingen der drankwet alleen gehandhaafd worden, voor zoover zij niet feiten betreffen, waartegen ook bij deze artikelen is voorzien. De tegenwoordige Minister, zich op dat art. 14 der invoeringswet beroepende, miskent ontegenzeggelijk zijne bedoeling.

de artt. 426, 453 en 454 Wetboek van Strafrecht in nummer 4 van bedoeld artikel worden vermeld, omdat dan de daarmede corresponderende artikelen van de drankwet, als behandelende feiten waartegen in het Wetboek van Strafrecht is voorzien, komen te vervallen. De Minister MODDERMAN, die artikelen niet in het gewijzigde nummer vermeldende, heeft dus daarmede reeds te kennen gegeven dat het in zijne bedoeling lag de artikelen 426, 453 en 454 in te trekken. Die bedoeling is dus door den ondergeteekende allerminst miskend.

[Zie Memorie van Beantwoording bij Art. 252, deel II, blz. 362.]

G. O. 1886 ART. 3. [slot]. In artikel 454 wordt in plaats van de woorden »sterken drank toedient» gelezen: »in eene voor het publiek toegankelijke localiteit sterken drank toedient of verkoopt».

Eindverslag der Tweede Kamer.

[Art. 3. Slot.] De woorden: »in eene voor het publiek toegankelijke localiteit», behooren niet in art. 454 te worden opgenomen. Bij de laatste wijziging der wet tot regeling van den kleinhandel in sterken drank enz., zijn die woorden ten onrechte in art. 17 dier wet behouden. Zij kwamen in de Drankwet niet voor, maar pasten in het artikel zooals het door de Regeering laatstelijk was voorgedragen, waarin straf werd bedreigd niet alleen tegen den verkooper of zijn vervanger, maar tegen »ieder» die het feit pleegde. Toen bij amendement in dit opzicht de vroegere lezing werd hersteld, is verzuimd ook deze woorden weer te doen vervallen. Voor de strafbaarheid toch moet het onverschillig zijn, wáár de verkooper van sterken drank of zijn vervanger in de uitoefening van het beroep het feit pleegt.

Zoude het overigens niet overweging verdienen, ook met het oog op een onlangs door de rechtbank te 's Gravenhage uitgesproken vonnis, eene ruimere uitdrukking te bezigen voor »verkoopt»? Reeds bij de laatste wijziging der drankwet werd in het Verslag aangegeven het woord *aflevert* of *verstrekt* op te nemen in het artikel [zie hiervoor bl. 326].

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

Ad art. 3. Terwijl de Minister zijn voorstel handhaafde om in art. 454 in te voegen de woorden: »in eene voor het publiek toegankelijke localiteit», vond hij vooralsnog geen aanleiding om tot de door de commissie wenschelijk geachte wijziging over te gaan binnen zóó korten tijd na de herziening der Drankwet, waarvan ook de strafbepalingen niet dan na ernstige gedachtenwisseling zijn vastgesteld en waarmede thans de artikelen van het Strafwetboek in overeenstemming worden gebracht.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in de laatste alinea de woorden: „in eene voor het publiek toegankelijke localiteit” te doen vervallen.

De heer BEELAERTS VAN BLOKLAND, *lid der Commissie van Rapporteurs*: In het oorspronkelijke artikel van de drankwet werd strafbaar gesteld de verkooper of zijn vervanger, die in de uitoefening van zijn beroep sterken drank toedient aan een kind.

Bij de laatste wijziging, die de drankwet onderging, werd door de Regeering voorgesteld om deze bepaling ruimer te maken en voor te schrijven dat niet alleen de verkooper of zijn vervanger in het bedoelde geval strafbaar zou zijn, maar een ieder die aan een kind sterken drank toedient, mits de toediening plaats heeft in eene voor het publiek toegankelijke localiteit.

Bij de discussie over die bepaling [zie hiervoor blz. 326] werden door de geachte afgevaardigden uit Almelo en uit Assen bedenkingen geopperd tegen de meerdere ruimte, welke de Regeering aan dit artikel wenschte te geven, en laatstbedoelde afgevaardigde, de heer Van der Feltz, deed het voorstel om de nieuwe redactie van de Regeering te veranderen en daarvoor de oude redactie in de plaats te stellen; om dus het woord „ieder” weder te doen vervangen door de woorden: „de verkooper van sterken drank of zijn vervanger die in de uitoefening van het beroep”.

Ten gevolge van dit voorstel had behooren te vervallen de bijvoeging *in eene voor het publiek toegankelijke localiteit*. Die woorden toch kwamen niet voor in het artikel zooals het oorspronkelijk in de drankwet luidde. Intusschen werd het amendement vrij haastig door de Regeering overgenomen, en ik meen het aan de vlugge behandeling te moeten toeschrijven, dat deze woorden in de redactie van de Regeering zijn gebleven.

Het amendement thans door de Commissie voorgesteld, bedoelt uitsluitend weg te nemen datgene wat, volgens haar oordeel, bij vergissing in de wet is gebracht. Het strekt dus om de bepaling te dien aanzien geheel terug te brengen in den oorspronkelijken vorm, zooals die èn in de drankwet èn in het Wetboek van Strafrecht voorkwam.

De heer DU TOUR VAN BELLINCHAVE, *Minister van Justitie*: Ik refereer mij aan hetgeen ik zooeven gezegd heb [bij art. 252, zie deel II, bl. 364 en 365]; de woorden zijn in overeenstemming met de laatste bepaling van de drankwet. Ik geloof dat om dezelfde reden waarom daareven het amendement der Commissie is verworpen, dit ten aanzien van dit amendement ook wenschelijk zal zijn.

De heer BEELAERTS VAN BLOKLAND, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Ik kan die gelijkstelling niet geheel accepteren. Daar gold het eene *wijziging*, maar hier de herstelling van eene *vergissing*.

Niemand zal mij verdenken, dat ik de drankwet een kwaad hart zou toedragen, maar om haar zoozeer als een fétiche te beschouwen, dat ook wanneer daarin bepaalde erreurs voorkomen, die niet zouden mogen hersteld worden, gaat mij te ver.

De heer DU TOUR VAN BELLINCHAVE, *Minister van Justitie*: Men moet mij niet euvel duiden, dat ik nooit zoo ver zal gaan, om de Kamer te beschuldigen, dat zij eene vergissing heeft begaan bij het maken van eene wet.

[Het amendement der Commissie van Rapporteurs werd aangenomen met 46 tegen 11 stemmen en het artikel, aldus gewijzigd, opgenomen aan het slot van art. 3 der wet.

Art. 455.

Met geldboete van ten hoogste vijftien gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die door dieren doet trekken of dragen een last welke kenlijk hunne krachten te boven gaat;
- 2°. hij die het vervoer door trek- of lastdieren doet plaats hebben op eene noodeloos pijnlijke of kwellende wijze;
- 3°. hij die dieren vervoert op eene noodeloos pijnlijke of kwellende wijze.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert *de schuldige wegens dezelfde overtreding of wegens het in artikel 254 omschreven misdrijf onherroepelijk is veroordeeld*, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Sibl.* n°. 6):

sedert
eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding of wegens het in art. 254 omschreven misdrijf onherroepelijk is geworden, kan,

O. R. O. ART. 511. Met geldboete van ten hoogste tien gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die door dieren doet trekken of dragen een last welke kennelijk hunne krachten te boven gaat;
 - 2°. hij die het vervoer door trek- of lastdieren doet plaats hebben op eene noodeloos pijnlijke of kwellende wijze;
 - 3°. hij die dieren vervoert op eene noodeloos pijnlijke of kwellende wijze.
- Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding of wegens het in artikel 272 omschreven misdrijf onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

(In het **O. Stc.** stond onder 2 en 3: »op eene voor hen pijnlijke of kwellende wijze».)

Memorie van Toelichting.

Vgl. de toelichting van art. 272 [254, deel II bl. 367]. Wordt daar de opzettelijke wreedheid getroffen, hier geldt het handelingen waardoor, al is geene wreedheid bedoeld, het zedelijk gevoel van anderen kan gekwetst worden.

[*onherroepelijk*. Zie bij *Stelsel ten aanzien van herhaling*, in deel I bl. 418.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Eene minderheid der Commissie was van oordeel dat tegen dierenmishandeling voldoende was voorzien door art. 272 [254], en achtte daarnaast eene afzonderlijke strafbedreiging onder de overtredingen overbodig. Een ander deel der Commissie wenscht echter het

artikel te behouden, omdat ook naast het zwaardere vergriep van mishandeling uit wreedheid eene strafbedreiging tegen de feiten in het artikel omschreven, waarbij het boosaardige oogmerk niet behoeft bewezen te worden, geenszins misplaatst of onnoodig is. Indien echter onder de overtredingen eene strafbepaling wordt opgenomen, zou de Commissie er geen bezwaar in zien art. 272 [254] te doen vervallen en alleen willen straffen hem »die in het openbaar een dier mishandelt».

Art. 511 moet naast art. 272 [254] behouden blijven. Bij de in art. 511 bedoelde feiten wordt geen opzet geëischt.

G. O. ART. 452 = art. 455 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer VAN BAAR: Dit artikel is op nieuw, dunkt mij, het sprekend bewijs, het uitvloeisel van al te groote bezorgdheid voor de *dieren*. Niet alleen in het groot, maar ook in het allerkleinste is men voor de dieren zoo bezorgd, dat men als mensch bijna hun lot zou gaan benijden!

Ik wensch er op te wijzen dat, wanneer dit artikel blijft bestaan, het noodwendig eene bron moet zijn van de grootste vexatien (plagerijen). Bijna met geene mogelijkheid is uit te maken welke last kennelijk de krachten der dieren te boven gaat. De vraag of een dier bij het vervoer al dan niet noodeloos geplaagd wordt, kan door niemand — laat staan door den kantonregter — op eenigzins afdoende of overtuigende wijze worden uitgemaakt.

Op welke wijze men dieren behoorlijk, of wel noodeloos pijnlijk of kwellend vervoert, is eene vraag, wier beoordeeling geheel van het subjectief gevoelen afhangt. De een zal — om een voorbeeld te noemen — bij het vervoer van kalveren, beweren dat zij zoo en zoo behooren te worden gebonden; een ander daarentegen zal dit als eene groote mishandeling beschouwen.

Ik meen — om kort te gaan — dat het artikel zonder nut is, en tot groote, ja onoplosbare bezwaren, zoo niet tot allerlei plagerijen aanleiding zal geven.

De heer HEYDENRIJCK: Het is met eenige huivering, dat ik de dierenbescherming aanroer, daar ik vrees dat de geachte afgevaardigde uit Breda wederom een tafereel zal ophangen van een mishandeld dier, hetgeen mij de nachtrust en mijn levensgeluk zou kosten.

Ik ben overigens thans gelukkiger dan bij de bespreking van art. 254, aangezien ik hier een deel der Commissie aan mijne zijde heb, hetwelk van meening is dat door art. 254 de mishandeling genoegzaam kan beteugeld worden. Tot mijne spijt is die minderheid der Commissie waarschijnlijk door ziekte verhinderd, hier aanwezig te zijn. Maar er is ook een ander deel van de Commissie dat in elk geval de artt. 254 en 452 [455] niet gelijktijdig wil behouden, en er althans geen bezwaar in ziet een der beide artikelen te doen vervallen. Ik heb dit nu geconstateerd.

Als men in aanmerking neemt, dat hier feiten strafbaar worden gesteld zonder dat opzet wordt gevorderd, dan vraag ik met den heer van Baar, tot welke plagerijen men zal komen, plagerijen, ik zeg niet uitgeoefend, maar bevorderd door overdreven bestrijders van dierenmishandeling. En ten slotte constateer ik dat iets dergelijks als hier wordt bepaald met betrekking tot de dieren, voor zoo verre ik weet, nergens te vinden is, daar waar het geldt de kinderen; ik bedoel bijv. het torschen van lasten, het trekken enz. Als dat nu niet is een stellen van dieren boven menschen, dan weet ik het niet.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De laatste geachte spreker schijnt te meenen dat dit artikel slechts de goedkeuring verdient van hen bij wie de dieren

hooger staan aangeschreven dan de kinderen. Mij dunkt dat deze beschouwing allen grond mist.

De strafwetgever gaat te rade met de feiten, zoo als die in de maatschappij zich werkelijk voordoen. Dat dieren op noodeloos kwellende wijze worden vervoerd, is een feit dat men kan waarnemen. Dat echter ook kinderen, even als kalveren, gebonden op karren vervoerd worden, daarvan is mij nog geen voorbeeld bekend. Mogt zich echter in de toekomst zoo iets voordoen, dan zal ik, zoo de strafwet ontoereikend ware, onmiddellijk de tusschenkomst der Kamer inroepen ten einde daaraan paal en perk te stellen.

Overigens is het der Kamer niet onbekend, dat bescherming van kinderen tegen misbruik van de vaderlijke magt een onderwerp is dat ook deze Regering blijkens onder anderen art. 30 en ook blijkens een wetsontwerp [op den kinderarbeid] in de troonrede toegezegd, zeer ter harte gaat.

De geachte afgevaardigde uit Eindhoven heeft beweerd dat art. 452 [455] practisch onuitvoerbaar zou zijn. Wanneer dat waar is, hoe komt het dan dat in een steeds toenemend tal verordeningen diezelfde bepaling wordt opgenomen en dat zij wordt toegepast. Ook hier zal het zeer zeker moeten zijn eene toepassing *cum grano salis*, maar dit belet niet dat de bepaling groot nut kan stichten in 't belang der publieke moraliteit en van de regtsorde die door wreedheid ondermijnd wordt.

[Het artikel werd aangenomen met 48 tegen 19 stemmen.]

[Zie over de wijziging van art. 455 bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6) hiervoor bij art. 113 op bl. 45 van deel II.]

Art. 456.

Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een voor het publiek toegankelijk huis van hazardspel, onverschillig of de toegang al of niet van eenige voorwaarde of de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk is gesteld, opricht of houdt of in de onderneming daarvan deelneemt;
- 2°. hij die in zoodanig huis van hazardspel als bankier of opzichter over het spel werkzaam is;
- 3°. hij die tot het houden van zoodanig huis van hazardspel eene plaats verstrekt.

O. R. O. ART. 512. Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een voor het publiek toegankelijk huis van hazardspel, onverschillig of de toegang al of niet van eenige voorwaarde of de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk is gesteld, opricht of houdt of in de onderneming daarvan deelneemt;
- 2°. hij die in zoodanig huis van hazardspel als bankier of opzichter over het spel werkzaam is;
- 3°. hij die tot het houden van zoodanig huis van hazardspel eene plaats verstrekt.

Memorie van Toelichting.

Nu de speelbanken in den vreemde, op eene enkele uitzondering na, zijn opgeheven, is met meer zorg te waken, dat houders van huizen van

hazardspel niet herwaarts gelokt worden om hun zedebedervend handwerk uit te oefenen. Dit dient alzoo strafbaar te blijven, maar alleen als overtreding, waarvan het alle kenmerken draagt. (Vgl. art. 410 C. P., art. 305 C. P. B.). De strafbepaling is, in overeenstemming met het geldende regt, beperkt tot huizen van hazardspel; alleen dáár bestaat de verleiding voor het groote publiek en heeft het kwaad een algemeen zedebedervend karakter, dat de tusschenkomst van den strafwetgever regtvaardigt. Welke en hoeveel handelingen noodig zijn tot het houden van een huis van hazardspel, beslisse de regter in elk bijzonder geval; het huis behoeft niet uitsluitend tot dat doel te strekken.

De drieledige vermelding van personen onder n°. 1 tot 3 van het artikel is ontleend aan art. 5 titel XXII boek II van het ontwerp 1847. De in dat gewijzigd ontwerp opgenomen strafverzwaring voor geheime speelbanken is echter niet nagevolgd; het meerder gevaar dat daaruit kan ontstaan, wordt opgewogen door de minder algemeene verleiding, die zoodanig huis of bank oplevert. Toegankelijkheid van het huis voor het publiek is een vereischte der overtreding, maar het maakt geen verschil of deze publiciteit al dan niet wordt bemanteld of geheim gehouden, of zij al dan niet van eenige voorwaarde of van de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk wordt gesteld.

De straf van verbeurdverklaring is niet overgenomen uit art. 410 C. P. Zij treft zeer ongelijk naar gelang van de meer of min kostbare inrigting van het speelhuis, en noodig is zij niet ter beteugeling van het kwaad, ook met het oog op het hooge maximum der boete.

Advies van den Raad van State.

Het houden van loterijen wordt in het ontwerp niet genoemd en schijnt dus te zijn toegelaten. De Raad van State meent te mogen vragen, of daardoor het toezigt op zoodanige loterijen, een toezigt zoo noodig tot wering van wanorde en bedriegerijen,

niet onmogelijk wordt. Het houden van verlotingen behoort van eene voorafgaande vergunning afhankelijk gemaakt te worden, vooral die verlotingen, waartoe meestal de onbemiddelden worden verlokt.

Rapport aan den Koning.

Over het onderwerp der loterijen wordt in de memorie van toelichting bij dezen zelfden titel [zie Alg. beschouwingen hiervoor bl. 297] breedvoerig gehandeld.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

[Vgl. over de woorden *voor het publiek toegankelijk*, de nota van Prof. M. de Vries, die ook vermeld is op bl. 92 hiervoor.]

G. O. ART. 453 = art. 456 van het Wetboek.

Art. 457.

Met geldboete van ten hoogste vijftig gulden wordt gestraft:

1°. hij die in een voor het publiek toegankelijk huis van hazardspel, onverschillig of de toegang al of niet van eenige voorwaarde of de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk is gesteld, aan het spel deelneemt;

- 2°. hij die, zonder verlof van den burgemeester, gelegenheid geeft tot het houden van hazardspel op den openbaren weg.

O. R. O. ART. 513. Met geldboete van ten hoogste vijftig gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die in een voor het publiek toegankelijk huis van hazardspel, onverschillig of de toegang al of niet van eenige voorwaarde of de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk is gesteld, aan het spel deelneemt;
- 2°. hij die gelegenheid geeft tot het houden van hazardspel op den openbaren weg.

Memorie van Toelichting.

De speler bevordert het bestaan der speelhuizen. Hij moet dus ook strafbaar zijn, maar in veel geringer mate dan de in art. 512 [456] genoemde personen.

Dit laatste is evenzeer het geval met hen, die gelegenheid aanbieden tot hazardspel op den openbaren weg; zoowel de aard der personen, welke zich daarmede bezig houden, als der inrigting die daarvoor noodig is, is geheel verschillend van de in art. 512 bedoelde. Wering van dit middel tot verleiding van het publiek wordt door het maatschappelijk belang niettemin dringend gevorderd.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

1°. De bepaling behoort, naar het oordeel der Commissie, te vervallen. De Memorie van Toelichting verdedigt haar op grond dat de spelers de speelhuizen bevorderen. Dit is echter onjuist: men wenscht niet zoozeer het hazardspel te treffen als het verschaffen van de gelegenheid tot hazardspel en de verleiding welke daarin gelegen is. Met hetzelfde regt zou men tegen de gebruikers van sterken drank, ook zonder dat zij ten gevolge van dronkenschap strafbaar werden, straf kunnen bedreigen op grond dat zij de vermenigvuldiging der tapperijen en daardoor de dronkenschap bevorderen.

Wordt ook niet in plaatselijke verordeningen straf bedreigd tegen hen, die na het sluitingsuur als gelagmakende personen in tapperijen worden aangetroffen? Moeten de »heeren» die in speelhuizen tot wetsovertreding medewerken, van betere conditie zijn?

2°. De Commissie zou willen lezen: »hij die, zonder verlof van den burgemeester» enz. Het gaat te ver alle draaiborden en tombola's op de kermissen of openbare feesten onmogelijk te maken.

Aan de opmerking is voldaan.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

[voor het publiek toegankelijk. Vgl. de nota van Prof. De Vries, hiervoor bl. 92 vermeld.]

G. O. ART. 454 = art. 457 van het Wetboek.

O. R. O. ART. 514. Hij die nalaat datgene waartoe hij bij magte is, om te beletten dat door een aan zijn wettig gezag onderworpen of aan zijn opzigt toevertrouwd kind beneden den leeftijd van zestien jaren een strafbaar feit wordt begaan, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.

Memorie van Toelichting.

Wordt in art. 271 [253] een misbruik maken van de door de wet over het kind verleende magt, ten nadeele van het kind, als misdrijf gestraft — het ongebruikt laten van die magt waar zij ten behoeve van het kind werkzaam moest zijn, behoort als overtreding te worden gekenmerkt, voorzoover een strafbaar feit hiervan het gevolg is. De behoefte aan zoodanige bepaling is naast de voorschriften van artt. 38 n°. 1, 57 en 58 [30, 1°, 47 en 48] hier gelijk elders onmisbaar. In Duitschland deed zij zich in die mate gevoelen, dat bij de novelle van 26 Februarij 1876 te dien einde aan art. 361 van het strafwetboek een nieuw n°. 9 is toegevoegd.

Het nu voorgedragen artikel wijkt inzonderheid in tweeërlei opzigt van de deutsche bepaling af. Deze gewaagt niet in het algemeen van het door een kind begaan strafbaar feit, maar alleen van »Diebstählen, strafbare »Verletzungen der Zoll- oder Steuergesetze oder der Gesetze zum Schütze »der Forsten, der Feldfrüchte, der Jagd oder der Fischerei". Voor deze beperking bestaat geen grond. Zoodra er misdrijf of overtreding door een kind begaan is, hetzij dit is diefstal, brandstichting, smokkelarij, baldadigheid of eenig ander strafbaar feit, behoort hij die het kind onder zijn gezag of opzigt heeft, strafbaar te zijn wanneer hij niet deed wat in zijn magt was om het gepleegde feit te beletten ¹.

Daarentegen gaat het deutsche wetboek te ver door strafbaar te stellen ieder, die kinderen of andere onder zijne magt staande personen »abzuhalten unterlässt". Niet in den aard der door het kind gepleegde feiten maar in de verhouding der ouders of voogden tot die feiten moet beperking worden in acht genomen. Waar zij geen kennis droegen van het gepleegde feit of buiten de mogelijkheid waren het kind terug te houden, kan van strafbaarheid geen sprake zijn; van daar de uitdrukking datgene waartoe hij bij magte is;

Zestien jaren. In verband met de artt. 48 en 49 [38 en 39] dient hier de leeftijd der strafregtelijke minderjarigheid te worden aangenomen.

¹ Desgelijks GEYER bij VON HOLTZENDORFF, Handbuch IV, 103: »Um (unter Um-)ständen allerdings eintretende) unbillige Härten zu vermeiden und sich auf die zumeist »vorkommenden Fälle zu beschränken, hat man sich leider auch hier wieder einmal zu »jener Casuistik verleiten lassen, welche, indem sie strebt nicht ungerecht zu sein, den- »noch ungerecht wird. Die Eltern werden also bestraft, wenn sie ihr Kind von irgend »einem geringfügigen Vermögensdelict abzuhalten unterlassen, nicht aber, wenn sie Mord, »Brandstiftung, räuberische Erpressung von Seiten desselben geschehen lassen".

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De redactie is, naar het oordeel der Commissie, veel te ruim. Bijna altijd wanneer een kind een strafbaar feit pleegt, kan met grond beweerd worden dat hij aan wiens wettig gezag het onderworpen is, nagelaten heeft datgene waartoe hij *bij magte* is; hij kon bijv. altijd het kind hebben thuis gehouden. Men leze daarom liever »Hij die een aan zijn wettig gezag onderworpen of aan zijn opzigt toevertrouwd kind beneden den

leeftijd van zestien jaren toelaat een strafbaar feit te plegen ofschoon hij het had kunnen beletten, wordt gestraft enz."

Het artikel, eerst ten vorige jare in het ontwerp gebracht, is voor den Minister niet aannemelijk en wordt door hem verwijderd.

Het denkbeeld om ouders of voogden ook strafrechtelijk voor vergripen van kinderen aansprakelijk te stellen dateert van de oudheid. Ook in de Staatscommissie werd het, vooral naar aanleiding van de Zweedsche wetgeving, uitvoerig besproken; de slotsom was dat men eene bijzondere bepaling niet wenschelijk achtte.

§ 7, chapitre 3 van het Zweedsche wetboek (1864) luidt in de officieuse Fransche vertaling als volgt: »Les parents, les parents adoptifs ou autres instituteurs, ou les tuteurs qui auront omis d'empêcher celui qui est soumis à leur autorité et à leur direction, de perpétrer l'infraction dont ils ont connu le projet, quand cela pouvait se faire sans dénonciation judiciaire, seront punis conformément au § 4, (iets lager dan de auctor) mais au plus d'un emprisonnement de six mois, à moins qu'ils n'aient eu en vue de se procurer ainsi des bénéfices."

In het Deensche wetboek (1866), hoewel men daarbij de Zweedsche wetgeving zorgvuldig raadpleegde, werd deze bepaling *niet* overgenomen.

In Duitschland werd eerst in 1876 de in de Memorie van Toelichting aangehaalde bepaling in het Wetboek gebracht ¹. Die opneming was een gevolg van adressen en dagbladartikelen, waarin (in denzelfden geest waarin dit van oudsher door sommige lieden, — onder de criminalisten vooral door den letterdief JODOCUS DAMHOUDER — is geschied) betoogd werd dat de kinderen tegenwoordig veel slechter en ondeugender zijn, dan wij, uitstekende ouders, dit in onze jonge dagen waren.

Intusschen is, naar het bescheiden oordeel van den Minister, dergelijke bijzondere bepaling met beproefde beginselen van strafrecht in strijd.

Van twee dingen één. Of de ouders hebben van het voorgenomen misdrijf van hun kind kennis gedragen, of niet. In het laatste geval is het tastbaar onrecht de ouders te straffen. Hunne strafbaaierheid zou — de Commissie merkt het volkomen terecht op — in zich sluiten de verplichting om de kinderen dag en nacht op te sluiten.

In het eerste geval heeft men nader te onderscheiden. Hebben de ouders al of niet het misdrijf van hun kind gewild? Zoo ja, dan *kunnen* zij onder art. 58 [48], n°. 2 vallen, dan namelijk wanneer zij, door hunne oogluiking, het kind de gelegenheid tot het plegen van het misdrijf verschaft hebben. In alle andere gevallen

¹ Art. 361, n°. 9 (Novelle van 26 Februarij 1876): Mit Haft wird bestraft: Wer Kinder oder andere unter seiner Gewalt stehende Personen, welche seiner Aufsicht untergeben sind und zu seiner Hausgenossenschaft gehören, von der Begehung von Diebstählen, sowie von der Begehung strafbaren Verletzungen, der Zoll- oder Steuergesetze, oder der Gesetze zum Schutze der Forsten, der Feldfrüchte, der Jagd oder der Fischerei abzuhalten unterlässt.

Die Vorschriften dieser Gesetze über die Haftbarkeit für die den Thäter treffenden Geldstrafen oder anderen Geldleistungen werden hierdurch nicht berührt.

In den Fällen der n°. 9 kann statt der Haft auch Geldstrafe bis zu einhundertfünfzig Mark erkannt werden.

passe men *des nood*s civiel-rechtelijke maatregelen toe — beperking, ontzetting van ouderlijke macht — voor straf is geen grond.

Overigens wordt de theoretische juistheid van het artikel het best gekend door zijne praktische gevolgen. De Leidsche schoolmeester die, als er sneeuw op straat ligt, nalaat de »aan zijn opzicht toevertrouwde kinderen» school te laten blijven — waartoe hij toch stellig »*bij machte*» is — zal, als een dier kinderen bij 't naar huis gaan de verfoeilijke misdaad begaat met een sneeuwbal te werpen, voor een maand worden opgesloten. Precies dezelfde straf zou den vader wachten onder wiens oog een kind een moord pleegt, brandsteelt.

Ook met de redactie der Commissie kan de Minister zich niet vereenigen. Wie het met weten *toelaat*, moet, naar het *jus commune*, soms lichter, soms zwaarder dan met eene maand kunnen gestraft worden. Men lost het vraagstuk der zoogenaamde passieve complicité niet op door eene algemeene bepaling, waarbij noodige onderscheidingen worden voorbijgegaan.

In het G. O. is dit artikel 514 O. R. O. VERVALLEN.

TITEL VII.

Overtredingen betreffende de veldpolitie.

Memorie van Toelichting.

Nadat door de wetten van 20 Julij 1870 (*Staatsblad* n°. 131) en van 12 April 1872 (*Staatsblad* n°. 24) zeer belangrijke bepalingen van den Code Rural zijn ingetrokken, en dit ontwerp (boek II, titel XXVII, art. 485 [O. R. O.] enz.) op voldoende wijze de nog geldende en nog noodige strafregtelijke bepalingen van dien code vervangt, voorzoover deze niet beter aan gemeentelijke politieverordeningen zijn overgelaten, mag men vertrouwen dat algeheele afschaffing dier strafregtelijke bepalingen bij de invoering van het nieuwe strafwetboek geene bedenking zal ontmoeten.

Men zal in dezen titel geene bepalingen aantreffen ten aanzien van het in art. 471, n°. 10 C. P. vermelde »glaner, râtelier, grapiller», noch ten aanzien van boomschenderij.

Wat het laatstgemelde feit betreft, zoo de boom opzettelijk beschadigd wordt, is boek II, titel XXVII, in andere gevallen art. 478 [424] toepasselijk.

Het »lezen» van korenaren, hooi of druiven is hier te lande nooit geoorloofd, in dien zin dat men er eenig regt op kan doen gelden; de in den C. P. gemaakte onderscheiding komt dus niet te pas.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer DE VOS VAN STEENWIJK: Omtrent het slot van dit opschrift zou ik wel eenige inlichtingen willen vragen van den Minister. Ik zou namelijk gaarne willen weten, of men uit de woorden »*betreffende de veldpolitie*» te regt kan af-

leiden, dat de bepalingen voorkomende in dezen Titel niet toepasselijk zijn binnen de bebouwde kom der gemeente, zoodat deze voorschriften niet zouden gelden bij-voorbeeld voor de tuinen in den Haag. Ik ben van meening dat dit niet het geval is; het opschrift moet in algemeenen zin worden opgevat. Ik stel mij echter voor dat er vervolging plaats vindt voor eene overtreding in een zoogenaamden stadstuin. En nu zou het kunnen geschieden dat de verdachte de meening wist ingang te doen vinden, dat deze bepalingen alléén in *het veld* en niet binnen de bebouwde kom der gemeente van toepassing zijn, en hij op dien grond ontslagen werd. Ik zou dat zeer betreuren, en daarom verzoek ik den Minister beleefd mij wel omtrent dit punt te willen inlichten.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De bedoeling is volstrekt niet om van de toepassing dier bepalingen de bebouwde kom uit te sluiten. *Veld*politie is hier een technische naam. Het woord „veld” is hier gebruikt in denzelfden zin waarin de Romeinen spraken van *praedia rustica*, waaronder alle onbebouwde gronden begrepen waren. Overigens worden tuinen niet enkel door dezen Titel, maar ook o. a. door art. 138 beschermd.

Art. 458.

Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zijn niet-uitvliegend pluimgedierte laat loopen in tuinen of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of beplant is, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

O. R. O. Art. 515. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zijn niet-uitvliegend pluimgedierte laat loopen op eenigen grond die bezaaid, bepoot of met bloemen of jong plantsoen beplant is, wordt, wanneer daardoor aan het gezaaide, gepote of geplante schade is toegebracht, gestraft met geldboete van ten hoogste tien gulden.

Memorie van Toelichting.

Evenals in het ontwerp van 1847 (art. 2, n°. 4), wordt hier geëischt dat schade is toegebracht. Het pluimgedierte begeeft zich zoo ligt op eens anders grond dat, zonder die beperking, de bepaling onnoodig gestreng zou zijn.

Niet-uitvliegend. Anders toch kan de eigenaar het niet beletten.

Laat loopen. Niet alleen als gevolg van opzet, maar ook als gevolg van verzuimd toezigt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

laat loopen. De uitdrukking is dubbelzinnig en kan evenzeer beduiden *doet loopen*, als *toelaat* dat geloopt wordt. De bedoeling is blijkbaar alleen het laatste strafbaar te stellen omdat, wanneer het woord in de eerste beteekenis wordt opgevat, het feit zou vallen in art. 379 [350]. Ook behoort het bewijs van gerechtigheid tot het plegen der daad aan den beklaagde te worden opgelegd. Eindelijk is het met het oog op de praktijk niet wenschelijk, noch, daar men bij overtredingen meer het voorkómen van schade bedoelt, rationeel om voor de strafbaarheid het toebrengen van schade te eischen.

De Commissie stelt daarom voor het artikel te lezen: »Hij die niet belet

dat zijn niet-uitvliegend pluimgedierte loopt op eenigen grond die beplant is, wordt, tenzij hij daartoe gerechtigd is, gestraft met geldboete van ten hoogste tien gulden."

»laat loopen" omvat zoowel het doen loopen als het niet beletten. Van art. 379 [350] kan geen sprake zijn, tenzij (wat in dit geval zeker zeldzaam is) het oogmerk op »vernietiging of beschadiging" mocht gericht zijn.

Het bewijs van gerechtigheid aan den beklaagde op te leggen, ware alleen dan juist, wanneer in het artikel van *eens anders* grond gesproken werd.

De eisch dat schade is toegebracht, is geschrapt.

met bloemen of jong plantsoen beplant. Waartoe deze beperking? Men late liever de woorden *met bloemen of jong plantsoen* vervallen.

Deze woorden moeten blijven. Dat kippen volwassen eiken uitgraven, is nog niet voorgekomen.

Art. 379 [350] straft het opzettelijk en wederregtelijk dooden van eens anders dier. Wanneer een hond of kat op eigen erf wordt gedood, geschiedt dit niet wederregtelijk zoo lang art. 7, tweede lid, der wet van 5 Januarij 1875 (*Staatsblad* n°. 110) het regt uitdrukkelijk verleent. De Commissie heeft daartegen geen bezwaar. — Eene minderheid was evenwel van oordeel dat straffeloosheid voor het dooden van aan anderen toebehoorende honden en katten, ook als het op eigen erf geschiedt, niet is overeen te brengen met het stelsel van dit ontwerp, en dat de consequentie zou eischen dat met intrekking van genoemd artikel van de wet van 1875, omtrent huisdieren eene bepaling werd opgenomen gelijk aan die welke hier omtrent het pluimgedierte is vastgesteld. Het regt om zelfs den kostbaarsten hond te dooden, gaat haars inziens te ver.

Door dit artikel wordt het regt om zijn eigendom te verdedigen niet uitgesloten.

De Commissie geeft voorts in overweging eene straf te bedreigen tegen het weghalen van ooijevaars of ooijevaarseijeren. Het feit is thans niet strafbaar, ofschoon er vooral ten platten lande nog al gewigt aan gehecht wordt. Zelfs indien art. 386 [O. R. O.] mogt behouden blijven, zou het twijfelachtig zijn of het wel strafbaar zou wezen krachtens die bepaling. Op welk *regt* toch zou door het weghalen van ooijevaars inbreuk worden gemaakt?

Tegen wegneming van, op dak of erf gevestigde, niet geoccupeerde, ooijevaars en tegen versterking van hunne nesten en eijeren wordt, voor zooveel noodig, gewaakt door art. 147 [138].

G. O. Art. 455. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zijn niet-uitvliegend pluimgedierte laat loopen op eenigen grond die bezaaid, beplant of met bloemen of jong plantsoen beplant is, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1880.)

De heer DE VOS VAN STEENWIJK: Ook bij dit artikel zou ik gaarne van den Minister eenige inlichtingen bekomen omtrent de beteekenis van een paar woorden,

met name: „bezaaid” en „bepoot”. Wanneer de landbouwer in de maand October het tarwezaad aan het land heeft toevertrouwd, kan men dat land zeer zeker bezaaid land noemen, maar nu zou ik gaarne willen weten of, wanneer in de maanden Junij en Julij van het volgend jaar de oogst bijna rijp is, dit land in den zin van het artikel nog bezaaid land heet?

Wanneer in Maart of April de aardappelen in den grond gebragt zijn, is het land bepoot, maar heet dat land ook nog bepoot, wanneer in Augustus de aardappelen rijp zijn?

Wanneer kippen rondloopen op een pas bezaaid of bepoot land, dan is dit veel minder nadeelig, dan wanneer dat geschiedt, als de oogst bijna rijp is, daar zij in het eene geval bij voorkeur wormen en dergelijk ongedierte vernielen, terwijl zij in het laatste geval het op 't graan hebben gemunt, en hieraan veel schade toebrengen.

Ik wil vervolgens doen opmerken dat, wanneer dit artikel ook toepasselijk wordt verklaard op tuinen, er vele quaestien zullen worden afgesneden, vooral nu gebleken is, dat het niet in de bedoeling van het artikel ligt, de gronden die in de steden gelegen zijn en waar bloemen, planten en groenten verbouwd worden, uit te sluiten.

Wanneer men nu het woord: *tuinen*, daarin opneemt, zal de toepassing van dit artikel daaruit van zelf volgen.

In de tweede plaats ben ik van meening dat het niet goed is, de bescherming, die aan het beplante gegeven wordt, te beperken alleen tot bloemen en jong plantsoen. Er worden toch zeer veel zaken *geplant*, als: boonen, erwten, kool, salade, andijvie enz., die ook de bescherming der wet verdienen.

Amendement van den heer de Vos van Steenwijk,

strekkende om achter „laat loopen” in te voegen; „in tuinen of”, en om te laten wegvallen de woorden: „met bloemen of jong plantsoen”.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: In antwoord op de eerste vraag door den geachten afgevaardigde uit Winschoten gedaan, verklaar ik dat de bedoeling is — gelijk hij zelf ook blijkbaar onderstelde — dat de grond, eenmaal bezaaid, blijft een bezaaide grond ook al is het gezaaide boven den grond gekomen en groeiende.

Op de tweede vraag (of *tuinen* onder dit artikel begrepen zijn?) had ik straks reeds de eer bevestigend te antwoorden.

Wat ten slotte het amendement betreft, de heer de Vos van Steenwijk heeft mij vóór de zitting in staat gesteld het met de Commissie van Rapporteurs te overwegen. Den geachten voorsteller erkennende als specialiteit bij uitnemendheid in deze materie, en ons overtuigd hebbende dat het amendement strekt tot verduidelijking en verbetering, neem ik het gaarne over.

[Het amendement werd alzoo door de Regeering overgenomen.]

Art. 459.

Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, vee laat loopen in tuinen, hakbosschen of rijswaarden, op eenig wei- of hooiland of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of beplant is, of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereedgemaakt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

Art. 460.

Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, loopt op eenigen grond die bezaaid, bepoot of beplant is, of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereedgemaakt, of gedurende de maanden Mei tot en met October op eenig wei- of hooiland, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

Art. 461.

Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, over eens anders grond waarvan de toegang op eene voor hem blijkbare wijze door den rechthebbende is verboden, loopt, rijdt of vee laat loopen, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

O. R. O. ART. 516. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, vee laat loopen op eenig wei- of hooiland of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of met bloemen, jong plantsoen of hakhout beplant is of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereed gemaakt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

O. R. O. ART. 517. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, gaat op eenig onafgemaaid hooiland of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of met bloemen of jong plantsoen beplant is, of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereed gemaakt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf gulden.

Memorie van Toelichting.

Artt. 516 en 517. Vgl. artt. 471, n°. 13 en 14 en 475, n°. 9 en 10 C. P.

Zoowel de afwijkingen van den C. P., als het kleine verschil in de redactie der beide voorgedragen artikelen, worden verklaard door het beginsel, hier tot grondslag genomen. Men heeft alleen die handelingen willen treffen waardoor schade kan worden toegebracht, behoudens toepassing van titel XXVII, boek II, voorzoover opzettelijk nadeel is gesticht. Tusschen bezaaide en in oogst staande gronden te onderscheiden wat de straf betreft, is niet noodig.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 516. *Vee.* Wat is *vee*? De uitdrukking kan tot moeilijkheden aanleiding geven. Behooren onder vee bijv. varkens en paarden? Men leze daarom: *paarden, vee of varkens laat loopen.*

De redactie worde overigens in overeenstemming gebragt met die van het vorig artikel.

met bloemen, jong plantsoen of hakhout. De woorden kunnen vervallen. Zie ad art. 515 [458].

Varkens en paarden zijn vermeld.

Ook van vee ondervinden volwassen boomen geen nadeel.

Art. 517. Het is immers duidelijk genoeg dat hier alleen strafbaar wordt gesteld het gaan over dat deel van het hooiland dat onafgemaaid is of op dat deel van eenigen anderen grond, dat werkelijk bezaaid, bepoot of beplant is? Het loopen *langs* het gezaaide moet zelfs op bezaaiden grond niet strafbaar zijn.

Indien de eigenaar of regthebbende door afsluiting of door een uitdrukkelijk verbod, dat op een voor een ieder zichtbare wijze bekend is gemaakt, het gaan over zijn eigendom wenschte te beletten, moet de inbreuk op zijn regt als overtreding strafbaar gesteld worden, ook al valt de dader niet onder de bepaling van dit artikel. De Commissie zou daarom in overweging geven naast art. 517 eene bepaling op te nemen in den zin van het tweede gedeelte van art. 368, n°. 9, van het Duitsche wetboek ¹.

met bloemen of jong plantsoen. Deze woorden kunnen vervallen. Zie ad art. 515 [458].

Om het nog iets duidelijker te maken, is hooiland in hooigrond veranderd. In art. 516 was de verandering niet wenschelijk, daar vee bij het loopen niet zoo nauwkeurig toeziet.

Eene bepaling in den geest van art. 368, n°. 9, Deutschland is thans opgenomen. Art. 458 nieuw [461].

¹ Mit Geldstrafe bis zu sechszig Mark oder mit Haft bis zu vierzehn Tagen wird bestraft: 9°. Wer unbefugt über Gärten oder Weinberge, oder vor beendeter Ernte über Wiesen oder bestellte Aecker, oder über solche Aecker, Wiesen, Weiden oder Schonungen, welche mit einer Einfriedigung versehen sind oder derer Betreten durch Warnungszeichen untersagt ist, oder auf einem durch Warnungszeichen geschlossenen Privatwege geht, fährt, reitet oder Vieh treibt.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Achter *beplant is* eene komma te plaatsen, omdat het volgende een ander geval aanwijst, en dus van het voorgaande gescheiden behoort te worden.

Art. 517, *gaat*. Dit werkwoord, zoo absoluut gesteld en in dezen zin genomen, is een gallicisme. Ons Nederlandsch zegt *loopen*, als b. v.: *loop niet op het gras, ge moogt niet in het gezaaide loopen*, enz. Dus ook hier niet *gaat*, maar *loopt*.

G. O. ART. 456. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, een stuk vee, een paard of een varken laat loopen op eenig wei- of hooiland of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of met bloemen, jong plantsoen of hakhout beplant is, of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereedgemaakt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

G. O. ART. 457. Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, loopt op eenigen onafgemaaiden hooigrond of op eenigen grond die bezaaid, bepoot of met bloemen of jong plantsoen beplant is, of die ter bezaaiing, bepoting of beplanting is gereedgemaakt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

G. O. ART. 458. Hij die wederrechtelijk loopt of rijdt over eens anders grond waarvan de toegang op eene voor hem bijkbare wijze door den rechthebbende is verboden, wordt gestraft met eene boete van ten hoogste vijftien gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(9 November 1881.)

[Over art. 456 G. O.]

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

strekkende om uit art. 456 weg te laten de woorden: *»een paard of een varken»*.

De heer DE VOS VAN STEENWIJK: Ook tegen dit artikel heb ik eenige bedenkingen, die ik hoop dat bij de Commissie en bij den Minister ingang zullen vinden, omdat zij hoofdzakelijk reeds zijn opgelost bij het vorig artikel.

De Commissie heeft reeds de woorden „een paard of een varken” doen vervallen, zoodat het woord *vee* alleen overblijft, hetgeen ook ik goed acht.

Wijders wordt in het artikel gesproken van grond met hakhout beplant. Hakhout moge meestal geplant zijn, maar ook het tegendeel is wel eens het geval en die hakbosschen zouden dan de bescherming van dit artikel niet genieten. Daarom zou ik daarin willen spreken van *hakbosschen* en ook de tuinen vermelden.

Ook zou ik wenschen op te nemen de rijswaarden, die niet altijd gehakt, maar dikwerf gesneden worden, waardoor zij niet binnen de omschrijving van het artikel vallen.

Amendement van den heer de Vos van Steenwijk,

strekkende om den aanhef van het artikel te lezen: „Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, vee laat loopen in tuinen, hakbosschen of rijswaarden, op eenig wei- of hooiland of op eenigen grond die bezaaid, bepoet of beplant is” enz.

De heer PATIJN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Ook namens den Minister verklaart de Commissie dit amendement over te nemen. Alleen wil ik doen opmerken dat de reden waarom de Commissie de woorden *paard en varken* wil doen vervallen, gelegen is in art. 311, waar enkel van diefstal van *vee* uit de weide gesproken wordt. Bediende de wetgever zich nu hier van eene andere uitdrukking, dan zou dit alligt tot moeilijkheid aanleiding geven. Het woord *vee* achten wij voldoende. Er bestaat op dit punt eene gevestigde jurisprudentie, die ook voor dit Wetboek zal kunnen blijven gelden.

De heer IDZERDA: Door de wijziging van het artikel is het in overeenstemming gebracht met art. 311, waarin sub 1°. alleen van *vee* gesproken wordt. Evenwel blijft de vraag over wat onder „vee” moet verstaan worden. Welke dieren zijn daaronder begrepen, welke niet? De oplossing dier vraag zou kunnen geschieden wanneer in de wet eene bepaling werd opgenomen evenals in de wet regelende het veeartsenijkundig Staatstoezicht en de veeartsenijkundige politie, waar in art. 42 door „vee” verstaan wordt de éénhoevige en de herkauwende dieren en de varkens. Nu wensch ik te vragen, of de Regering zich vereenigt met die definitie. De Minister en de heer Patijn zeggen dat over de beteekenis van het woord „vee” eene jurisprudentie bestaat, maar dit antwoord brengt ons niet veel verder, want wij weten dat de jurisprudentie met tijden en personen verandert. Dagelijks hoort men dat de jurisprudentie over sommige regtsvragen *thans* geheel anders is dan *vroeger*. Daarom kunnen wij er ons moeilijk op beroepen en haar houden voor eene *uitspraak die voor altijd bindende is*. Eene strafwet moet zooveel mogelijk duidelijk zijn.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Hoewel de door den heer Idzerda aangehaalde definitie mij niet onjuist voorkomt, zou ik haar echter niet in dit Wetboek willen opnemen. Ik meen dat de interpretatie van het artikel vrij moet blijven. Men kan niet alles definiëren. Wilde men van elk woord eene definitie geven, men zou minstens evenveel moeilijkheden scheppen als die men wilde opheffen.

De geachte spreker uit Gouda heeft er aan herinnerd dat het woord „vee”, ten gevolge van de qualificatie „diefstal van vee”, in onze regtstaal eene ruime beteekenis heeft gekregen. Door hier uitdrukkelijk paarden en varkens te vermelden, liep men gevaar geiten en bokken uit te sluiten, en zou ook aan art. 311 n°. 1 eene te beperkte beteekenis kunnen gegeven worden.

[De amendementen werden door de Regeering overgenomen.]

[Over art. 457 G. O.]

De heer DE VOS VAN STEENWIJK: Dit artikel bedreigt straf tegen iemand die loopt over eenigen onafgemaaiden hooigrond. Die uitdrukking is niet correct. De grond wordt niet afgemaaid, maar het gras. Ik vrees ook dat deze uitdrukking in de toepassing zal aanleiding geven tot dure en lastige processen en meen wijders, dat men niet enkel moet spreken van hooigrond, maar ook van weiland, wanneer daar in het zomersaizoen het vee zich bevindt.

Wanneer in den zomer vreemden de weiden betreden wordt het vee onrustig, de melkproductie verminderd en het vet worden wordt tegengegaan. Daarom is het noodig ook in den zomer dat betreden te verbieden.

Amendement van den heer de Vos van Steenwijk,

strekkende om te laten wegvallen: „op eenigen onafgemaaiden hooigrond of”, alsmede de woorden: „met bloemen of jong plantsoen”; — en achter »gereedgemaakt” in te voegen: „of gedurende de maanden Mei tot en met October op eenig wei- of hooiland”.

De heer VAN HOUTEN: Ik wensch tegen het amendement te stemmen, omdat het artikel der Regering alleen de praesumtie bevat, dat men den eigenaar schade berokkent door het loopen in een hooiland. De praesumtie wensch ik niet zoo verre uit te strekken als het amendement beoogt. Dit gaat mijns inziens verder dan met de gewoonten hier te lande bestaanbaar is.

De heer VENING MEINESZ: Ter voorkoming van eene ongewettigde verscheidenheid in redactie en welligt ook van onjuiste interpretatie in het vervolg. geef ik den Minister of der Commissie van Rapporteurs in overweging uit art. 457 te verwijderen de woorden „met bloemen of jong plantsoen”. Anders zouden bij verwerping van het amendement van den heer de Vos die woorden in dit artikel blijven, terwijl zij uit de vorige zijn weggenomen.

De heer DE VOS VAN STEENWIJK: Den heer van Houten antwoord ik, dat ik de verbodsbepaling op *alle* gronden niet wensch toe te passen. Ik heb het geval gesteld dat thans reeds regtens is: volgens de jurisprudentie van den Hoogen Raad is nu reeds het loopen op weiland verboden, daar gras wordt geacht eene steeds rijpende vrucht te zijn.

Ik geloof niet dat men zeggen kan, dat mijn amendement strijdt tegen de praktijk of de thans geldende wettelijke bepalingen. Wat verder aangaat het al of niet strijdig zijn met de praktijk, ik zal met den geachten spreker niet hierover twisten, maar ik geloof dat de landlieden wel op mijne hand en met het verbod ingenomen zullen zijn.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het amendement van den heer de Vos van Steenwijk is voor een deel een noodzakelijk gevolg van de wijziging gebracht in artt. 455 [458] en 456 [459], gelijk teregt door den heer Vening Meinesz is opgemerkt. In zooverre breng ik dus in het thans behandelde art. 457 [460] gaarne wijziging, dat daaruit wegvallen de woorden: „met bloemen of jong plantsoen”.

Wat evenwel het overige van het amendement betreft, wensch ik de beslissing aan de Kamer over te laten. Het moge waar zijn dat volgens de bestaande jurisprudentie het loopen over een weiland soms gestraft wordt, die straf wordt toch in den regel niet toegepast.

Art. 458 [461] komt daarenboven te gemoet aan het bezwaar van den heer de Vos van Steenwijk, want daar wordt straf bedreigd tegen dengene, die loopt of rijdt over eens anders grond, waarvan de toegang op eene voor hem blijkbare wijze is verboden. Ieder heeft daardoor het middel om het betreden van zijn weiland te verbieden.

[Het amendement werd met 35 tegen 33 stemmen aangenomen.]

[Over art. 458 G. O.]

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

strekkende om het artikel te lezen als volgt:

„Hij die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, over eens anders grond waarvan de toegang op eene voor hem bijkbare wijze door den rechthebbende is verboden, loopt, rijdt of een stuk vee laat loopen, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden”.

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen. Niettemin wordt in het ontwerp, gelijk het voor de Eerste Kamer werd gedrukt, en in het Staatsblad, waarin het Wetboek is afgekondigd, in plaats van de woorden: »of een stuk vee”, gelezen: »of vee”.]

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(2 Maart 1881.)

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Maar, zeggen de beide sprekers [zie onder artt. 432—434, hiervoor blz. 232 volg.], in één geval is niet voorzien, dat namelijk iemand zich op uw land kampeert. . . . Maar dan wijs ik op art. 461, welk artikel, hoe geringe straf het ook bedreige, de politie het regt geeft den man te verwijderen (art. 39 Strafvordering).

De heer VAN AKERLAKEN: Deze bepaling heeft mijns inziens op eene geheel andere zaak betrekking dan op het feit van landlooperij. De landlooper loopt of rijdt niet op eens anders grond, op de straat of den dijk, maar hij nestelt er zich en timmert zich des noods eene hut; of hij kiest een hooiberg of schuur tot zijne woning. Dat zijn de handelingen van den landlooper, en deze feiten vallen niet onder de bepalingen van art. 461.

TITEL VIII.

Ambtsovertredingen.

Art. 462.

De ambtenaar, bevoegd tot de uitgifte van afschriften of uittreksels van vonnissen, die zoodanig afschrift of uittreksel uitgeeft alvorens het vonnis behoorlijk is onderteekend, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

O. R. O. ART. 518. De ambtenaar, bevoegd tot de uitgifte van afschriften of uittreksels van vonnissen, die zoodanig afschrift of uittreksel uitgeeft alvorens het vonnis behoorlijk is onderteekend, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. artt. 63 wetboek van burg. regtsv. en 211, vierde lid, wetb. van strafv.

G. O. ART. 459 = art. 462 van het Wetboek.

Art. 463.

De ambtenaar die zonder verlof van het bevoegd gezag afschrift maakt of uittreksel neemt van geheime regeeringsbescheiden of die openbaarmaakt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Regeeringsopmerking in het Verslag van de Tweede Kamer.

Art. 460 *nieuw*. Zie boven ad art. 486 [onder art. 430 hiervoor bl. 201 en het Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord aldaar bl. 202].

G. O. ART. 460 = art. 463 van het Wetboek.

Art. 464.

Het hoofd van een gesticht, bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden, of van een rijksopvoedingsgesticht of krankzinnigengesticht, die iemand in het gesticht opneemt of houdt, zonder zich het bevel van de bevoegde macht of de rechterlijke uitspraak te hebben laten vertoonen, of die nalaat van deze opneming en van het bevel of de uitspraak op grond waarvan zij geschiedt, in zijne registers de vereischte inschrijving te doen, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.

O. R. O. ART. 519. Het hoofd van een gesticht, bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden, of van een rijksopvoedingsgesticht die iemand in het gesticht opneemt of houdt, zonder zich het bevel van de bevoegde magt of de rechterlijke uitspraak te doen vertoonen, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. art. 420 [369]. Heeft hij zich het stuk doen vertoonen, doch zonder opzet de inschrijving verzuimd, dan is hij straffeloos. Het is voldoende tegen zoodanig verzuim disciplinair te waken.

Regeeringsopmerking in het Verslag van de Tweede Kamer.

In dit artikel is het oude art. 420 ¹ opgenomen [zie hiervoor bl. 80].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Achter *rijksopvoedingsgesticht* behoort eene komma te staan; want *die* moet niet met dit woord, maar met het voorafgaande (*het hoofd* enz.) verbonden worden.

te doen vertoonen. Men kan iemand in het gesticht *opnemen*, zonder

zich het bevel *te doen vertoonen*; maar niet iemand in het gesticht *houden*, zonder zich dat bevel *te doen vertoonen*: want *houden* is eene voortdurende handeling, bij wier aanvang alleen, niet bij wier vollen duur, het vertoonen moet plaats hebben. Het *vertoon* vergezelt het *houden* niet, het gaat er aan *vooraf*. Men schrijve dus: *zonder zich het bevel van de bevoegde magt of de regterlijke uitspraak te HEBBEN doen vertoonen*. In verband met *opneemt* is de invoeging van *hebben* onverschillig; in verband met *houdt* is zij volstrekt noodzakelijk.

G. O. ART. 461 = art. 464 van het Wetboek.

Art. 465.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat vóór de voltrekking van een huwelijk zich de bewijsstukken of verklaringen te laten geven die de burgerlijke wet vordert, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 520. De ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat vóór de voltrekking van een huwelijk zich de bewijsstukken of verklaringen te laten geven die de burgerlijke wet vordert, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. de artt. 126 en 127 B. W. Eene algemeene strafbepaling ter bekrachtiging van de verplichtingen, die deze artikelen den ambtenaar van den burgerlijken stand opleggen, wordt voorgesteld ter vervanging van de bijzondere en onvolledige bepalingen der artt. 193 en 194 C. P. Zie voorts de toelichting van art. 432 [379, hiervoor bl. 96].

Verslag van de Tweede Kamer.

Het feit is reeds begrepen in de bepaling van art. 521 [466], en er is, naar het oordeel der Commissie, geen reden hier een hoogere boete te bedreigen.

[Zie het Regeeringsantwoord bij art. 523, nu 468, hierachter bl. 349.]

G. O. ART. 462 = art. 465 van het Wetboek.

Art. 466.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die in strijd handelt met eenig voorschrift der burgerlijke wet omtrent de registers of de akten van den burgerlijken stand of omtrent de formaliteiten vóór of de voltrekking van een huwelijk, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

O. R. O. ART. 521. De ambtenaar van den burgerlijken stand die in strijd handelt met eenig voorschrift der burgerlijke wet omtrent de registers of de akten van den burgerlijken stand of omtrent de formaliteiten voor of de voltrekking van een huwelijk, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

De artt. 27, derde lid, en 137 B. W. zullen hierdoor buiten toepassing komen.

Verslag van de Tweede Kamer.

Of omtrent de formaliteiten voor. Deze woorden zijn onnoodig en kunnen dus vervallen.

[Zie het Regeeringsantwoord bij art. 523, nu 468, hierachter bl. 349.]

Opmerking van Prof. M. de Vries.

formaliteiten voor. In art. 520 [465] staat: *vóór de voltrekking* enz. Dit *vóór* is ook hier te verkiezen boven *voor*, omdat het woord hier met nadruk wordt uitgesproken en den vollen klemtoon vereischt.

G. O. ART. 463 = art. 466 van het Wetboek.

[Indien de overtreding van artt. 466, 467 en 468, 1°. door »andere bewaarders» wordt begaan, is daarop straf gesteld bij het 4e lid van art. 27 van het Burgerlijk Wetboek, zooals dit luidt volgens art. 4 der wet van 31 December 1887 (*Stbl.* n°. 265), zie deel V bl. 563 en 576.]

Art. 467.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat eene akte in de registers in te schrijven of eene akte op een los blad schrijft, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 522. De ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat eene akte in de registers in te schrijven of eene akte op een los blad schrijft, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

De strafbepaling tegen het schrijven van akten op losse bladen is ontleend aan art. 192 C. P., maar niet minder noodig is het, ook buiten het geval van weigering of opzettelijk verzuim (art. 392 [O. R. O.; hiervoor bl. 56]), straf te bedreigen tegen den ambtenaar, die geheel nalaat de akte op te maken en dus ook deze in het register in te schrijven. In de praktijk is zoodanige nalatigheid niet zonder voorbeeld.

G. O. ART. 464 = art. 467 van het Wetboek.

[Zie de aantekening hierboven bij art. 466.]

Art. 468.

Met geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat aan het bevoegd gezag de opgaven te doen die eenig wettelijk voorschrift van hem vordert;
- 2°. de ambtenaar die nalaat aan den ambtenaar van den burgerlijken stand de opgaven te doen die eenig wettelijk voorschrift van hem vordert.

O. R. O. ART. 523. Met geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar van den burgerlijken stand die nalaat aan het bevoegd gezag de opgaven te doen die eenig wettelijk voorschrift van hem vordert;
- 2°. de ambtenaar die nalaat aan den ambtenaar van den burgerlijken stand de opgaven te doen die eenig wettelijk voorschrift van hem vordert.

Memorie van Toelichting,

1°. Zie o. a. art. 417, tweede lid, B. W. Zie ook het koninklijk besluit van 31 Julij 1828 (*Staatsblad* n°. 51) waarvan de overtreding anders, krachtens art. 497 [**O. R. O.**; hiervoor bl. 270], zwaarder zou worden gestraft.

2°. Zie o. a. de artt. 37 en 60, derde lid, B. W.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie geeft in overweging dit artikel te doen vervallen. Het feit sub 1°. omschreven valt reeds in de termen van art. 521 [**466**]; wat het geval sub 2°. betreft (zie de Mem. van Toelichting), daartegen is reeds voldoende voorzien door art. 3, *f*, der wet op de ministeriële verantwoordelijkheid.

Al deze opmerkingen [nl. de bovenstaande en die over artt. 520 en 521 (**465** en **466**), hiervoor bl. 347 en 348] hebben haar grond in eene te ruime opvatting van de in art. 521 [**466**] voorkomende uitdrukking »voorschrift omtrent de registers of akten». Deze woorden zijn letterlijk op te vatten en maken dus de andere bepalingen geenszins overbodig.

Wat art. 523² betreft, er laten zich gevallen denken die niets met de wet op de ministeriële verantwoordelijkheid te maken hebben. Bijv. als in oorlogstijd, na executie van een doodvonnis, de kennisgeving aan den ambtenaar van den burgerlijken stand verzuimd wordt.

G. O. ART. 465 = art. 468 van het Wetboek.

[Zie de aantekening bij art. 466, op bl. 348.]

Ontwerp der Staatscommissie.

ART. 595. De bewaarder der hypotheken die eenig voorschrift overtreedt, hem gegeven bij de laatste afdeeling van den twintigsten titel van het tweede boek van het burgerlijk wetboek of bij een algemeenen maatregel van inwendig bestuur die hetzij uit die afdeeling, hetzij uit den eersten of den laatsten titel van het tweede boek van het wetboek van koop-handel, hetzij uit den derden of den vierden titel van het tweede boek van het wetboek van burgerlijke regtsvordering voortvloeit, wordt gestraft met geldboete van hoogstens honderd gulden.

Toelichting der Staatscommissie.

Tot dusver geven deze overtredingen van de artt. 1265 vlg. B. W. alleen tot eene burgerlijke actie aanleiding. Voorzover echter eene algemeene maatregel van inwendig bestuur bijzondere verplichtingen oplegt¹, is overtreding strafbaar. Aan deze anomalie maakt dit artikel een einde.

¹ Koninkl. besluit van 1 Aug. 1828 (*Staatsbl.* n°. 52), (artt. 30, 32, 33), koninkl. besluit van 21 Junij 1836 (*Staatsbl.* n°. 41), koninkl. besluit van 8 Aug. 1838 (*Staatsbl.* n°. 27), koninkl. besluit van 11 Maart 1840 (*Staatsbl.* n°. 6).

Advies van den Raad van State.

Deze speciale regeling, de hypotheekbewaarders betreffende, behoort niet in het algemeen wetboek van strafregt te worden opgenomen.

Afzonderlijk advies van den Staatsraad Mr. BACHIE.

Overtredingen van hypotheekbewaarders. Met art. 595 van het ontwerp der Staatscommissie kan de ondergeteekende niet instemmen.

De laatste afdeeling van den 20sten titel, 2de boek van het Burgerlijk Wetboek bevat slechts twee artikelen (artt. 1265 en 1268), wier overtreding met geldboete strafbaar kan worden gesteld boven de straf van schadevergoeding bij artt. 1266 en 1267 reeds opgelegd. De geldboeten, bij artt. 2202 en 2203 van het Fransche Code bepaald, hebben weinig gevolg gehad hier te lande en hun gemis heeft geene ongelegenheid veroorzaakt sedert den 1sten October 1838.

Om een einde te maken aan eene anomalie, waarop de memorie van toelichting wijst, zou het doelmatiger voorkomen in te trekken art. 1 der wet van 1818 (*Staatsblad* n°. 12), reeds door G. K. VAN HOGENDORP niet ten onrechte als ongrondwettig bestreden.

Overigens zijn de boeten van f 3, f 5, f 10, f 25, bepaald bij het Koninklijk besluit van 1 Augustus 1828 (*Staatsblad* n°. 52), tot dusverre veelal beschouwd als van administratieven of disciplinaire aard, die worden opgelegd door den inspecteur der registratie (alleen in de gelegenheid de overtredingen te ontdekken), en zulks zonder proces-

Rapport aan den Koning.

Overeenkomstig den wensch van den Raad van State is dit artikel vervallen.

Het betoog in het afzonderlijk advies van den Staatsraad mr. BACHIE is den ondergeteekende afdoende voorgekomen, om de weglating te regtvaardigen.

verbaal of vonnis, ook zonder inmenging van het openbaar ministerie, en door den bewaarder dadelijk betaald, indien hem geene kwijtschelding wordt verleend.

Om de orde in het beheer te bewaren, zijn bij administratieve instructiën meermalen kleine boeten opgelegd ter zake van niet naleving van de aan de betrokken ambtenaren gegeven voorschriften, zoodra de betrokken hoofdamttenaren de overtreding of het verzuim ontdekken.

Die maatregelen van tucht of discipline werken veelal doelmatig, doch het zou het doel voorbijstreven van iedere overtreding eene strafzaak bij den regter te maken. Ze zijn minder bezwarend dan de straffen van schorsing, tijdelijke inhouding van een deel der bezoldiging, degradatie en ontslag, met al welke bestraffingen de regter evenmin heeft te maken. Al die maatregelen vloeijen voort uit het staatsdienstcontract¹, dat wel eenige overeenkomst heeft met het burgerlijk contract van huur van werk en diensten, maar toch is een contract sui generis. Het algemeene strafregt schijnt hier niet toepasselijk. Overigens als algemeene maatregel van inwendig bestuur beschouwd, zou op het trouwens uit een grondwettig oogpunt ook bedenkelijk besluit van 1 Augustus 1828 (*Staatsblad* n°. 52) de wet van 1818 toepasselijk zijn, en in zooverre zou de regter hoogst waarschijnlijk de bij dat besluit uitgeschreven boeten niet toepassen, — maar daarin ligt nog geene reden om al de overtredingen van dat besluit bij het strafwetboek te bedreigen met geldboete tot f100.

Met 's Raads advies wenscht de ondergeteekende het artikel te doen vervallen, doch subsidiair merkt hij op, dat het behoud van huishoudelijke boeten wenschelijk kan worden geacht bij verschillende takken van bestuur, en dat het niet aangaat die administratieve maatregelen van orde en tucht, als in het voorbijgaan, zonder opzettelijk onderzoek af te schaffen, en nog minder om ze onder de eigenlijke bepalingen van strafregt ter kennisneming van den regter te brengen.

De in de memorie van toelichting van de Staatscommissie aangehaalde besluiten behelzen verscheidene voorschriften, die noch disciplinaire noch poenale sanctie speciaal behoeven. Herhaalde nalatigheid en herhaalde overtredingen van enkele artikelen van de besluiten van 1828 en 1836, bij bewaarders blijkbaar, zouden niet door zwaardere boeten, maar door schorsing, verplaatsing of ontslag worden bedwongen, evenals bij andere ambtenaren met herroepbare functiën.

In ieder geval zou een opzettelijk onderzoek dienen vooraf te gaan aan eene strafbepaling als van art. 595 [O. Stc.], en wel naar die weinige overtredingen, wier beboeting in het algemeen belang zou kunnen worden geacht, waarvan echter dan nog te betwijfelen valt, of er zijn, die thans behooren in een algemeen Code Pénal, vermoedelijk evenmin als in een Code Pénal.

¹ Zie »De Staatsdienst uit een regtskundig oogpunt», uitgegeven bij ROERING te 's-Gravenhage, 1843.

TITEL IX.

*Scheepvaartovertredingen.***Advies van den Raad van State.**

Het in dezen titel geregelde behoort in de wet op de huishouding en tucht op de koopvaardij-schepen.

Dezelfde aanmerking had de Raad de eer reeds te maken op titel XXXI [nu XXIX] van het tweede boek.

Rapport aan den Koning.

Evenals de scheepvaartmisdriften, in het tweede boek, behooren de in dezen titel opgenomen feiten, die met de eigenlijke tucht aan boord der schepen niets gemeen hebben, in het wetboek van strafregt hunne plaats te vinden. Het is, in 't belang van eene goede orde, zeer

wenschelijk dat de wet op de huishouding en tucht der schepen tot haar eigenlijk onderwerp kunne bepaald blijven.

Door de Regeering werd, naar aanleiding van de Beraadslagingen in de Tweede Kamer over **art. 402** (zie hiervoor bl. 148 en 149), onder dezen Titel voorgesteld als nieuw artikel, het volgende:

Art. 465a. De schipper van een Nederlandsch schip, die verborgen gebreken van zijn schip, welke voor de gezondheid der opvarenden gevaarlijk zijn, vóór den aanvang eener reis geheim houdt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

[Over dit nieuw voorgedragen artikel werden geene Beraadslagingen gevoerd. — In stemming gebracht, werd het door de Tweede Kamer met 36 tegen 32 stemmen verworpen.]

Art. 469.

De schipper van een Nederlandsch schip die vertrekt alvorens de monsterrol is opgemaakt en geteekend, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

O. R. O. ART. 524. De schipper van een nederlandsch schip die vertrekt alvorens de monsterrol is opgemaakt en geteekend, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. art. 398 wetb. v. kooph., dat bij de invoering van het strafwetboek zal moeten worden ingetrokken.

Het is wenschelijk, ook met het oog op de wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n°. 32), dat in alle gevallen het opmaken en teekenen der monsterrol door strafbedreiging verzekerd zij.

G. O. ART. 466 = art. 469 van het Wetboek.

Art. 470.

De schipper die niet alle door of krachtens wettelijke bepalingen gevorderde scheepspapieren, boeken of bescheiden aan boord heeft, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

O. R. O. Art. 525. De schipper die niet alle door of krachtens wettelijke bepalingen gevorderde scheepspapieren, boeken of bescheiden aan boord heeft, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. art. 357 wetb. v. kooph.

G. O. Art. 467 = art. 470 van het Wetboek.

Art. 471.

Met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft:

- 1°. de schipper van een Nederlandsch vaartuig die het bij de wet vereischte dagregister of strafregister niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften houdt of niet vertoont wanneer en waar de wet dit vordert;
- 2°. de schipper van een Nederlandsch vaartuig die, bij gemis van strafregister, nalaat den rechter de bij de wet gevorderde mededeelingen te doen.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert *de schuldige wegens eene dezer overtredingen onherroepelijk is veroordeeld*, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste twee maanden worden opgelegd.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6):

sedert *eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens eene dezer overtredingen onherroepelijk is geworden*, kan,

O. R. O. Art. 526. Met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden wordt gestraft:

- 1°. de schipper van een nederlandsch vaartuig die het bij de wet vereischte dagregister of strafregister niet houdt, of die het dag- of strafregister niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften houdt, of niet vertoont wanneer en waar de wet dit vordert;
- 2°. de schipper van een nederlandsch vaartuig die, bij gemis van strafregister, nalaat den rechter de bij de wet gevorderde mededeelingen te doen.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verloop, sedert de schuldige wegens eene dezer overtredingen onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste twee maanden worden opgelegd.

Memorie van Toelichting.

Vgl. de artt. 358 en 359 wetb. van kooph. en de artt. 12—15 en 19 der wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n°. 32).

Niet op alle zeeschepen behoeft een strafregister te worden gehouden (art. 27 der tuchtwet).

[*onherroepelijk*. Zie bij *Stelsel ten aanzien van herhaling*, deel I blz. 418.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

1°. De redactie kan eenvoudiger gesteld worden: »de schipper van een Nederlandsch vaartuig die — niet, of niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften houdt” enz.

Aan de opmerking is voldaan.

[Vgl. het *Verslag* enz. over **art. 402**, hiervoor blz. 147 en 148.]

—

G. O. ART. 468 = art. 471 van het Wetboek.

[Zie over de wijziging van art. 471 bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6) bij art. 113 op bl. 45 van deel II.]

—

Art. 472.

De schipper van een Nederlandsch vaartuig die niet voldoet aan zijne wettelijke verplichting betreffende de inschrijving en kennisgeving van geboorten of sterfgevallen die gedurende eene zeereis plaats hebben, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

—

O. R. O. ART. 527. De schipper van een nederlandsch vaartuig die niet voldoet aan zijne wettelijke verplichting betreffende de inschrijving en kennisgeving van geboorten of sterfgevallen die gedurende eene zeereis plaats hebben, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vgl. de artt. 35, 36 en 60 B. W.

—

G. O. ART. 469 = art. 472 van het Wetboek.

—

Art. 473.

De schipper of schepeling die niet in acht neemt de wettelijke voorschriften vastgesteld tot voorkoming van aanvaring of aandrijving, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 528. De schipper of schepeling die niet inachtneemt de wettelijke voorschriften vastgesteld tot voorkoming van aanvaring of aandrijving, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Ook de schepeling kan, zonder toedoen van den schipper, de hier bedoelde wettelijke voorschriften overtreden.

In Engeland is sedert eenige jaren eene wet, waarbij schippers van in aanvaring verkeerende schepen onder straffbedreiging verplicht worden elkander naam en bestemming van hun schip mede te deelen en zich niet van elkander te verwijderen, voordat gebleken is, dat zij elkanders hulp niet behoeven. Wat dit laatste betreft, heeft men voldoende waarborg in art. 469 [414]. Het eerste te bepalen, is niet practisch. Voorzover het schip niet bekend is — en alleen voor dat geval heeft de verplichting tot het noemen van naam en bestemming beteekenis — kan men zich straffeloos aan die verplichting onttrekken. In geen geval bestaat er grond om te verwachten dat, waar groote finantiële belangen tot verzwijging nopen, eene kleine straf eigen aangifte zal kunnen bewerken.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

inachtneemt. Dit moet zijn *in acht neemt*, in drie woorden.

G. O. ART. 470 = art. 473 van het Wetboek.

Verslag van de Eerste Kamer.

Welk verband bestaat er tusschen dit artikel en het aanhangig wetsontwerp houdende bepalingen ter voorkoming van aanvaringen of aandrijvingen op zee (zitting 1880-1881—29)?

Antwoord der Regeering.

Dat wetsontwerp * geeft den Koning de bevoegdheid om dergelijke voorschriften te geven.

* [Sedert geworden de wet van 11 Juli 1882 (*Stb.* n°. 86).]

Art. 474.

De schipper van een Nederlandsch vaartuig die nalaat aan vaartuigen, schippers of opvarenden in nood zoodanige hulp te verleenen als waartoe hij bij machte is zonder zijn vaartuig, de opvarenden of zich zelven aan ondergang bloot te stellen, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 529. De schipper van een nederlandsch vaartuig die nalaat aan vaartuigen of opvarenden in nood zoodanige hulp te verleenen als waartoe hij bij magte is zonder zijn vaartuig, de opvarenden of zich zelven aan ondergang bloot te stellen, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

De algemeene bepaling van art. 507 [450] is voor de scheepvaart ongenoegzaam. Reeds art. 82 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te water bepaalt, dat elk officier, die aan schepen of zeelieden, wie zij ook zijn mogen, die zich in gevaar van de zee bevinden, hulp weigert, wanneer hij die hulp veilig kon verleenen, uit 's lands dienst zal worden gecasseerd. Intusschen bestaat er geen voldoende reden om dergelijke bepaling tot de zee te beperken, met uitsluiting van rivieren en binnenwateren.

Voorts verdient niet alleen het volkomen weigeren van hulp, maar ook het onvoldoend hulpbetoon vermelding. Het kenmerk zij steeds of de schipper datgene gedaan heeft wat hij in de gegeven omstandigheden doen kon. Ook moet hij zich niet door eene kleinigheid laten terughouden; eenig gevaar is alligt aan het hulpbetoon verbonden. Eerst wanneer zijne bereidvaardigheid hem zelve, zijn vaartuig of de opvarenden aan ondergang zoude blootstellen, is hij niet gehouden hulp te verleenen. Zie verder art. 469 [414] en de toelichting [hiervoor bl. 158].

G. O. ART. 471 = art. 474 van het Wetboek.

ALGEMEENE SLOTBEPALING.

Art. 475.

Het in werking treden van dit wetboek wordt nader bij de wet geregeld.

O. R. O. ART. 530. Het in werking treden van dit wetboek wordt nader bij de wet geregeld.

Memorie van Toelichting.

Eene afzonderlijke wet tot regeling van de invoering van het nieuwe wetboek en van den overgang der oude tot de nieuwe strafwetgeving zal noodig zijn, alvorens het nieuwe wetboek in werking zal kunnen treden.

G. O. ART. 472 = art. 475 van het Wetboek.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Collegiën en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 3^{den} Maart 1881.

(get.) WILLEM.

De Minister van Justitie,

(get.) A. E. J. MODDERMAN.

O. R. O. Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

Opmerking van Prof. M. de Vries.

»*wien zulks aangaat.*» Hoe komt men aan dien derden naamval *wien*? De taal eischt den vierden naamval, en dus *wie*; want *aangaan*, in de beteekenis van *betreffen*, is een bedrijvend werkwoord. *Aan* in den zin van (eigenlijke of figuurlijke) *aanraking*, aan onzijdige werkwoorden toegevoegd, vormt daarmede bedrijvende werkwoorden, die dus den accusatief regeeren, als b. v. een rijtuig *aanrijden*, een schip *aanvaren*, een vaartuig *aanzeilen*, den vijand *aanvallen* enz. In al deze woorden geeft *aan* eene eigenlijke aanraking te kennen; in *aangaan* eene figuurlijke, maar dat maakt in den aard van het werkwoord geen verschil. *Aangaan*, in dezen zin, kan onmogelijk anders dan als een bedrijvend werkwoord worden opgevat. Zie het Woordenboek, op *Aangaan*, bedr. II, 2, *a* en *b*.

Het moge eene kleinigheid schijnen, evenals zoovele andere opmerkingen in de voorgaande bladzijden; maar inderdaad geldt het bij dit alles eene zaak van zeer groot gewicht. Eerbied voor de taal der natie is een dure plicht voor de Regeering, die zich zelve, als vertegenwoordigster der natie, eerbiedigt. De taal toch, zoo luidt het gezegde van HALBERTSMA, dat wij als motto voor het Woordenboek kozen:

De taal is de ziel der natie, zij is de natie zelve.

Advies van den Raad van State.

De Raad van State, ten advieze overgaande, heeft de eer Uwer Majesteit voor te stellen, het ontwerp van een nieuw wetboek van strafrecht met memorie van toelichting te verzenden naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat de vorenstaande bedenkingen door den Minister van Justitie in overweging zullen genomen zijn en de voordragt naar aanleiding daarvan zal zijn gewijzigd.

Het zoude Uwer Majesteit kunnen behagen, 's Raads advies tot dat einde aan den Minister van Justitie te doen toekomen.

*De Vice-President van den
Raad van State,
(get.) VAN REENEN.*

Rapport aan den Koning.

Hiermede is de ondergeteekende genaderd aan het einde der beschouwingen, die hij gemeend heeft, naar aanleiding van het advies van den Raad van State en de daarbij gevoegde afzonderlijke adviezen, eerbiedig aan Uwe Majesteit te moeten onderwerpen. Mogt, op menig belangrijk punt, voor eene wijziging van dit onderwerp van nationale wetgeving, van de gewigtige wenken in de adviezen voorkomende gebruik worden gemaakt, waar dat niet het geval is, meent de ondergeteekende zich te mogen vleijen, dat de daartegen ingebragte bedenkingen zoo veel gewigt hebben, dat het geregtvaardigd zal zijn, aan Uwe Majesteit eerbiedig in overweging te geven, het ontwerp van het wetboek van strafrecht met de daarbij

behoorende memorie van toelichting, gelijk ze thans gewijzigd hierbij

weder worden overgelegd, alsnu aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te doen toekomen.

Voor de verdere beoordeeling van het ontwerp-wetboek, zullen echter de vruchten van den arbeid, daaraan door den Raad van State besteed, ook voor de leden der Vertegenwoordiging van groote waarde kunnen zijn. Daar het hier een geheel nieuw wetboek betreft, zou de ondergeteekende het van belang achten, dat evenals vroeger ten aanzien van het wetboek van strafvordering plaats vond, ook in dit bijzonder geval, 's Raads aan Uwer Majesteits oordeel onderworpen beschouwingen der Vertegenwoordiging niet worden onthouden en dat alzoo gehoor werd gegeven aan de bij het voorloopig verslag van de Tweede Kamer over hoofdstuk IV der Staatsbegroting voor 1879 uitgedrukten wensch, om van het advies van den Raad kennis te mogen nemen.

Uit dien hoofde heeft de ondergeteekende de eer, tevens eerbiedig voor te stellen, dat het Uwe Majesteit moge behagen, hem te magtigen, om het advies van den Raad van State en de afzonderlijke adviezen der Staatsraden mrs. BACHENE en SWART, gelijk mede dit rapport, in afschrift aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal mede te deelen.

De Minister van Justitie,

(get.) H. J. SMIDT.

[Bij de stemming over de wet tot vaststelling van het Wetboek in haar geheel, werd zij in de Tweede Kamer op 9 November 1880 aangenomen met 58 tegen 10 stemmen. — In de Eerste Kamer werd zij op 2 Maart 1881 met algemeene stemmen aangenomen. — Zij werd vervolgens de **Wet van 3 Maart 1881**, *Stb. n°. 35*. —

De in het wetboek gebrachte wijzigingen, bij de wetten van 15 Januari 1886 *Stb. n°. 6* en van 31 December 1887 *Stb. n°. 265* werden in de Tweede Kamer aangenomen respectievelijk op 28 October 1885 met 53 tegen 8 stemmen en op 1 December 1887 met 50 tegen 5 stemmen; alsmede in de Eerste Kamer op 14 Januari 1886 met 29 tegen 3 stemmen en op 29 December 1887 met algemeene stemmen.]

[Het Wetboek van Strafrecht is in werking getreden op 1 September 1886, krachtens de wet van 15 April 1886 (*Stb. n°. 64*). Zie deze wet in deel V bl. 123 volg.]

NOTA VAN PROF. M. DE VRIES,

BETREFFENDE DE BETEKENISSEN VAN HET WOORD »OPENBAAR»

en het gebruik dat daarvan in het Ontwerp-
Strafwetboek gemaakt wordt ¹.

[Naar deze Nota werd o. a. verwezen in deel II op bl. 40, 69, 187 en 280, en deel III op bl. 88, 92, 307, 333 en 334.]

OPENBAAR, bnw. Oneigenlijke samenstelling of koppeling van de twee bnw. *open* en *baar*, d. i. *bloot*. In vorm gelijkstaande met *doofstom*, d. i. *doof* en *stom*. *Openbaar* beteekent dus oorspronkelijk *open* en *bloot*. Wat open en bloot ligt, is algemeen zichtbaar, voor iedereen waar te nemen. Vandaar de oudste beteekenis des woords, die in het Middelnederlandsch nog de uitsluitende was, en thans, bij alle wijzigingen die het woord onderging, nog niet in onbruik geraakt is, t. w. die van

1. Algemeen zichtbaar, voor ieder duidelijk, aan geen twijfel onderhevig, algemeen bekend, blijkbaar.

O Godt!

U gunst is *openbaer*.

CATS.

In 't licht staat alles *openbaer*

Wat in het duister bleef verborgen.

J. LUYKEN.

Om bij de *openbare* bronnen van den heiligen volks-opstand, ook van de meer verborgene te gewagen.

V. D. PALM, *Gedenkschr.*

Dat uit den toestand, waarin Duitschland nu verkeert, tyrannen zullen te voorschijn komen, is *openbaar*.

GROEN V. PRINSTERER, *Adv.* 1850 bl. 113.

Vandaar *openbaar maken*, algemeen bekend maken.

¹ Door den Minister van Justitie uitgenoodigd, hem mijne gedachten over de beteekenissen van het woord *openbaar* mede te deelen, heb ik aan die uitnoodiging voldaan in de volgende Nota. Ik heb ze bewerkt in den vorm eener schets van een woordenboekartikel, omdat ik mij in dien vorm het best van den samenhang der beteekenissen rekenschap kon geven. Die schets kan dan meteen later dienen, om in het Woordenboek het woord in denzelfden geest te behandelen.

M. D. V.

Deze oudste of eerste beteekenis des woords is echter later aanmerkelijk gewijzigd en uitgebreid, en dat wel door eene zeer natuurlijke aanleiding. In het Woordenboek hebben wij aangetoond, hoe de beteekenis van *Geest* uitgebreid werd, doordien men het woord ter vertaling van Fr. *esprit* bezigde, en nu allengs bijna den geheelen inhoud van dat Fransche woord op ons *geest* overbracht. Evenzoo met *openbaar*. In sommige opvattingen stond het woord gelijk met *publiek*, want *evidentie* en *publiciteit* zijn nauw verwante begrippen. Fr. *public* werd dus dikwijls vertaald door *openbaar*. Daar wende men aan, en nu werd de inhoud van Fr. *public* allengs, vooral in de laatste eeuw, op *openbaar* overgedragen. Daaruit ontstonden nieuwe, thans geijkte, uitdrukkingen, waarin het denkbeeld van *algemeen*, van *het algemeen*, *het volk*, *den staat* op den voorgrond treedt, naar aanleiding van Fr. *public* en Lat. *publicus* (= *populicus*, eene afleiding van *populus*).

Zoo ontsproten de volgende thans algemeen erkende opvattingen:

2. Voor het algemeen bestemd, algemeen toegankelijk, voor iedereen openstaande.

a. Van plaatsen. »De openbare weg. De openbare straat. Eene openbare wandelplaats. Alle openbare plaatsen (markten, pleinen enz.). Openbare scholen.»

Als subst. in de uitdrukking: *In het openbaar*, op eene openbare plaats, op eene plaats die voor iedereen toegankelijk is. »Onze voorouders leefden meer dan wij in het openbaar (op straat, enz.).»

b. Van handelingen. Geschiedende op eene algemeen toegankelijke plaats, zoodat zij door ieder kunnen bijgewoond worden.

»Eene openbare vergadering, eene openbare bijeenkomst. Eene openbare zitting (waarbij het publiek wordt toegelaten). Eene openbare les (die iedereen kan bijwonen).»

Bij uitbreiding. *Het openbaar verkeer*, het verkeer in het openbaar, het verkeer op algemeen toegankelijke plaatsen.

— *In het openbaar*, geschiedende op eene voor ieder toegankelijke plaats, en dus zóó dat ieder aanwezige van de handeling getuige kan zijn, kan zien en hooren wat er gedaan of hardop gesproken wordt.

3. Het geheele volk of den staat als eenheid betreffende. In tegenstelling van *bijzonder* (verg. *publicus* tegenover *privatus*). »Bijzondere en openbare rampen (v. D. PALM, *Gedenkschr.*). Om aan den openbaren wil eene heilzame strekking te geven (Id. *ibid.*). De openbare aangelegenheden (de staatsbelangen). Het openbaar belang. De openbare orde, enz.»

Hiertoe behoort ook *ten openbaren nutte*, dat echter niet gewoon is. Men zegt meer (en eigenlijk ook beter) *ten algemeenen nutte*, d. i. ten nutte van iedereen. [Vgl. art. 425 O. R. O. en art. 374, hiervoor bl. 92 en 90.]

4. De regeering van den staat (of van gedeelten van den staat, als gewesten of gemeenten) betreffende. Een uitvloeisel van de vorige beteekenis, en wel in twee verschillende gewijzigde opvattingen, t.w.:

a. Uitgaande van of behoorende tot het gebied van de regeering van staat, gewest of gemeente. »Het openbaar gezag. De openbare

dienst. De openbare schatkist. De openbare schuld (staatsschuld). Het openbaar ministerie (dat den staat vertegenwoordigt)."

— *Eene openbare instelling*, eene instelling van staatswege of van gemeentewege gevestigd, door openbaar gezag gesticht of door openbaar gezag erkend.

— *Eene openbare betrekking*, eene betrekking in dienst van staat, gewest of gemeente; of eene waartoe men door het openbaar gezag benoemd wordt (als b. v. van een notaris).

De loopbaan van iemand, die *openbare betrekkingen* bekleed heeft, wordt ook zijne *openbare loopbaan* genoemd.

Bij overdracht spreekt men ook van *iemand's openbaar leven*, het leven door hem in openbare betrekkingen doorgebracht. Ja zelfs van *openbare personen*, personen die openbare betrekkingen bekleeden.

- b. In eigendom toebehoorende aan den staat, het gewest of de gemeente, en bestemd om voor iedereen toegankelijk te zijn. »Eene openbare bibliotheek. Eene openbare verzameling. Een openbaar gebouw.»

N.B. Tot toelichting van deze definitie bij 4b het volgende:

Dat eene verzameling enz. voor iedereen toegankelijk is, maakt ze nog niet tot eene *openbare*. De bazaar van De Boer b.v. is voor iedereen gratis toegankelijk, maar toch geene *openbare* verzameling, want zij behoort aan een particulier, niet aan staat of gemeente. Dit is dus het eerste kenmerk. Maar zij moet ook te allen tijde voor ieder toegankelijk zijn. Het archief b.v. van een Ministerie is geen *openbaar* archief. Wel het Rijks-archief. Doch ik zeide niet: *toegankelijk*, maar *bestemd om toegankelijk te zijn*. Wanneer b.v. een tyranniek Minister de Koninklijke Bibliotheek sloot, zoodat er een paar jaren lang niemand toegang toe had, dan bleef zij toch eene *openbare* bibliotheek, want zij behoort aan den staat en is voor de publiciteit bestemd, al wordt ook tijdelijk aan die bestemming niet voldaan.

Ziehier, geloof ik, de beteekenissen, die *openbaar* thans heeft, historisch en logisch ontwikkeld. Vergelijkt men het bovenstaande met de voorbeelden in den *Dict. de l'Acad.* op *Public* (die trouwens niet zeer scherp gescheiden en logisch afgedeeld zijn), dan zal men zien, dat *openbaar* een goed deel van den inhoud van *public* in zich heeft opgenomen, maar lang niet alles. Een aantal voorbeelden zouden wij niet door *openbaar*, maar door *algemeen* moeten vertalen.

Pas ik het bovenstaande op de artikelen van het Wetboek toe, dan kom ik tot de conclusie:

- 1°. dat *openbaar gezag*, *openbare dienst*, *openbaar verkeer*, *openbare orde*, *openbare plaatsen*, *openbare weg*, *openbaar gebouw*, *openbare bijeenkomsten* en *openbare vergadering* zeer stellig volkomen juist zijn;
- 2°. dat de uitdrukking *in het openbaar* in de opgenoemde artikelen volkomen juist gebruikt is;
- 3°. dat in art. 337³ en 380² [van het O. R. O.] te recht gezegd is voor het publiek toegankelijk, want b.v. de collecties van Jhr. Van der Hoop en Jacob de Vos (die hier toch ook bedoeld zijn) waren voor het publiek toegankelijk, maar toch niet openbaar;

en evenzoo te recht in art. 509 [O. R. O., zie bij 453], waar b.v. ook herbergen bedoeld worden (die voor het publiek toegankelijk, maar niet *openbaar* zijn), en om dezelfde reden ook in art. 512 en 513 [456 en 457], waar het van huizen van hazard-spel gezegd wordt;

- 4°. dat eene *openbare instelling* mede volkomen goed is, althans indien de wetgever er werkelijk datgene door verstaat wat door mij sub 4a is opgegeven. Bedoelt men er iets anders of meer mede, dan zou ik dit eerst moeten weten, om er over te kunnen oordeelen. Ik voor mij versta het als boven gezegd is;
- 5°. dat *openbaar nut* wel is te verdedigen, maar dat het toch verkieselijk is het *algemeen nut* te noemen. Het is niet het nut van volk of staat, maar van alle bijzondere personen, van het *algemeen*;
- 6°. dat *openbare rustverstoring* en *openbare schennis der eerbaarheid* stellig zijn af te keuren. Zij passen in geen onderdeel van mijne schets. Toen ik art. 260 [239] herlas, maakte ik al die opmerking bij mij zelve. Ik twijfelde echter nog en sprak er niet van, in de meening dat het bij Juristen een geijkte term was, waarin ik berusten moest. Maar thans, nu ik het geheele woord geregeld en nauwkeurig heb overwogen, aarzel ik niet te zeggen: in die twee artikelen deugt het niet. Daar moet het *openlijke* zijn. *Openbaar* wordt uit den aard der zaak niet van misdrijven of overtredingen gezegd. Daar is *openlijk* het ware woord, het oppositum van *heimelijk*. Geschiedt b.v. de schennis der eerbaarheid in eene kamer aan de straat, met geopende vensters, zoodat ieder het zien kan, dan geschiedt zij toch niet *in het openbaar*, want toegankelijk is de plaats niet; maar zij geschiedt *openlijk*, d.i. voor het aangezicht van ieder die 't zien wil. En werkelijk, zoo spreekt men altijd: eene *openlijke* trouwbreuk, eene *openlijke* belediging enz., d.i. voor iedereen kenlijk, door iedereen waar te nemen.

De onderscheiding van *openlijk aangeslagen* in art. 122 [113] en *in het openbaar aangeslagen* in art. 203 [187] is dan ook — in overeenstemming met het bovengezegde — volkomen juist. Maar laat de *rustverstoring* en *eerbaarheidsschennis* nu ook *openlijk* heeten.

1°.

2°.

3°.

Vergelijkend overzicht der strafmaxima

[VAN HET OORSPRONKELIJK REGEERINGSONTWERP].

[Dit *Overzicht* was als bijlage gevoegd bij de Memorie van Toelichting, in welke hier en daar (zie b. v. deel I bl. 149) naar dat stuk wordt verwezen. Wat met **vette letters of cijfers** is gedrukt, is er nu bijgevoegd, ter aanwijzing van veranderingen, door het vastgestelde Wetboek aangebracht.]

A. MISDRIJVEN.

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)		
1 ^o . Levenslange gevangenis- straf.	Aanslag op het leven van den Koning. (Titel I.)	99 100 110 <i>b</i>	117 <i>b</i> 124 <i>b</i> 312	313.
2 ^o . Gevangenisstraf van 15 jaren.	Aanslag op het leven van den naasten erfgenaam der Kroon [troonopvolger], zonder voorbedachten raad of doodelijk gevolg. (Titel II.)	101 102 <i>a</i> 104 <i>b</i> 109 110 <i>a</i> 117 <i>a</i> 124 <i>a</i>	171,3 ^o . 177 <i>b</i> 179,3 ^o . 181,2 ^o . 196 <i>d</i> 295 <i>b</i> 310 <i>b</i>	327 <i>b</i> 328 <i>c</i> 339 <i>d</i> 344 <i>d</i> 436 451 <i>d</i> .
	Idem idem hoofd van een bevienden staat. (Titel III.)			
3 ^o . Gevangenisstraf van 12 jaren.	Opzettelijke brandstichting met levensgevaar [nu 15 jaren]. (Titel VII.)	104 <i>a</i> 107 113 130 154 <i>d</i>	185 <i>b</i> 187 <i>b</i> 195 <i>c</i> 196 <i>c</i> 266 <i>b</i>	325 <i>c</i> 327 <i>a</i> 328 <i>b</i> 339 <i>c</i> 344 <i>c</i>
	Doodslag [nu 15 jaren]. (Titel XIX.)	168 <i>d</i> 171,2 ^o . 176,2 ^o . 177 <i>a</i> 179,2 ^o . 181,1 ^o . 183,3 ^o .	294 295 <i>a</i> 298 304 <i>c</i> 310 <i>a</i> 317 320 <i>b</i>	406 <i>b</i> 412 <i>c</i> 435,1 ^o . 437 439 <i>a</i> 450 <i>d</i> 451 <i>c</i> .

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)		
4 ^o . Gevangenisstraf van 9 jaren.	Verkrachting [nu 12 jaren]. (Titel XIV.)	132 154 ^c 171,1 ^o . 179,1 ^o . 183,2 ^o . 185 ^a 187 ^a 189 ^b 192 ^b 228 ^b	262 263 ^b 266 ^a 275 ^b 296 299 ^a 304 ^b 315 320 ^a 325 ^b	328 ^a 338 ^b 339 ^b 344 ^b 394 ^b 400 406 ^a 412 ^b 435,2 ^o . 439 ^b .
5 ^o . Gevangenisstraf van 8 jaren.	Valschheid in nationaal emunt. (Art. 230 juncto art. 235.) [Nu 9 jaren; art. 208.] (Titel X.)	168 ^d 297 438.		
6 ^o . Gevangenisstraf van 7 jaren, 6 maanden.	Afpersing [nu 9 jaren]. (Titel XXIII.)	118 195 ^b 196 ^b 249 ^b 263 ^a	275 ^a 305 311 326 ^b 339 ^a	344 ^a 412 ^a 441 450 ^c 451 ^b .
7 ^o . Gevangenisstraf van 6 jaren.	Meineed. (Titel IX.)	105 112 119 125	231 247 253 264	338 ^a 351 368 370
	Valschheid in authentieke stukken [nu 7 jaren]. (Titel XII.)	154 ^b 168 ^c 173 ^b 174 ^b	265 ^b 270 ^c 299 ^b 300,1 ^o .	394 ^a 397 408 411
	Onwettige opsluiting [nu 7 jaren en 6 maanden]. (Titel XVIII.)	176,1 ^o . 183,1 ^o . 192 ^a 196 ^a 227 ^b 228 ^a 230	302 ^a 304 ^a 311 314 321 ^b 324 ^c 326 ^a	424 ^b 432 ^a 440 451 ^a 457.
	Bedriegelijke bankbreuk. (Titel XXVI.)			
	Verduistering door ambte- naren. (Titel XXX [28].)			

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)		
8°. Gevangenisstraf van 5 jaren.	Valschheid in postzegels [nu 6 jaren]. (Titel XI.)	120 232 233	238 248 265a	473.
9°. Gevangenisstraf van 4 jaren, 6 maanden.	Openbaar geweld. (Art. 154.) (Titel V.)	102b 154a 189a	274 299b 300,2°.	350 371 373
	Verduistering van staat [nu 5 jaren]. (Titel XIII.)	246 257 258 270b	302b 321a 324b 337	398 459.
	Te vondeling leggen van een kind. (Titel XV.)			
10°. Gevangenisstraf van 4 jaren.		106 114 121 126 127 140b	175 239 267 336b 356 405	424,1°. 425,2°. 442 452.
11°. Gevangenisstraf van 3 jaren.	Laster. (Titel XVI.)	103 108 111	281 287 308b	383 389 393
	Diefstal [nu 4 jaren]. (Titel XXII.)	131 149a 170,2°.	318 319 325a	402 409 414
	Oplichting. (Titel XXV.)	173a 174a 195a 219b 220b 221 249a 250 268,1°.	332,2°. 336a 342 345 349 354 359 364 376	417a 419a 424,2°. 443 450b 458 468a 469.
12°. Gevangenisstraf van 2 jaren, 8 maanden.		348b.		

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)		
13 ^o . Gevangenisstraf van 2 jaren.	Verduistering [nu 3 jaren]. (Titel XXIV.) Heling [nu 3 jaren]. (Titel XXXII [30].)	133	240	396
		140 _a	252	401
		141 _b	268,2 ^o .	407
		168 _b	271	422
		170,1 ^o .	273	432 _b
		191	332,1 ^o .	444,1 ^o .
		193	348 _a	450 _a
		211	357 _a	453
		219 _a	363	461
		220 _a	382	463
		224 _b	390	471
		225	391	472 _b .
		227 _a	395	
14 ^o . Gevangenisstraf van 1 jaar, 6 maanden.	Eenvoudige mishandeling. (Art. 324) [nu 2 jaren]. (Titel XX.)	137	308 _a	423,1 ^o .
		241	324 _a	425,1 ^o .
		243	377	
15 ^o . Gevangenisstraf van 1 jaar.	Eenvoudige rebellie. (Titel VIII.)	122	222	372
		134	226	380
		141 _a	251	418
		144	280	420
		147 _c	301 _a	421
		148 _c	303	446,1 ^o .
		157	355	460 _a
		168 _a	358	462
		194	362	464
		205	367	472 _a .
16 ^o . Gevangenisstraf van 9 maanden.		151	161	307
		152 _b	214 _a	460 _b .
		155	260	
17 ^o . Gevangenisstraf van 6 maanden.	Bedriegelijke verijdeling van de stem van een kiezer. (Titel IV.)	128	213 _a	379
		135	214 _b	392
		136	216	410
		142	224 _a	428
	Zaakbeschadiging [nu 2 ja- ren]. (Titel XXVII.)	145	236	429
		149 _b	244	454,1 ^o .
		163	255	455
		208	279	466.
		209	301 _b	
		212 _a	361	

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)		
18°. Gevangenisstraf van 4 maanden.		166 199 ^c	212 ^b 213 ^b	272 ^b .
19°. Gevangenisstraf van 3 maanden.	Desertie vóór de reis. (Titel XXXI [29].)	143 147 ^a 148 ^a 150 152 ^a 162 164 199 ^a 206 217	218 234 254 261 270 ^a 272 ^a 357 ^b 365 374 404	416 433 444,2°. 445,1°. 447,1°. 449 465 467.
20°. Gevangenisstraf van 2 maanden.		167 446,2°.		
21°. Gevangenisstraf van 6 weken.	Openbaring van geheimen [nu 6 maanden]. (Titel XVII.)	291 292	341 ^b 386 ^b .	
22°. Gevangenisstraf van 1 maand.		158 159 160	203 204 290	423,2°. 454,2°.
23°. Gevangenisstraf van 3 weken.	Inbreuken op het regt van toeëigening. (Titel XXVIII [vervallen].)	341 ^a 386 ^a .		
24°. Gevangenisstraf van 2 weken.		156 200 201	202 207 445,2°.	447,2°.
25°. Hechtenis van 1 jaar.		172,3°. 178 ^b 180,3°.	182,2°. 184,3°. 186 ^b	188 ^b 413 ^c .

STRAFMAXIMA.	Misdrijven in elken titel van Boek II tot punt van uitgang gekozen.	Misdrijven waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd. (Artikels van het O. R. O.)
26°. Hechtenis van 9 maanden.	Onwillig veroorzaken van éens anders dood [nu al- ternatief met 9 maan- den gevangenisstraf].	333.
27°. Hechtenis van 8 maanden.		413b.
28°. Hechtenis van 6 maanden.		172,2°. 182,1°. 188a 178a 184,2°. 259 180,2°. 186a 334.
29°. Hechtenis van 4 maanden.		413a.
30°. Hechtenis van 3 maanden.		172,1°. 184,1°. 180,1°. 419b.
31°. Hechtenis van 2 maanden.		306 417b. 415 468b.
32°. Hechtenis van 1 maand.	[Zie ook art. 351 bis.]	219c 220c 399.
33°. Boete van 3000 gulden.		375.
34°. Boete van 2000 gulden.	Nadruk. (Titel XXIX [vervallen, doch nu artt. 349 bis, ter en quater].)	387.
35°. Boete van 600 gulden.		388 431.
36°. Boete van 300 gulden.		165 427 289 430.
37°. Boete van 150 gulden.		138 285.

B. O V E R T R E D I N G E N.

STRAFMAXIMA.	Overtredingen waartegen het aangewezen strafmaximum is bedreigd.			
	(Artikels van het O. R. O.)			
1°. Hechtenis van 3 maanden.	495.			
2°. Hechtenis van 3 maanden of boete van 3000 gulden.	512.			
3°. Hechtenis van 3 maanden of boete van 300 gulden.	507	529.		
4°. Hechtenis van 2 maanden of boete van 300 gulden.	486 492c	493b 504b	526b.	
5°. Hechtenis van 1 maand of boete van 150 gulden.	492c	493a	514.	
6°. Hechtenis van 3 weken of boete van 100 gulden.	497	510.		
7°. Hechtenis van 12 dagen.	489.			
8°. Hechtenis van 6 dagen of boete van 25 gulden.	480b	491b	498.	
9°. Hechtenis van 3 dagen of boete van 10 gulden.	479 480a	487 508	509b 511b.	
10°. Boete van 300 gulden.	492a 504a	520 522	526a 528.	
11°. Boete van 150 gulden.	490	492b.		
12°. Boete van 100 gulden.	481 499a 503	519 521	523 524	525 527.
13°. Boete van 75 gulden.	499b	500.		
14°. Boete van 50 gulden.	483 484	496 505	513 518.	
15°. Boete van 25 gulden.	485 494	501 506	516.	
16°. Boete van 10 gulden.	482 488	491a 502	509a 511a	515.
17°. Boete van 5 gulden.	478	517.		

Strafmaxima van het Wetboek.

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.			
Levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van 20 jaren.	92	115 ^b	168,2 ^o .	288
	93	157,3 ^o .	170,3 ^o .	289.
	97 ^b	164 ^b	172 ^b	
	102 ^b	166,3 ^o .	174 ^b	
Gevangenisstraf van 15 jaren.	94	157,2 ^o .	174 ^a	312 ^c
	95 ^a	162,2 ^o .	182,3 ^o .	317 ^b
	97 ^a	164 ^a	248 ^b	382
	101	166,2 ^o .	275 ^b	396,3 ^o .
	102 ^a	168,1 ^o .	287	
	108	170,2 ^o .	296 ^b	
	115 ^a	172 ^a	303 ^b	
Gevangenisstraf van 12 jaren.	99	181,3 ^o .	282 ^c	381,1 ^o .
	105	182,2 ^o .	293	383
	121	242	296 ^a	385,1 ^o .
	141,3 ^o .	244	301 ^c	395,3 ^o .
	154 ^d	248 ^a	303 ^a	396,2 ^o .
	157,1 ^o .	274	312 ^b	
	166,1 ^o .	275 ^a	317 ^b	
	170,1 ^o .	278	364 ^b	
	302 ^b .			
Gevangenisstraf van 10 jaren.				
Gevangenisstraf van 9 jaren.				
Gevangenisstraf van 8 jaren.	210	243	246	302 ^a
	211	245	277	384.
Gevangenisstraf van 7 jaren en 6 maanden.				
Gevangenisstraf van 7 jaren en 6 maanden.	109	228 ^b	282 ^a	395,2 ^o .
	181,2 ^o .	257 ^a	387	396,1 ^o .
	182,1 ^o .			

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.			
Gevangenisstraf van 7 jaren.	226	232.		
Gevangenisstraf van 6 jaren.	95 ^b	178 ^a	279 ^a	358 ^a
	98	182 ^a	280 ^b	359
	100	204	281,2 ^o .	366
	104	206 ^b	290	373 ^b
	110	207 ^a	297 ^b	379 ^a
	116	216	300 ^c	386
	141,1 ^o .	227	311 ^a	396 ^a
	154 ^d	237 ^b	331	402.
	159	247	332	
	160	249	341	
	161	252 ^b	343	
Gevangenisstraf van 5 jaren.	96	217	236	397
	103	225	323	417.
	140 ^a			
Gevangenisstraf van 5 jaren of boete van f 300.	111	131.		
Gevangenisstraf van 4 jaren en 6 maanden.	141 ^a	297 ^a	346	404.
	256	344	361	
Gevangenisstraf van 4 jaren.	181,1 ^o .	250,1 ^o .	328	374,2 ^o .
	198 ^c	285 ^b	352	388.
	237 ^a	300 ^b	363	
	238	322	373 ^a	
Gevangenisstraf van 4 jaren of boete van f 300.	112	117	118.	
Gevangenisstraf van 4 jaren of boete van f 60.	310.			
Gevangenisstraf van 3 jaren.	122	229	315	368 ^a
	154 ^c	250,2 ^o .	318	389
	156,2 ^o .	253	326	395,1 ^o .
	179	262	330	403
	198 ^a	268	335	413 ^a
	199 ^b	280 ^a	351	414
	200	294	355	416.
	218	295	357	
	222	301 ^a	360	
	228 ^a	306,2 ^o .	367 ^a	

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.			
Gevangenisstraf van 3 jaren of boete van <i>f</i> 300.	132.			
Gevangenisstraf van 3 jaren of boete van <i>f</i> 60.	321.			
Gevangenisstraf van 2 jaren.	124	219	333	390,1 ^o .
	156,1 ^o .	231	334	395 ^a
	191	239	350	398
	199 ^a	285 ^a	365	408.
	206 ^a	306,1 ^o .	371	
Gevangenisstraf van 2 jaren of boete van <i>f</i> 300.	177	300 ^a	406	
	255	379 ^b	407.	
Gevangenisstraf van 1 jaar en 6 maanden.	129	348	372	374,1 ^o .
Gevangenisstraf van 1 jaar.	125	149	221	340
	128	154 ^b	230	342
	138 ^c	188	327	345
	139 ^c	194	329	369
	145	201	336	392,1 ^o .
Gevangenisstraf of hechtenis van 1 jaar.	158,3 ^o .	165 ^b	169,2 ^o .	173
	163,2 ^o .	167,3 ^o .	171,3 ^o .	175 ^b .
Gevangenisstraf of hechtenis van 1 jaar of boete van <i>f</i> 300.	418	419.		
Gevangenisstraf van 1 jaar of boete van <i>f</i> 3000.	205.			
Gevangenisstraf van 1 jaar of boete van <i>f</i> 600.	405 ^a .			
Gevangenisstraf van 1 jaar of boete van <i>f</i> 300.	113	150	261 ^b	409.
	135	180	370	
Gevangenisstraf van 9 maanden.	143.			

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.			
Gevangenisstraf of hechtenis van 9 maanden.	307.			
Gevangenisstraf van 9 maanden of boete van <i>f</i> 600.	405 <i>b</i> .			
Gevangenisstraf van 9 maanden of boete van <i>f</i> 300.	252 <i>a</i>	284.		
Gevangenisstraf van 6 maanden.	127 152 154 <i>a</i>	192,1 ^o . 193,1 ^o .	203 241	337 <i>b</i> 399,1 ^o .
Gevangenisstraf of hechtenis van 6 maanden.	308.			
Gevangenisstraf of hechtenis van 6 maanden of boete van <i>f</i> 300.	158,2 ^o . 165 <i>a</i>	167,2 ^o . 169,1 ^o .	171,2 ^o . 173 <i>a</i>	175 <i>a</i> .
Gevangenisstraf van 6 maanden of boete van <i>f</i> 1200.	376	377.		
Gevangenisstraf van 6 maanden of boete van <i>f</i> 600.	195	272	273	411.
Gevangenisstraf van 6 maanden of boete van <i>f</i> 300.	119 126 133 136	138 <i>a</i> 140 <i>b</i> 151 189	190 214 223 234	261 <i>a</i> 400.
Gevangenisstraf van 4 maanden.	192,2 ^o .	193,2 ^o .		
Gevangenisstraf van 4 maanden of boete van <i>f</i> 300.	153.			
Gevangenisstraf van 4 maanden of boete van <i>f</i> 120.	254 <i>b</i> .			
Gevangenisstraf van 3 maanden.	197	391,1 ^o .	393,1 ^o .	

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.			
Gevangenisstraf of hechtenis van 3 maanden of boete van <i>f</i> 300.	158,1 ^o . 163,1 ^o .	167,1 ^o . 171,1 ^o .	394, <i>bis</i> .	
Gevangenisstraf van 3 maanden of boete van <i>f</i> 600.	184	186	337 ^a .	
Gevangenisstraf van 3 maanden of boete van <i>f</i> 300.	134 139 ^a 196	213 233 240	266 270 362	410 412.
Gevangenisstraf van 3 maanden of boete van <i>f</i> 120.	147	254 ^a .		
Gevangenisstraf van 2 maanden.	314 ^b .			
Gevangenisstraf van 1 maand.	390,2 ^o .	392,2 ^o .		
Gevangenisstraf van 1 maand of boete van <i>f</i> 300.	187	271.		
Gevangenisstraf van 1 maand of boete van <i>f</i> 120.	146	148.		
Gevangenisstraf van 1 maand of boete van <i>f</i> 60.	314 ^a	399,2 ^o .		
Gevangenisstraf van 2 weken.	391,2 ^o .	393,2 ^o .		
Gevangenisstraf van 2 weken of boete van <i>f</i> 120.	185.			
Gevangenisstraf van 2 weken of boete van <i>f</i> 60.	142	144.		
Hechtenis van 1 jaar.	283 ^c .			
Hechtenis van 9 maanden.	283 ^b .			
Hechtenis van 6 maanden.	356.			

STRAFMAXIMA VOOR MISDRIJVEN.	Artikels van het Wetboek.	
Hechtenis van 3 maanden of boete van <i>f</i> 300.	283 _a	368 _b .
Hechtenis van 2 maanden of boete van <i>f</i> 300.	367 _b	413 _b .
Hechtenis van 1 maand of boete van <i>f</i> 120.	198 _d	199 _c .
Hechtenis van 1 maand of boete van <i>f</i> 100.	351 <i>bis</i> .	
Boete van <i>f</i> 10.000.	347.	
Boete van <i>f</i> 2,000.	349 <i>bis</i> .	
Boete van <i>f</i> 600.	349 _{ter} .	
Boete van <i>f</i> 300.	378.	

STRAFMAXIMA VOOR OVERTREDINGEN.	Artikels van het Wetboek.			
Hechtenis van 6 maanden of boete van <i>f</i> 3000.	456			
Hechtenis van 3 maanden.	433	441	442.	
Hechtenis van 3 maanden of boete van <i>f</i> 300.	430	450	452	474.
Hechtenis van 2 maanden of boete van <i>f</i> 300.	436 _c 439 _b	449 _b 463	471 _b .	
Hechtenis van 1 maand of boete van <i>f</i> 150.	436 _c	439 _a	464.	
Hechtenis van 3 weken.	453 _d .			
Hechtenis van 3 weken of boete van <i>f</i> 100.	454.			
Hechtenis van 2 weken.	426 _b	453 _c .		

STRAFMAXIMA VOOR OVERTREDINGEN.	Artikels van het Wetboek.			
Hechtenis van 12 dagen.	432.			
Hechtenis van 6 dagen of boete van <i>f</i> 25.	425 426 _a	437 _b 438 _b	443.	
Hechtenis van 3 dagen of boete van <i>f</i> 50.	424 _b .			
Hechtenis van 3 dagen of boete van <i>f</i> 15.	451	453 _b	455 _b .	
Rijkswerkinrichting voor 3 jaar.	434.			
Rijkswerkinrichting voor 1 jaar.	453 _d .			
Boete van <i>f</i> 300.	436 _a 449 _a	465 467	471 _a 473.	
Boete van <i>f</i> 150.	435	436 _b .		
Boete van <i>f</i> 100.	448 466	468 469	470 472.	
Boete van <i>f</i> 60.	444	445.		
Boete van <i>f</i> 50.	424 _a	428	457	462.
Boete van <i>f</i> 25.	427 429	437 _a 438 _a	440 446	459.
Boete van <i>f</i> 15.	431 447	453 _a 455 _a	458 460	461.

HET

WETBOEK VAN STRAFRECHT,

IN VERGELIJKING GEBRACHT

MET DEN TEKST VAN DE DRIE ONTWERPEN

EN DE

WIJZIGINGEN, NA 1881 IN HET WETBOEK GEBRACHT.

Kolom I bevat het Ontwerp van de Staatscommissie (**O. Stc.**).

Wat daarin *cursief* is gedrukt, werd in het Oorspronkelijk Regeerings-Ontwerp (**O. R. O.**) vervangen door hetgeen in **Kolom II**, *cursief gedrukt*, voorkomt.

In **Kolom III** is de volledige tekst van het Wetboek opgenomen, gelijk die luidt, na de wijzigingen, aangebracht bij de wetten van 1886 (*Stbl.* n°. 6) en 1887 (*Stbl.* n°. 265).

Kolom IV geeft aan, wáárin het Wetboek afwijkt van het Gewijzigd Ontwerp der Regeering (**G. O.**) en van het Wetboek (Wetboek 1881), zooals het bij de wet van 3 Maart 1881 (*Stbl.* n°. 35) werd vastgesteld, en bevat bovendien eenige voor de vergelijking noodige aanwijzingen.

WETBOEK VAN STRAFREGT.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILLEM III, *bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.*

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:
Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is een nieuw Wetboek van Strafrecht vast te stellen;

Zoo is het dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan *bij deze*:

bij deze vast te stellen de navolgende bepalingen, welke zullen uitmaken het

WETBOEK VAN STRAFREGT.

EERSTE BOEK.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

TITEL I.

Heerschappij der strafwet.

Art. 1. Geen feit is strafbaar dan uit kracht van eene daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling.

Bij verandering in de wetgeving na het tijdstip waarop het feit gepleegd is, worden de voor den vervolgte gunstigste bepalingen toegepast.

2. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich binnen het rijk in Europa aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

3. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa aan boord van een nederlandsch vaartuig aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

4. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt:

1°. aan een der in de *artikelen* 100—104, 114 en 118—120 omschreven misdrijven;

2°. aan eenig misdrijf ten opzichte van rijksmuntspeciën, rijksmuntpapier, rijksbelasting-, rijkspost- of rijkstelegraafzegels of rijksmerken;

3°. aan valsheid hetzij in schuldbrieven of certificaten van schuld van den nederlandschen staat of van eene nederlandsche provincie, gemeente of openbare instelling, hetzij in de tot een dezer stukken behorende talons, dividend- of rentebewijzen, of in de bewijzen in plaats van deze stukken uitgegeven;

4°. aan een der in de *artikelen* 301, 304, 443—449, 452—470 en 472—477 omschreven misdrijven;

5°. aan eene der in de *artikelen* 602, 606 en 607 omschreven overtredingen.

artikelen 99—103, 113 en 117—119 omschreven

gramzegels

artikelen 295, 296, 435, 436, 439—441, 446—462 en 464—469 om

kelen 526, 527 en 529 om

WET van 3 Maart 1881 (Stbl. n°. 35), tot vaststelling van een Wetboek van Strafrecht, gewijzigd bij de wetten van 15 Januari 1886 (Stbl. n°. 6) en van 31 December 1887 (Stbl. n°. 265).

WIJ WILLEM III, *bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.*

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is een nieuw Wetboek van Strafrecht vast te stellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, vast te stellen de navolgende bepalingen, welke zullen uitmaken het

WETBOEK VAN STRAFRECHT.

EERSTE BOEK.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

TITEL I.

Omvang van de werking der strafwet.

Art. 1. Geen feit is strafbaar dan uit kracht van eene daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling.

Bij verandering in de wetgeving na het tijdstip waarop het feit begaan is, worden de voor den verdachte gunstigste bepalingen toegepast.

2. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich binnen het rijk in Europa aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

3. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa aan boord van een Nederlandsch vaartuig aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

4. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt:

- 1°. aan een der in de artikelen 92—96, 105 en 108—110 omschreven misdrijven;
- 2°. aan eenig misdrijf ten opzichte van rijksmuntspeciën, rijksmuntpapier, of van rijkswege uitgegeven zegels of merken;
- 3°. aan valsheid hetzij in schuldbrieven of certificaten van schuld van den Nederlandschen staat of van eene Nederlandsche provincie, gemeente of openbare instelling, hetzij in de tot een dezer stukken behoorende talons, dividend- of rentebewijzen, of in de bewijzen in plaats van deze stukken uitgegeven, of aan het opzettelijk gebruik maken van eenig der hier vermelde geschriften;
- 4°. aan een der in de artikelen 381, 382 en 385 omschreven misdrijven.

[Zie over art. 4. 4°. en 5°. van het **O. Stc.** artikel 7 van het Wetboek.]

De cijfers, onder 4°., waren:
»380, 381 en 384”.

5. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op:

- 1°. den Nederlander die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt aan een der misdrijven, omschreven in de Titels I, II, IX, X en XI van het Tweede Boek benevens in de artikelen 125, 126, 156, 173, 179, 181, 183, 185, 187, 231, 253, 255, 265, 450 en 451;
- 2°. den Nederlander die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt aan eenig misdrijf tegen of ten nadeele van een Nederlander;
- 3°. den Nederlander die zich buiten het rijk in Europa tegen of ten nadeele van een vreemdeling, en den vreemdeling die zich aldaar tegen of ten nadeele van een Nederlander schuldig maakt aan een der misdrijven, omschreven in de Titels XIX, XXIII en XXIV van het Tweede Boek benevens in de artikelen 264, 268—274, 280—283, 305—312, 315, tweede lid, 331, tweede en derde lid, 332, tweede en derde lid, 333, 334, 335, tweede en derde lid, 343—346, 360, 362, 374, 376, 377, 379, 380, 471, 479 en 480.

artikelen 124, 125, 154, 171, 177, 179, 181, 183, 185, 227, 246—248, 258, 294, 297, 437, 438, 442 en 443;

artikelen 257, 262—268, 273—277, 298—300, 302—305, 308, tweede lid, 324, tweede en derde lid, 325, tweede en derde lid, 326, 327, 328, tweede en derde lid, 336—339, 354, 356, 368, 370, 371, 373, 383, 463, 471 en 472;

4°. den vreemdeling die zich buiten het rijk in Europa tegen of ten nadeele van een Nederlander schuldig maakt aan een der misdrijven omschreven in Titel IX van het Tweede Boek, benevens in de artikelen 171, 3°, 177, tweede lid, 179, 3°, 181, 2°, 183, 3°, 246—248 en 258.

6. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op hem die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt aan een der misdrijven, omschreven in Titel XXX van het Tweede Boek.

7. De nederlandsche strafwet is toepasselijk op ieder die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt aan een der in de artikelen 170—172 omschreven misdrijven, wanneer of een Nederlander partij in het tweegevecht is, of partijen zich opzettelijk tot het houden van het tweegevecht buiten het rijk in Europa hebben begeven.

artikelen

168—170

8. De toepasselijkheid der artikelen 2—7 wordt beperkt door de uitzonderingen in het volkenregt erkend.

TITEL II.

Straffen.

9. De straffen zijn:

a. hoofdstraffen:

- 1°. gevangenisstraf,
- 2°. hechtenis,
- 3°. geldboete;

b. bijkomende straffen:

- 1°. ontzetting van bepaalde regten,
- 2°. plaatsing in eene rijkswerkinrigting,
- 3°. verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen,
- 4°. openbaarmaking van de regterlijke uitspraak.

5. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op den Nederlander die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt:

- 1°. aan een der misdrijven omschreven in de Titels I en II van het Tweede Boek, en in de artikelen 206, 237, 388 en 389;
- 2°. aan een feit hetwelk door de Nederlandsche strafwet als misdrijf wordt beschouwd en waarop door de wet van het land, waar het begaan is, straf is gesteld.

De vervolging kan ook plaats hebben, indien de verdachte eerst na het begaan van het feit Nederlander wordt.

Onder 1° stond, in plaats van de cijfers 388 en 389: »387 en 388».

6. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op den Nederlandschen ambtenaar die zich buiten het rijk in Europa schuldig maakt aan een der misdrijven omschreven in Titel XXVIII van het Tweede Boek.

7. De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op den schipper en de opvarenden van een Nederlandsch vaartuig, die zich buiten het rijk in Europa, ook buiten boord, schuldig maken aan een der strafbare feiten omschreven in Titel XXIX van het Tweede Boek en Titel IX van het Derde Boek.

[Zie art. 4, 4°. en 5°. van het O. Stc.]

8. De toepasselijkheid der artikelen 2—7 wordt beperkt door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend.

TITEL II.

Straffen.

9. De straffen zijn:

a. hoofdstraffen:

- 1°. gevangenisstraf,
- 2°. hechtenis,
- 3°. geldboete;

b. bijkomende straffen:

- 1°. ontzetting van bepaalde rechten,
- 2°. plaatsing in eene rijkswerkinrichting,
- 3°. verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen,
- 4°. openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

10. De gevangenisstraf is levenslang of tijdelijk.

De duur der tijdelijke gevangenisstraf is *minstens* zes achtereenvolgende dagen en *hoogstens* vijftien achtereenvolgende jaren.

Zij kan echter voor *hoogstens* twintig achtereenvolgende jaren worden opgelegd in de gevallen waarin levenslange en tijdelijke gevangenisstraf ter keuze van den regter zijn bedreigd, en in die waarin wegens strafverhooging ter zake van zamenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 55 de tijd van vijftien jaren wordt overschreden.

11. Gevangenisstraf van drie jaren of minder wordt geheel, gevangenisstraf van langeren duur gedurende de drie eerste jaren in afzondering ondergaan.

In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf van langeren duur heeft de gevangene het regt ook zijnen verderen straftijd geheel of ten deele in afzondering door te brengen, onverminderd de bepaling van artikel 12 n°. 3.

12. De afzonderlijke opsluiting wordt niet toegepast:

- 1°. op hen die tijdens hunne veroordeeling den leeftijd van zestien jaren nog niet hebben bereikt;
- 2°. op gevangenen boven den leeftijd van zestig jaren, tenzij op eigen verzoek;
- 3°. op gevangenen die daarvoor na geneeskundig onderzoek ongeschikt blijken te zijn.

13. De gevangenen die hunne straf in gemeenschap ondergaan, worden verdeeld in klassen.

Bij de verdeeling in klassen wordt gelet op den leeftijd der gevangenen, op de mate hunner ontwikkeling en op hun gedrag.

De klassen kunnen bij het onderwijs en de godsdienstoefeningen worden vereenigd.

14. Nachtelijke afzondering geldt, ook voor hen die hunne straf in gemeenschap ondergaan, als regel.

Ten aanzien van de in artikel 12 vermelde personen kan van dien regel worden afgeweken.

15. De gevangene is verplicht tot het verrigten van den hem, met inachtneming der wettelijke voorschriften, opgedragen arbeid.

16. De opbrengst van den verplichten arbeid is eigendom van den staat.

Daarvan wordt een gedeelte afgehouden als uitgaanskas.

Een ander gedeelte kan gedurende den straftijd ten behoeve van den gevangene worden aangewend.

Deze gedeelten mogen gezamenlijk drie tienden van de opbrengst niet te boven gaan.

De uitgaanskas is onvervreemdbaar.

Zij wordt den ontslagene bij zijne invrijheidstelling of op bepaalde tijdstippen daarna ter hand gesteld.

Bij zijn overlijden kunnen de erfgenamen daarop geen regt doen gelden.

ten minste

ten hoogste

kan voor ten hoogste

in de hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk voorkomende ge

en waarin

54 de

hem opgedragen arbeid, overeenkomstig de voorschriften ter uitvoering van art. 29 gegeven.

aangewend, aan hem afgestaan of met zijne toestemming aan zijne betrekkingen uitgekeerd.

De uitgaanskas

10. De gevangenisstraf is levenslang of tijdelijk.

De duur der tijdelijke gevangenisstraf is ten minste een dag en ten hoogste vijftien achtereenvolgende jaren.

Zij kan voor ten hoogste twintig achtereenvolgende jaren worden opgelegd in de gevallen waarin op het misdrijf levenslange en tijdelijke gevangenisstraf ter keuze van den rechter zijn gesteld, en in die waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 44, de tijd van vijftien jaren wordt overschreden.

Zij kan in geen geval den tijd van twintig jaren te boven gaan.

11. Gevangenisstraf van vijf jaren of minder wordt geheel, gevangenisstraf van langeren duur gedurende de vijf eerste jaren in afzondering ondergaan.

In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf van langeren duur dan van vijf jaren, kan het hoofd van het Departement van Justitie, op verzoek van den veroordeelde, hem vergunnen zijnen verderen straftijd geheel of ten deele in afzondering door te brengen.

12. De afzonderlijke opsluiting wordt niet toegepast:

- 1°. op hen die tijdens hunne veroordeeling den leeftijd van veertien jaren nog niet hebben bereikt;
- 2°. op gevangenen boven den leeftijd van zestig jaren, tenzij op eigen verzoek;
- 3°. op gevangenen die daarvoor na geneeskundig onderzoek ongeschikt blijken te zijn.

13. De gevangenen die hunne straf in gemeenschap ondergaan, worden verdeeld in klassen.

14. De gevangene is verplicht tot het verrichten van den hem opgedragen arbeid, overeenkomstig de voorschriften ter uitvoering van artikel 22 gegeven.

17. Het eerste en het derde lid van artikel 16 gelden ook voor hem die de levenslange gevangenisstraf ondergaat.

Hem kan in geval van gratie, bij het verlaten van de gevangenis of op bepaalde tijdstippen *daarna, worden ter hand gesteld een gedeelte der opbrengst van zijnen arbeid dat, met het in de gevangenis ten zijnen behoeve aangewende, drie tienden van het geheel niet mag te boven gaan.*

daarna, een gedeelte der opbrengst van zijnen arbeid worden ter hand gesteld.

18. De opbrengst van onverplichten arbeid des gevangenen is zijn eigendom.

Zij wordt bij zijne invrijheidstelling geheel ter zijner beschikking gesteld, voorzoover zij niet reeds gedurende den straftijd ten zijnen behoeve is aangewend of met zijne toestemming aan zijne betrekkingen uitgekeerd.

wend, aan hem afgeslaan of

19. In de gevangnissen wordt voldoende onderwijs gegeven.

20. In de gevangnissen worden godsdienstoefeningen gehouden, zooveel mogelijk afzonderlijk voor de onderscheidene godsdienstige gezindten.

Tot bijwoning daarvan wordt niemand genoodzaakt.

21. De veroordeelde tot gevangenisstraf kan, wanneer hij twee derden van zijn straftijd en tevens *minstens één* jaar in de gevangenis heeft doorgebracht en zich gedurende dien tijd door goed gedrag heeft onderscheiden, met zijne toestemming voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld.

ten minste een

Deze invrijheidstelling is ten allen tijde herroepelijk in geval de veroordeelde zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De tijd verlopen tusschen de invrijheidstelling en het besluit van herroeping wordt niet in rekening gebracht op den duur der straf.

De gevangenisstraf wordt geacht geheel te zijn ondergaan, indien zonder herroeping de straftijd is verstreken.

22. De besluiten van voorwaardelijke invrijheidstelling en die van herroeping worden genomen door het hoofd van het departement van justitie, de eerste op voorstel of na ingewonnen berigt van het bestuur der gevangenis.

De aanhouding van den voorwaardelijk in vrijheid gestelde kan in het belang der openbare orde worden bevolen door het hoofd van de politie der gemeente waar hij zich bevindt, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het departement van justitie.

de gemeentepolitie ter plaatse waar

Volgt daarna de herroeping, dan wordt zij geacht bevolen te zijn op den dag der aanhouding.

23. Het formulier der verlofpassen en de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 21 en 22 worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

24. De duur der hechtenis is *minstens één dag en hoogstens drie achtereenvolgende jaren.*

ten minste een dag en ten hoogste een jaar.

15. De tot gevangenisstraf veroordeelde kan, wanneer hij drie vierden van zijn straftijd en tevens ten minste drie jaren in de gevangenis heeft doorgebracht, voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld.

Deze invrijheidstelling is te allen tijde herroepbaar ingeval de veroordeelde zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De tijd verlopen tusschen de invrijheidstelling en het besluit van herroeping wordt niet in rekening gebracht op den duur der straf.

De gevangene wiens invrijheidstelling is herroepen, kan niet opnieuw voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld.

De gevangenisstraf wordt geacht geheel te zijn ondergaan, indien zonder herroeping de straftijd is verstreken.

16. De besluiten van voorwaardelijke invrijheidstelling en die van herroeping worden genomen door het hoofd van het Departement van Justitie, de eerste op voorstel of na ingewonnen bericht van het bestuur der gevangenis.

De aanhouding van den voorwaardelijk in vrijheid gestelde, die zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden, kan in het belang der openbare orde worden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse waar hij zich bevindt of door den officier van justitie van het arrondissement waartoe die plaats behoort, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het Departement van Justitie.

Volgt daarna de herroeping, dan wordt zij geacht bevolen te zijn op den dag der aanhouding.

17. Het formulier der verlofpassen en de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 15 en 16 worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

18. De duur der hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste een jaar.

Tusschen *doorgebracht* en *voorwaardelijk* was ingevoegd: »en zich gedurende dien tijd door goed gedrag heeft onderscheiden, met zijne toestemming»

(Deze woorden zijn weggelaten ten gevolge van twee amendementen der Comm. van Rapp., die door de Regering werden overgenomen; zie deel I bl. 280—293.)

Zij kan echter voor hoogstens vier achtereenvolgende jaren worden opgelegd in de gevallen waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 55 de tijd van drie jaren wordt overschreden.

25. De hechtenis van drie dagen of minder wordt in afzondering ondergaan.

De hechtenis van langeren duur wordt, ter keuze van den veroordeelde, in afzondering of, voor zoover de omstandigheden het toelaten, in gemeenschap ondergaan.

26. De artikelen 12, 14 en 20 zijn ook van toepassing op de hechtenis in geval zij meer dan drie dagen duurt.

27. De veroordeelde tot hechtenis houdt zich bezig met zoodanigen arbeid als hij verkiest, behoudens de voorschriften van orde en tucht ter uitvoering van artikel 30 gegeven.

Over de opbrengst van dien arbeid heeft hij de vrije beschikking.

Wanneer hij in gebreke blijft zich met eenigen arbeid bezig te houden, kan hij onderworpen worden aan de bepalingen der artikelen 15 en 16.

28. De duur der tijdelijke gevangenisstraf en der hechtenis wordt in de regterlijke uitspraak aangewezen door dagen, weken, maanden en jaren, niet door gedeelten daarvan.

29. Eene bijzondere wet wijst de gestichten aan waar de gevangenisstraf en de hechtenis worden ondergaan.

30. De inrigting en het beheer der in artikel 29 vermelde gestichten, de arbeid, het onderwijs en de tucht worden geregeld bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

Huishoudelijke reglementen voor elk gesticht worden door de besturen ontworpen en, na door den Koning te zijn goedgekeurd, in het staatsblad geplaatst.

31. Geene lijfstraffen worden tot handhaving van de tucht opgelegd. Opsluiting in eene donkere cel wordt niet opgelegd dan voor hoogstens acht-en-veertig uren achtereenvolgens en met tusschenruimte van gelijken duur.

Gevangenen die hunne straf in gemeenschap ondergaan, kunnen wegens wangedrag afzonderlijk worden opgesloten, doch telkens voor niet langer dan *éene* maand en met geene kortere tusschenruimte dan van *éene* maand.

32. Het bedrag der geldboete is *minstens één* gulden.

Bij veroordeeling tot geldboete bepaalt de regter dat de boete, zoo de veroordeelde haar niet betaalt binnen twee maanden na daartoe te zijn aangemaand, wordt vervangen door hechtenis.

Voor elke vijf gulden of gedeelte daarvan wordt één dag hechtenis opgelegd.

Deze hechtenis kan den tijd van zes maanden niet te boven gaan.

kan voor ten hoogste zestien achtereenvolgende maanden worden opgelegd in de hetzij afzonderlijk hetzij gezamenlijk voorkomende gevallen

artikel 54 de tijd van een jaar

artikelen 12 en 14 zijn ook van toepassing op de hechtenis.

artikel 29

Vervallen.

29. *der gestichten waar de gevangenisstraf en de hechtenis worden ondergaan, de*

en door den Koning vastgesteld. Ze zijn algemeen verkrijgbaar.

30.
ten hoogste

*eene
eene*

31. *ten minste een*

De duur dezer hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zooveel dagen als de opgelegde geldboete vijf talen gulden bedraagt. Zij kan

Zij kan voor ten hoogste een jaar en vier maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 44, de tijd van een jaar wordt overschreden.

Zij kan in geen geval den tijd van een jaar en vier maanden te boven gaan.

19. Behoudens de bepaling van artikel 25, worden hechtenis en gevangenisstraf niet in hetzelfde gesticht ondergaan.

Den veroordeelde wordt, op zijn verzoek, vergund de hechtenis in afzondering te ondergaan.

Artikel 12 is van toepassing op de hechtenis.

20. De tot hechtenis veroordeelde houdt zich bezig met zoodanigen arbeid als hij verkiest, behoudens de voorschriften van orde en tucht ter uitvoering van artikel 22 gegeven.

Over de opbrengst van zijn arbeid heeft hij de vrije beschikking.

Wanneer hij in gebreke blijft zich met eenigen arbeid bezig te houden, kan hij onderworpen worden aan de bepaling van artikel 14.

21. De duur der tijdelijke gevangenisstraf en der hechtenis wordt in de rechterlijke uitspraak aangewezen in dagen, weken, maanden en jaren, niet in gedeelten daarvan.

22. De wet wijst de gestichten aan waar hetzij gevangenisstraf, hetzij hechtenis wordt ondergaan.

De inrichting en het beheer dezer gestichten, de verdeeling der gevangenen in klassen, de arbeid, de bestemming van de opbrengst van den verplichten arbeid, het onderwijs, de godsdienstoefeningen en de tucht worden, naar beginselen bij de wet te stellen, geregeld bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

Huishoudelijke reglementen voor elk gesticht worden door de besturen ontworpen en door den Koning vastgesteld.

23. Het bedrag der geldboete is ten minste vijftig cents.

Bij veroordeeling tot geldboete wordt die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen door hechtenis.

De duur dezer hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zoovele dagen als het maximum der bedreigde geldboete vijftallen guldens bevat, of, indien dit maximum negenhonderd gulden te boven gaat, zes maanden.

33. De veroordeelde kan, desverkiezende, de hechtenis terstond ondergaan, zonder aanmaning of termijn van betaling af te wachten.

Hij is steeds bevoegd zich van de hechtenis of van de verdere uitvoering daarvan te bevrijden door betaling van de boete of van zoodanig deel der boete als nog niet door de reeds ondergane hechtenis is gedelgd.

34. Bevindt tijdens de uitvoering van de hechtenis die de boete vervangt, de veroordeelde zich in een gesticht uitsluitend bestemd tot het doen ondergaan van gevangenisstraf, dan kan op zijn verzoek de hechtenis worden ondergaan in dat gesticht zonder daardoor van aard te veranderen.

35. Behoudens het bepaalde bij artikel 36 gaan de gevangenisstraf en de hechtenis in den dag der tenuitvoerlegging van de regterlijke uitspraak.

36. De tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, wordt bij de uitvoering van de hem bij zijne daarop gevolgde terechtstelling opgelegde tijdelijke gevangenisstraf, hechtenis of geldboete in mindering gebracht, wat de geldboete betreft volgens den in artikel 32 bepaalde maatstaf.

Bij gelijktijdige veroordeeling tot meer dan eene der genoemde straffen heeft de vermindering plaats naar de volgorde van artikel 9 a.

De bepalingen van dit artikel zijn ook toepasselijk in geval, bij gelijktijdige vervolging wegens meerdere feiten, de veroordeeling wordt uitgesproken ter zake van een ander feit dan waarvoor de veroordeelde zich voorloopig in verzekerde bewaring bevindt.

37. De regten waarvan in de bij de wet bepaalde gevallen de ontzetting kan worden uitgesproken, zijn:

- 1°. het bekleeden van ambten of bepaalde ambten;
- 2°. het dienen bij de gewapende magt;
- 3°. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

32. hechtenis ondergaan,

hechtenis te bevrijden door betaling van de boete.

Nadat de uitvoering der hechtenis is aangevangen, bevrijdt de betaling van een evenredig deel der boete van de verdere uitvoering; dat deel staat in dezelfde verhouding tot de gehele boete als het nog te ondergane deel der hechtenis staat tot den geheelen duur der hechtenis.

33. Bevindt de veroordeelde die hechtenis ter vervanging van de boete moet ondergaan, zich in een gesticht, uitsluitend bestemd tot de uitvoering van gevangenisstraf, dan kan op zijn verzoek de hechtenis terstond na het eindigen der gevangenisstraf in dat gesticht worden ondergaan, zonder

34. artikel 35 gaat of de

spraak, voor zooveel elk dezer straffen betreft.

35. ging van de regterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, wordt bij de uitvoering van de hem bij die uitspraak opgelegde

36.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak in dier voege bepaald dat niet meer dan een dag voor elken halven gulden der opgelegde boete in de plaats treedt.

De hechtenis kan voor ten hoogste acht maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 44, de som van negenhonderd gulden wordt overschreden.

Zij kan in geen geval den tijd van acht maanden te boven gaan.

24. De veroordeelde kan de hechtenis ondergaan, zonder den termijn van betaling af te wachten.

Hij is altijd bevoegd zich van de hechtenis te bevrijden door betaling van de boete.

Nadat de uitvoering der hechtenis is aangevangen, bevrijdt de betaling van een evenredig gedeelte der boete van de verdere uitvoering; dat gedeelte staat in dezelfde verhouding tot de geheele boete als het nog overblijvend gedeelte der hechtenis staat tot den geheelen duur der hechtenis.

25. Bevindt de veroordeelde, die hechtenis ter vervanging van de boete moet ondergaan, zich in een gesticht bestemd tot de uitvoering van gevangenisstraf, dan kan op zijn verzoek de hechtenis terstond na het eindigen der gevangenisstraf in dat gesticht worden ondergaan, zonder daardoor van aard te veranderen.

26. De gevangenisstraf en de hechtenis gaan in op den dag der tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak, voor zoo veel elke dezer straffen betreft.

27. Bij de rechterlijke uitspraak kan worden bepaald dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van die uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde tijdelijke gevangenisstraf, hechtenis of geldboete geheel of gedeeltelijk zal worden in mindering gebracht; wat de geldboete betreft volgens den in het derde lid van artikel 24 bepaalden maatstaf.

De bepaling van dit artikel is ook toepasselijk ingeval, bij gelijktijdige vervolging wegens meerdere feiten, de veroordeeling wordt uitgesproken ter zake van een ander feit dan waarvoor de veroordeelde zich voorloopig in verzekerde bewaring bevindt.

28. De rechten waarvan de schuldige, in de bij de wet bepaalde gevallen, bij rechterlijke uitspraak kan worden ontzet, zijn:

- 1°. het bekleeden van ambten of van bepaalde ambten;
- 2°. het dienen bij de gewapende macht;
- 3°. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

De woorden »geheel of gedeeltelijk» ontbraken.

(Ingevoegd ten gevolge amendement van *Gennep*, door de Reg. overgenomen; dl. I bl. 344, 345.)

- 4°. het zijn van raadsman of geregtelijke bewindvoerder en het zijn van voogd of curator over anderen dan eigen kinderen;
 5°. de vaderlijke magt, de voogdij en de curatele over eigen kinderen;
 6°. de uitoefening van bepaalde beroepen.

Ontzetting van leden der regterlijke magt die hetzij voor hun leven, hetzij voor een bepaalden tijd zijn aangesteld, of van andere voor hun leven aangestelde ambtenaren geschiedt, ten opzichte van het ambt waartoe zij aldus zijn aangesteld, alleen in de gevallen en op de wijze bij *de bijzondere wetten* bepaald.

de wet bepaald.

38. Ontzetting van het regt om ambten of bepaalde ambten te bekleeden en bij de gewapende magt te dienen kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken bij veroordeeling wegens eenig ambtsmisdrijf of bij toepassing van *artikel 55*.

37.

artikel 54.

39. Ontzetting van de vaderlijke magt en van de voogdij en de curatele, zoowel over eigen kinderen als over anderen, kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken bij veroordeeling van:

38.

1°. ouders of voogden die *desbewust* met een aan hun gezag onderworpen minderjarige aan eenig misdrijf deelnemen;

opzettelijk

2°. ouders of voogden die tegen een aan hun gezag onderworpen minderjarige eenig misdrijf plegen, omschreven in de Titels XIII, XIV, XV, XVIII, XIX en XX van het Tweede Boek.

40. Wanneer ontzetting van regten wordt uitgesproken, bepaalt de regter den duur als volgt:

39.

bij veroordeeling tot levenslange gevangenisstraf, voor het leven;

bij veroordeeling tot tijdelijke gevangenisstraf of tot hechtenis, voor een tijd den duur der hoofdstraf *minstens twee en hoogstens vijf* jaren te boven gaande,

ten minste twee en ten hoogste

bij veroordeeling tot geldboete, voor een tijd van *minstens twee en hoogstens vijf* jaren.

ten minste twee en ten hoogste

De straf gaat in den dag na dien waarop de regterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd.

41. In de bij de wet bepaalde gevallen kan de regter gelasten, dat de veroordeelde in eene rijkswerkinrigting worde geplaatst voor *minstens één jaar en hoogstens drie* jaren.

40.

ten minste zes maanden en ten hoogste

42. De bepalingen der artikelen 14, 15, 16, 18, 19, 20, 28, 29, 30 en 31 zijn insgelijks toepasselijk op de straf van plaatsing in eene rijkswerkinrigting.

41.

28, 29 en 30 zijn

43. De straf van plaatsing in eene rijkswerkinrigting gaat in den dag van het einde der hoofdstraf.

42.

dag, waarop de hoofdstraf eindigt.

44. Voorwerpen, den veroordeelde toebehoorende, door middel van misdrijf verkregen of waarmede misdrijf opzettelijk is *gepleegd*, worden verbeurd verklaard.

43.

pleegd, kunnen worden

4°. het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder en het zijn van voogd, toeziende voogd, curator of toeziende curator over anderen dan eigen kinderen;

5°. de vaderlijke macht, de voogdij en de curateele over eigen kinderen;

6°. de uitoefening van bepaalde beroepen.

Ontzetting van leden der rechterlijke macht, die hetzij voor hun leven, hetzij voor een bepaalden tijd zijn aangesteld, of van andere voor hun leven aangestelde ambtenaren, geschiedt, ten opzichte van het ambt waartoe zij aldus zijn aangesteld, alleen in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald.

29. Ontzetting van het recht om ambten of bepaalde ambten te bekleeden en bij de gewapende macht te dienen kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken bij veroordeeling wegens eenig ambtsmisdrif of wegens eenig misdrif waardoor de schuldige een bijzonderen ambtsplicht schond of waarbij hij gebruik maakte van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken.

30. Ontzetting van de vaderlijke macht en van de voogdij, de toeziende voogdij, de curateele en de toeziende curateele, zoowel over eigen kinderen als over anderen, kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken bij veroordeeling van:

1°. ouders of voogden die opzettelijk met een aan hun gezag onderworpen minderjarige aan eenig misdrif deelnemen;

2°. ouders of voogden die tegen een aan hun gezag onderworpen minderjarige eenig misdrif plegen, omschreven in de Titels XIII, XIV, XV, XVIII, XIX en XX van het Tweede Boek.

31. Wanneer ontzetting van rechten wordt uitgesproken, bepaalt de rechter den duur als volgt:

1°. bij veroordeeling tot levenslange gevangenisstraf, voor het leven;

2°. bij veroordeeling tot tijdelijke gevangenisstraf of tot hechtenis, voor een tijd den duur der hoofdstraf ten minste twee en ten hoogste vijf jaren te boven gaande;

3°. bij veroordeeling tot geldboete, voor een tijd van ten minste twee en ten hoogste vijf jaren.

De straf gaat in op den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd.

32. In de bij de wet bepaalde gevallen kan de rechter gelasten, dat de veroordeelde in eene rijkswerkinrichting worde geplaatst voor ten minste drie maanden en ten hoogste drie jaren.

De bepalingen der artikelen 14, 21 en 22 zijn toepasselijk op de straf van plaatsing in eene rijkswerkinrichting.

De straf gaat in op den dag waarop de hoofdstraf eindigt.

33. Voorwerpen den veroordeelde toebehoorende, door middel van misdrif verkregen of waarmede misdrif opzettelijk is gepleegd, kunnen worden verbeurdverklaard.

Bij veroordeeling *wegens* overtreding kan gelijke verbeurdverklaring worden uitgesproken in de bij de wet bepaalde gevallen.

45. Bij verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen bepaalt de regter dat zij, in geval de veroordeelde de verbeurd verklaarde voorwerpen niet uitlevert of het geldelijk bedrag waarop deze bij de uitspraak geschat worden, niet betaalt binnen twee maanden na daartoe te zijn aangemaand, door hechtenis wordt vervangen.

Op deze hechtenis zijn de artikelen 32, 33 en 34 van toepassing.

46. Alle kosten van gevangenisstraf, hechtenis en plaatsing in eene rijkswerkinrichting komen ten laste, alle opbrengst van geldboeten en verbeurdverklaringen ten bate van den staat.

47. In de gevallen waarin de regter krachtens de wet de openbaarmaking zijner uitspraak gelast, bepaalt hij tevens de wijze waarop aan dien last op kosten van den veroordeelde uitvoering wordt gegeven.

TITEL III.

Uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid.

48. Niet strafbaar is hij die een feit pleegt terwijl hij ten gevolge, hetzij van den toestand van bewusteloosheid waarin hij verkeert, hetzij van de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner geestvermogens, buiten staat is ten aanzien van dat feit zijnen wil te bepalen.

49. Een kind wordt niet strafregtelijk vervolgd wegens een feit, gepleegd voordat het den leeftijd van tien jaren heeft bereikt.

Valt het gepleegde feit in de bepaling van een misdrijf waartegen gevangenisstraf is bedreigd en dat niet alleen op klage vervolgbaar is, dan kan de burgerlijke regter gelasten dat het kind in een rijks-opvoedingsgesticht zal geplaatst worden, *hoogstens* voor den tijd van zes jaren.

Dezelfde regter kan steeds het ontslag gelasten.

50. Bij strafregtelijke vervolging van een kind wegens een feit, gepleegd voordat het den leeftijd van zestien jaren heeft bereikt,

wegens misdrijf, niet opzettelijk gepleegd, of wegens over

44.

De duur dezer hechtenis is ten minste één dag en ten hoogste zoo vele dagen als het in het vorig lid bedoeld bedrag vijftallen guldens bedraagt. Zij kan den tijd van zes maanden niet te boven gaan.

Op deze hechtenis zijn de artikelen 32 en 33 van toepassing.

45.

46.

47.

48.

ten hoogste

49.

Bij veroordeeling wegens misdrijf, niet opzettelijk gepleegd, of wegens overtreding, kan gelijke verbeurdverklaring worden uitgesproken in de bij de wet bepaalde gevallen.

34. Verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen wordt, ingeval die voorwerpen niet worden uitgeleverd of het geldelijk bedrag waarop zij bij de uitspraak geschat worden, niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen door hechtenis.

De duur dezer hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zes maanden.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak in dier voege bepaald, dat niet meer dan een dag voor elken halven gulden van het in het eerste lid bedoeld geldelijk bedrag in de plaats treedt.

Op deze hechtenis zijn de artikelen 24 en 25 van toepassing. Ook de uitlevering van de voorwerpen bevrijdt van de hechtenis.

35. Alle kosten van gevangenisstraf, hechtenis en plaatsing in eene rijkswerkinrichting komen ten laste, alle opbrengst van geldboeten en verbeurdverklaringen ten bate van den staat.

36. In de gevallen waarin de rechter krachtens de wet de openbaarmaking zijner uitspraak gelast, bepaalt hij tevens de wijze waarop aan dien last op kosten van den veroordeelde uitvoering wordt gegeven.

TITEL III.

Uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid.

37. Niet strafbaar is hij die een feit begaat dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend.

Blijkt dat het begane feit hem wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend, dan kan de rechter gelasten dat hij in een krankzinnigengesticht worde geplaatst gedurende een proeftijd, den termijn van een jaar niet te boven gaande.

38. Een kind wordt niet strafrechtelijk vervolgd wegens een feit, begaan voordat het den leeftijd van tien jaren heeft bereikt.

Valt het begane feit in de bepaling van een misdrijf waarop gevangenisstraf is gesteld en dat niet alleen op klachte vervolgbaar is of in die der overtredingen omschreven in artikel 432, dan kan de burgerlijke rechter, op vordering van het Openbaar Ministerie, gelasten dat het kind in een rijks-opvoedingsgesticht zal geplaatst worden, ten hoogste tot den leeftijd van achttien jaren.

Dezelfde rechter kan altijd het ontslag gelasten.

39. Bij strafrechtelijke vervolging van een kind wegens een feit, begaan voordat het den leeftijd van zestien jaren heeft

In 't 1^e lid stond tusschen hem en wegens: »hetzij wegens den staat van bewusteloosheid waarin hij verkeert, hetzij»

(Vervallen ten gevolge amendement-Borgesius, door de Regeering overgenomen; dl. I bl. 379—383.)

De woorden in Wetb. 1881, in het 2^e lid: »of in die der overtreding omschreven in art. 432» ontbraken.

(Ingevoegd ten gevolge amendement-van Gennep en C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. I bl. 401, 402.)

In het tweede lid van artt. 38 en 39 is »overtreding» veranderd in overtredingen

onderzoekt de regter of het kind met oordeel des onderscheids gehandeld heeft.

Heeft het zonder oordeel des onderscheids gehandeld, dan wordt op het kind geene straf toegepast. Valt het gepleegde feit in de bepaling van een misdrijf waartegen gevangenisstraf is bedreigd en dat niet alleen op klagte vervolgbaar is, dan kan de regter gelasten dat het kind in een rijksopvoedingsgesticht zal geplaatst worden, *hoogstens* tot achttienjarigen leeftijd, en voor niet langer dan zes jaren. Dezelfde regter kan steeds het ontslag gelasten.

Heeft het kind met oordeel des onderscheids gehandeld, dan worden de hoofdstraffen, tegen het strafbare feit bedreigd, zoowel voor het maximum als, behoudens de bepalingen van artikel 24 en van de eerste zinsnede van *artikel 32*, voor het minimum, met een derde verminderd.

Waar de levenslange gevangenisstraf is bedreigd, wordt eene gevangenisstraf opgelegd van *hoogstens vijftien jaren en minstens twee jaren*.

De in artikel 96 1° en 4° vermelde bijkomende straffen worden niet opgelegd.

51. Niet strafbaar is hij die een feit pleegt ten gevolge van overmagt.

52. Niet strafbaar is hij die een feit pleegt, noodzakelijk ter verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen oogenblikkelijke, wederregtelijke aanranding.

Niet strafbaar is de overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging, indien zij het onmiddelijk gevolg is geweest van vrees, angst of radeloosheid, door de aanranding veroorzaakt.

53. Niet strafbaar is hij die een feit pleegt ter uitvoering van een wettelijk voorschrift.

54. Niet strafbaar is hij die een feit pleegt ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegd gezag.

Een *onbevoegd* gegeven ambtelijk bevel heft de strafbaarheid niet op, tenzij het door den ondergeschikte te goeder trouw als *bevoegd* gegeven werd beschouwd en de nakoming daarvan binnen den kring zijner ondergeschiktheid was gelegen.

55. Indien een ambtenaar zich schuldig maakt aan eenig misdrijf waartegen hij door zijne betrekking verplicht is te waken, of bij het begaan van eenig misdrijf misbruik maakt van zijn ambt, kan de straf met een derde worden verhoogd.

TITEL IV.

Poging tot misdrijf.

56. Poging tot misdrijf is strafbaar, wanneer het voornemen des daders zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard en de uitvoering alleen ten gevolge van omstandigheden van zijnen wil onafhankelijk niet is voltooid.

ten hoogste

artikel 31

ten hoogste vijftien jaren.

50.

51.

52.

53.

onbevoegd

bevoegd

54.

55.

bereikt, onderzoekt de rechter of het met oordeel des onderscheids gehandeld heeft.

Blijkt niet dat het met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, dan wordt op het kind geene straf toegepast. Valt het begane feit in de bepaling van een misdrijf waarop gevangenisstraf is gesteld en dat niet alleen op klachte vervolgbaar is of in die der overtredingen omschreven in artikel 432, dan kan de rechter gelasten dat het kind in een rijks-opvoedingsgesticht zal geplaatst worden, ten hoogste tot den leeftijd van achttien jaren.

Dezelfde rechter kan altijd het ontslag gelasten.

Blijkt dat het kind met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, dan wordt het maximum der hoofdstraffen, op het strafbare feit gesteld, met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De in artikel 9b 1°. en 4°. vermelde bijkomende straffen worden niet opgelegd.

40. Niet strafbaar is hij die een feit begaat waartoe hij door overmacht is gedrongen.

41. Niet strafbaar is hij die een feit begaat, geboden door de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen oogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding.

Niet strafbaar is de overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging, indien zij het onmiddellijk gevolg is geweest van eene hevige gemoedsbeweging, door de aanranding veroorzaakt.

42. Niet strafbaar is hij die een feit begaat ter uitvoering van een wettelijk voorschrift.

43. Niet strafbaar is hij die een feit begaat ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegde gezag.

Een onbevoegd gegeven ambtelijk bevel heft de strafbaarheid niet op, tenzij het door den ondergeschikte te goeder trouw als bevoegd gegeven werd beschouwd en de nakoming daarvan binnen den kring zijner ondergeschiktheid was gelegen.

44. Indien een ambtenaar door het begaan van een strafbaar feit een bijzonderen ambtsplicht schendt of bij het begaan van een strafbaar feit gebruik maakt van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, kan de straf met een derde worden verhoogd.

TITEL IV.

Poging.

45. Poging tot misdrijf is strafbaar, wanneer het voornemen des daders zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard en de uitvoering alleen ten gevolge van omstandigheden van zijnen wil onafhankelijk niet is voltooid.

bij art. 11 der wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6);
dl. I bl. 402, 403.

De woorden in wetb. 1881, in het 2^e lid: »*of in die der overtreding omschreven in art. 432*» ontbraken.

(Ingevoegd ten gevolge amendement-van Gennep en C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. I bl. 401, 402.)

De hoofdstaffen tegen het misdrijf bedreigd worden bij poging, zoowel voor het maximum als, behoudens de bepalingen van artikel 24 en van de eerste zinsnede van *artikel 32*, voor het minimum, met een derde verminderd.

Waar de levenslange gevangenisstraf is bedreigd, wordt eene gevangenisstraf opgelegd van *hoogstens vijftien jaren en minstens twee jaren*.

De bijkomende straffen zijn voor poging dezelfde als voor het voltooide misdrijf.

57. Poging tot misdrijven die door middel van de drukpers gepleegd worden, is niet strafbaar.

TITEL V.

Deelneming aan strafbare feiten.

58. Als daders van een strafbaar feit worden gestraft:

1°. zij die het feit plegen of doen plegen of opzettelijk tot het plegen daarvan medewerken;

2°. zij die door giften, beloften, misbruik van gezag, geweld, bedreiging of misleiding het feit opzettelijk uitlokken.

Ten aanzien der laatsten *komen echter, bij* het bepalen der straf, alleen die handelingen in aanmerking die zij *desbewust* hebben uitgelokt, benevens hare gevolgen.

59. Als medeplichtigen aan een misdrijf worden gestraft:

1°. zij die opzettelijk behulpzaam zijn bij het plegen van het misdrijf;

2°. zij die opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaffen tot het plegen van het misdrijf.

60. De hoofdstaffen tegen het misdrijf bedreigd worden bij medeplichtigheid, zoowel voor het maximum als, behoudens de bepalingen van artikel 24 en van de eerste zinsnede van *artikel 32*, voor het minimum, met een derde verminderd.

Waar de levenslange gevangenisstraf is bedreigd, wordt eene gevangenisstraf opgelegd van *hoogstens vijftien jaren en minstens twee jaren*.

De in artikel 9b 1°, 3° en 4° vermelde bijkomende straffen zijn voor medeplichtigheid dezelfde als voor het voltooide misdrijf.

Bij het bepalen van de straf *komen echter alleen* die handelingen in aanmerking die de medeplichtige *desbewust* heeft gemakkelijk gemaakt of bevorderd, benevens hare gevolgen.

61. De persoonlijke omstandigheden waardoor de strafbaarheid uitgesloten, verminderd of verhoogd wordt, komen bij de toepassing der strafwet alleen in aanmerking ten aanzien van dien dader of medeplichtige wien zij persoonlijk betreffen.

62. In de gevallen waarin wegens overtreding straf wordt bedreigd tegen bestuurders of leden van eenig bestuur, wordt geene straf uitgesproken tegen den bestuurder van wien blijkt dat de overtreding buiten zijn toedoen is gepleegd.

artikel 31

ten hoogste vijftien jaren.

56.

57.

*komen, bij
opzettelijk*

58.

59.

artikel 31,

ten hoogste vijftien jaren.

*komen alleen
opzettelijk*

60.

61.

Het maximum der hoofdstraffen op het misdrijf gesteld wordt bij poging met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De bijkomende straffen zijn voor poging dezelfde als voor het voltooide misdrijf.

46. Poging tot overtreding is niet strafbaar.

TITEL V.

Deelneming aan strafbare feiten.

47. Als daders van een strafbaar feit worden gestraft:

- 1°. zij die het feit plegen, doen plegen of medeplegen;
- 2°. zij die door giften, beloften, misbruik van gezag, geweld, bedreiging of misleiding het feit opzettelijk uitlokken.

Ten aanzien der laatsten komen alleen die handelingen in aanmerking die zij opzettelijk hebben uitgelokt, benevens hare gevolgen.

48. Als medeplechtigen aan een misdrijf worden gestraft:

- 1°. zij die opzettelijk behulpzaam zijn bij het plegen van het misdrijf;
- 2°. zij die opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaffen tot het plegen van het misdrijf.

49. Het maximum der hoofdstraffen op het misdrijf gesteld wordt bij medeplechtigheid met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De in artikel 96 1°, 3°. en 4°. vermelde bijkomende straffen zijn voor medeplechtigheid dezelfde als voor het misdrijf zelf.

Bij het bepalen van de straf komen alleen die handelingen in aanmerking die de medeplechtige opzettelijk heeft gemakkelijk gemaakt of bevorderd, benevens hare gevolgen.

50. De persoonlijke omstandigheden waardoor de strafbaarheid uitgesloten, verminderd of verhoogd wordt, komen bij de toepassing der strafwet alleen in aanmerking ten aanzien van dien dader of medeplechtige wien zij persoonlijk betreffen.

51. In de gevallen waarin wegens overtreding straf wordt bepaald tegen bestuurders, leden van eenig bestuur of commissarissen, wordt geene straf uitgesproken tegen den bestuurder of commissaris van wien blijkt dat de overtreding buiten zijn toedoen is gepleegd.

52. Medeplechtigheid aan overtreding is niet strafbaar.

63. Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd wordt de uitgever niet als medepligtige vervolgd, indien het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de dader bekend is of op de eerste aanmaning des regters door den uitgever is bekend gemaakt.

Deze bepaling is nogtans niet toepasselijk, indien de dader op het tijdstip der uitgave strafregtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

64. Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd wordt de drukker niet als medepligtige vervolgd, indien het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de persoon op wiens last het stuk is gedrukt, bekend is of op de eerste aanmaning des regters door den drukker is bekend gemaakt.

Deze bepaling is nogtans niet toepasselijk, indien de persoon op wiens last het stuk is gedrukt, op het tijdstip van het drukken strafregtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

TITEL VI.

Zamenloop van strafbare feiten.

65. Valt een feit in meer dan eene strafbepaling, dan wordt slechts ééne dier bepalingen toegepast, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is bedreigd.

Indien echter de wet voor een feit dat in eene algemeene strafbepaling valt, eene bijzondere strafbepaling inhoudt, komt deze alleen in aanmerking.

66. Staan meerdere feiten, ofschoon elk op zich zelf misdrijf of overtreding opleverende, in zoodanig verband dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, dan wordt slechts ééne strafbepaling toegepast, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is bedreigd.

Insgelijks wordt slechts ééne strafbepaling toegepast bij schuldigverklaring aan valsheid, valsche munt of muntschennis en aan het gebruik maken van het voorwerp ten opzichte waarvan de valsheid, valsche munt of muntschennis gepleegd is.

67. Bij zamenloop van meerdere feiten die als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren met gelijksoortige hoofdstraffen bedreigd, wordt ééne straf uitgesproken.

Het minimum dezer straf is het vereenigd bedrag van de minste straffen op de feiten gesteld, doch niet hooger dan een derde boven het zwaarste minimum.

Het maximum is het vereenigd bedrag van de hoogste straffen op de feiten gesteld, doch niet hooger dan een derde boven het zwaarste maximum.

68. Bij zamenloop van meerdere feiten die als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren met ongelijksoortige hoofdstraffen bedreigd, wordt elk dier

62.

63.

64.

*Indien voor**bestaat,*

65.

66.

*2e lid vervallen.**maximum dezer straf is*

67.

53. Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd wordt de uitgever als zoodanig niet vervolgd, indien het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de dader bekend is of op de eerste aanmaning na den rechtsingang door den uitgever is bekendgemaakt.

Deze bepaling is niet toepasselijk, indien de dader op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

54. Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd wordt de drukker als zoodanig niet vervolgd, indien het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de persoon op wiens last het stuk is gedrukt, bekend is of op de eerste aanmaning na den rechtsingang door den drukker is bekendgemaakt.

Deze bepaling is niet toepasselijk, indien de persoon, op wiens last het stuk is gedrukt, op het tijdstip van het drukken strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

TITEL VI.

Samenloop van strafbare feiten.

55. Valt een feit in meer dan ééne strafbepaling, dan wordt slechts ééne der bepalingen toegepast, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld.

Indien voor een feit dat in eene algemeene strafbepaling valt, eene bijzondere strafbepaling bestaat, komt deze alleen in aanmerking.

56. Staan meerdere feiten, ofschoon elk op zich zelf misdrijf of overtreding opleverende, in zoodanig verband dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, dan wordt slechts ééne strafbepaling toegepast, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld.

Ingelijks wordt slechts ééne strafbepaling toegepast bij schuldigverklaring aan valsheid, valsche munt of muntschennis en aan het gebruikmaken van het voorwerp ten opzichte waarvan de valsheid, valsche munt of muntschennis gepleegd is.

57. Bij samenloop van meerdere feiten die als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren waarop gelijksoortige hoofdstraffen zijn gesteld, wordt ééne straf uitgesproken.

Het maximum dezer straf is het vereenigd bedrag van de hoogste straffen op de feiten gesteld, doch niet hooger dan een derde boven het zwaarste maximum.

58. Bij samenloop van meerdere feiten die als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren waarop ongelijksoortige hoofdstraffen zijn

straffen uitgesproken, doch mogen deze te zamen in duur de langst-durende niet meer dan een derde overtreffen.

Ten aanzien van geldboeten wordt de duur berekend naar den duur der vervangende hechtenis.

69. Bij veroordeeling tot levenslange gevangenisstraf kunnen daarenvens geene andere straffen worden opgelegd dan ontzetting van bepaalde regten, verbeurdverklaring van reeds in beslag genomen voorwerpen en openbaarmaking van de regterlijke uitspraak.

70. In de gevallen der artikelen 67 en 68 gelden ten aanzien van bijkomende straffen de volgende bepalingen:

- a. de straffen van ontzetting van dezelfde regten worden opgelost in ééne straf, in duur de opgelegde hoofdstraf of hoofdstraffen *minstens twee en hoogstens vijf* jaren te boven gaande, of in geval geene andere hoofdstraf dan geldboete is opgelegd, in ééne straf van *minstens twee en hoogstens vijf* jaren;
- b. de straffen van ontzetting van verschillende regten worden voor elk misdrijf afzonderlijk en zonder vermindering opgelegd;
- c. de straffen van plaatsing in eene rijkswerkinrigting worden opgelost in ééne straf waarvan de duur wordt bepaald binnen de grenzen van artikel 41;
- d. de straffen van verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen worden, evenals de vervangende hechtenis bij nietuitlevering dier voorwerpen, voor elk misdrijf afzonderlijk en zonder vermindering opgelegd.

71. De betrekkelijke zwaarte van ongelijksoortige hoofdstraffen wordt bepaald door de volgorde van artikel 9.

Waar den regter de keuze tusschen twee hoofdstraffen is gelaten, komt bij de vergelijking alleen de zwaarste dier straffen in aanmerking.

De betrekkelijke zwaarte van gelijksoortige hoofdstraffen wordt bepaald door het maximum.

De betrekkelijke duur zoowel van ongelijksoortige als van gelijksoortige hoofdstraffen, wordt eveneens bepaald door het maximum.

72. Indien iemand, na veroordeeling tot straf, op nieuw wordt schuldig verklaard aan *misdrijf vóór* de eerste veroordeeling gepleegd, dan wordt de vroegere straf in rekening gebragt, met toepassing der bepalingen van dezen titel voor het geval van gelijktijdige beregting.

73. Bij zamenloop op de wijze in de artikelen 67 en 68 bedoeld, hetzij van overtredingen met misdrijven, hetzij van overtredingen

Geldboeten worden daarbij berekend naar den duur van het maximum der bedreigde vervangende hechtenis.

68.

69. artikelen 66 en 67

ten minste twee en ten hoogste vijf

ten minste twee en ten hoogste vijf

artikel 40;

70.

72.

misdrijf of overtreding vóór

71. artikelen 66 en 67

gesteld, wordt elke dier straffen uitgesproken, doch mogen deze te zamen in duur de langstdurende met niet meer dan een derde overtreffen.

Geldboeten worden daarbij berekend naar den duur van het maximum der bedreigde vervangende hechtenis.

59. Bij veroordeeling tot levenslange gevangenisstraf kunnen daarnevens geene andere straffen worden opgelegd dan ontzetting van bepaalde rechten, verbeurdverklaring van reeds in beslag genomen voorwerpen, en openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

60. In de gevallen der artikelen 57 en 58 gelden ten aanzien van bijkomende straffen de volgende bepalingen:

- 1°. de straffen van ontzetting van dezelfde rechten worden opgelost in ééne straf, in duur de opgelegde hoofdstraf of hoofdstraffen ten minste twee en ten hoogste vijf jaren te boven gaande, of ingeval geene andere hoofdstraf dan geldboete is opgelegd, in ééne straf van ten minste twee en ten hoogste vijf jaren;
- 2°. de straffen van ontzetting van verschillende rechten worden voor elk misdrijf afzonderlijk en zonder vermindering opgelegd;
- 3°. de straffen van verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen worden, evenals de vervangende hechtenis bij niet uitlevering dier voorwerpen, voor elk misdrijf afzonderlijk en zonder vermindering opgelegd.

De straffen van vervangende hechtenis mogen gezamenlijk den tijd van acht maanden niet te boven gaan.

61. De betrekkelijke zwaarte van ongelijksoortige hoofdstraffen wordt bepaald door de volgorde van artikel 9.

Waar den rechter de keuze tusschen twee hoofdstraffen is gelaten, komt bij de vergelijking alleen de zwaarste dier straffen in aanmerking.

De betrekkelijke zwaarte van gelijksoortige hoofdstraffen wordt bepaald door het maximum.

De betrekkelijke duur zoowel van ongelijksoortige als van gelijksoortige hoofdstraffen wordt eveneens bepaald door het maximum.

62. Bij samenloop op de wijze in de artikelen 57 en 58 bedoeld, hetzij van overtredingen met misdrijven, hetzij van overtredingen onderling, wordt voor elke overtreding zonder vermindering straf opgelegd.

De straffen van hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, mogen voor de overtredingen gezamenlijk den tijd van acht maanden niet te boven gaan.

De straffen van plaatsing in eene rijkswerkinrichting worden opgelost in ééne straf waarvan de duur wordt bepaald binnen de grenzen van artikel 32.

63. Indien iemand, na veroordeeling tot straf, opnieuw wordt schuldig verklaard aan misdrijf of overtreding vóór die

[Zie artt. 70c en 73 van het
O. Stc.]

[Zie art. 72 van het O. Stc.]

onderling, wordt voor elke overtreding zonder vermindering straf opgelegd.

TITEL VII.

Indiening en intrekking der klagte bij misdrijven alleen op klagte vervolgbaar.

74. Indien het misdrijf gepleegd is tegen iemand die den leeftijd van zestien jaren nog niet had bereikt of die, anders dan wegens verkwisting, onder curatele gesteld is, geschiedt de klagte door zijn wettigen vertegenwoordiger in burgerlijke zaken.

Is deze de persoon, tegen wien de klagte moest geschieden, dan kan de vervolging plaats hebben op klagte van den toezienden voogd of curator, de echtgenoot, een bloedverwant in de regte linie of, bij gebreke van deze, op klagte van een bloedverwant in de zijdelinie tot den derden graad ingesloten.

75. Indien hij tegen wien het misdrijf is gepleegd, binnen den in artikel 79 gestelden termijn overlijdt, kan de vervolging geschieden op klagte van de ouders, de kinderen of den overlevenden echtgenoot, ten ware blijken mogt dat de overledene eene vervolging niet gewild heeft.

76. Hij die de klagte indient, blijft gedurende drie dagen na den dag der indiening bevoegd haar in te trekken.

TITEL VIII.

Verval der strafvordering en der straf.

77. Behoudens de gevallen waarin regterlijke uitspraken voor herziening vatbaar zijn, kan niemand andermaal worden vervolgd wegens een feit waarover ten zijnen aanzien bij gewijsde van den nederlandschen regter of van den regter in de koloniën en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen onherroepelijk is beslist.

Is het gewijsde afkomstig van een anderen regter, dan heeft tegen denzelfden persoon wegens hetzelfde feit geene vervolging plaats in geval van:

a. vrijspraak;

b. veroordeeling gevolgd door geheele uitvoering, gratie of verjaring der straf.

opgelegd.

De straffen van hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, mogen voor de overtredingen gezamenlijk den tijd van één jaar niet te boven gaan.

73.

74.
artikel 78

75.

Verval van het regt tot strafvordering en van de straf.

76.

veroordeeling gepleegd, wordt de vroegere straf in rekening gebracht, met toepassing der bepalingen van dezen titel voor het geval van gelijktijdige berechting.

TITEL VII.

*Indiening en intrekking der klachte bij misdrijven
alleen op klachte vervolgbaar.*

64. Indien een misdrijf dat alleen op klachte vervolgbaar is, gepleegd is tegen iemand die den leeftijd van zestien jaren nog niet had bereikt of die, anders dan wegens verkwisting, onder curateele gesteld is, geschiedt de klachte door zijn wet-tigen vertegenwoordiger in burgerlijke zaken.

Is deze de persoon tegen wien de klachte moest geschieden, dan kan de vervolging plaats hebben op klachte van den toe-zienden voogd of curator, van de echtgenoot, van een bloed-verwant in de rechte linie of, bij gebreke van deze, op klachte van een bloedverwant in de zijlinie tot den derden graad ingesloten.

65. Indien hij tegen wien het misdrijf is gepleegd, binnen den in het volgende artikel gestelden termijn overlijdt, kan, zonder verlenging van dien termijn, de vervolging geschieden op klachte van de ouders, van de kinderen of van den over-levenden echtgenoot, ten ware blijken mocht dat de overledene eene vervolging niet gewild heeft.

66. De klachte kan slechts worden ingediend gedurende drie maanden nadat de tot klachte gerechtigde kennis heeft bekomen van het gepleegde feit, indien hij binnen Europa, of gedurende negen maanden nadat hij daarvan kennis heeft bekomen, indien hij buiten Europa verblijf houdt.

67. Hij die de klachte indient, blijft gedurende acht dagen na den dag der indiening bevoegd haar in te trekken.

TITEL VIII.

Verval van het recht tot strafvordering en van de straf.

68. Behoudens de gevallen waarin rechterlijke uitspraken voor herziening vatbaar zijn, kan niemand andermaal worden vervolgd wegens een feit waarover te zijnen aanzien bij ge-wijsde van den Nederlandschen rechter, of van den rechter in de koloniën en bezittingen van het rijk in andere wereld-deelen, onherroepelijk is beslist.

Is het gewijsde afkomstig van een anderen rechter, dan heeft tegen denzelfden persoon wegens hetzelfde feit geene vervolging plaats in geval van:

- 1°. vrij spraak of ontslag van rechtsvervolging;
- 2°. veroordeeling gevolgd door geheele uitvoering, gratie of verjaring der straf.

[Zie art. 79 van het O. Stc.]

78. Het regt tot strafvordering vervalt door den dood van den verdachte.

79. Bij misdrijven die niet dan op klagte vervolgd worden, vervalt het regt tot strafvordering, wanneer geene klagte is geschied binnen drie maanden nadat de tot klagte gerechtigde kennis heeft bekomen van het gepleegde feit, indien hij in, of binnen negen maanden nadat hij daarvan kennis heeft bekomen, indien hij buiten Europa verblijf houdt.

Indien het misdrijf door middel van de drukpers gepleegd is, vangt deze termijn aan den dag na dien waarop het misdrijf is gepleegd.

80. Het regt tot strafvordering vervalt door verjaring:

- a. in zes maanden voor alle overtredingen en voor de misdrijven door middel van de drukpers gepleegd;
- b. in zes jaren voor de misdrijven waartegen geldboete, hechtenis of gevangenisstraf van hoogstens drie jaren is bedreigd;
- c. in twaalf jaren voor alle misdrijven waartegen tijdelijke gevangenisstraf van meer dan drie jaren is bedreigd;
- d. in achttien jaren voor alle misdrijven waartegen levenslange gevangenisstraf is bedreigd.

81. De termijn van verjaring vangt aan den dag na dien waarop de daad is gepleegd, behoudens in de volgende gevallen:

bij valsheid, valsche munt of muntschennis vangt de termijn aan den dag na dien waarop gebruik is gemaakt van het voorwerp ten opzichte waarvan de valsheid, valsche munt of muntschennis gepleegd is;

bij de misdrijven omschreven in de artikelen 305, 306, 310 en 312, den dag na dien der bevrijding;

bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd die niet dan op klagte vervolgd worden, den dag na dien waarop de klagte is geschied;

bij de in artikel 597 omschreven overtredingen, den dag na dien waarop de overtreding op de bij de wet op het notarisambt voorgeschreven wijze heeft kunnen worden geconstateerd.

82. Elke daad van vervolging stuit de verjaring, mits die daad op de bij de wet voor geregtelijke akten bepaalde wijze ter kennis van den vervolgte gebracht zij.

83. De schorsing der strafvervolging ter zake van een praejudiciël geschil schorst de verjaring.

84. Het regt tot strafvordering wegens overtredingen waartegen geene andere hoofdstraf bedreigd is dan geldboete, vervalt door vrijwillige betaling van het maximum der boete, en van de kosten indien er reeds vervolging heeft plaats gehad, op magtiging van den bevoegden ambtenaar van het openbaar ministerie binnen den door dezen te stellen termijn.

Is nevens geldboete verbeurdverklaring bedreigd, dan moeten tevens

77.

78.

(Zie art. 66 van het Wetboek.)

79.

van ten hoogste drie

80.

artikelen 298, 299, 304 en 305,

klagte is geschied.

Vervallen.

81. daad den vervolgte bekend of hem op de bij de wet voor geregtelijke akten bepaalde wijze beteekeend zij.

82.

83.

69. Het recht tot strafvordering vervalt door den dood van den verdachte.

70. Het recht tot strafvordering vervalt door verjaring:

- 1°. in één jaar voor alle overtredingen en voor de misdrijven door middel van de drukpers gepleegd;
- 2°. in zes jaren voor de misdrijven waarop geldboete, hechtenis of gevangenisstraf van niet meer dan drie jaren is gesteld;
- 3°. in twaalf jaren voor alle misdrijven waarop tijdelijke gevangenisstraf van meer dan drie jaren is gesteld;
- 4°. in achttien jaren voor alle misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld.

71. De termijn van verjaring vangt aan op den dag na dien waarop het feit is gepleegd, behoudens in de volgende gevallen:

- 1°. bij valsheid, valsche munt of muntschennis vangt de termijn aan op den dag na dien waarop gebruik is gemaakt van het voorwerp ten opzichte waarvan de valsheid, valsche munt of muntschennis gepleegd is;
- 2°. bij de misdrijven omschreven in de artikelen 278, 279 en 282, op den dag na dien der bevrijding, of van den dood van hem tegen wien onmiddellijk het misdrijf gepleegd is.
- 3°. bij de overtredingen omschreven in de artikelen 465, 466 en 467, op den dag na dien, waarop ingevolge artikel 22 van het Burgerlijk Wetboek de aldaar bedoelde registers waaruit zoodanige overtreding blijkt ter griffie van de arrondissements-rechtbank zijn overgebracht.

72. Elke daad van vervolging stuit de verjaring, mits die daad den vervolgte bekend of hem op de bij de wet voor gerechtelijke akten bepaalde wijze beteekend zij.

Na de stuiting vangt een nieuwe verjaringstermijn aan.

73. De schorsing der strafvervolging ter zake van een praejudicieel geschil schorst de verjaring.

74. Het recht tot strafvordering wegens overtredingen waarop geene andere hoofdstraf gesteld is dan geldboete, vervalt door vrijwillige betaling van het maximum der boete, en van de kosten indien er reeds vervolging heeft plaats gehad, op machtiging van den bevoegden ambtenaar van het Openbaar Ministerie binnen den termijn door hem te stellen.

Is nevens geldboete verbeurdverklaring op het feit gesteld,

Onder 2°. kwamen de laatste woorden: »*of van den dood enz.*» niet voor.

(Bijgevoegd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Regeering overgenomen; dl. I bl. 513.)

3°. is bijgevoegd bij art. 3 der wet van 31 December 1887 (*Stbl.* n°. 265); dl. I bl. 513.

de aan verbeurdverklaring onderworpen voorwerpen worden afgegeven of de waarde waarop zij geschat zijn, worden voldaan.

[Zie art. 611 O. Stc.]

85. Het regt tot uitvoering van de straf vervalt door den dood van den veroordeelde.

86. Het regt tot uitvoering van de straf vervalt door verjaring. De termijn dezer verjaring is bij overtredingen een jaar, bij misdrijven een derde hooger dan de termijn der verjaring van het regt tot strafvordering en minstens vijf jaren.

87. De termijn van verjaring vangt aan den dag na dien waarop de regterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd.

Bij ontvlugting van een veroordeelde uit het gesticht of de inrigting waarin hij zijne straf ondergaat, vangt de termijn op nieuw aan den dag na dien der ontvlugting.

De termijn loopt niet gedurende de bij de wet bevolen schorsing der tenuitvoerlegging, noch gedurende den tijd dat de veroordeelde ter zake van eene andere veroordeeling in verzekerde bewaring is.

TITEL IX.

Betekenis van sommige in het wetboek voorkomende uitdrukkingen.

88. Waar van misdrijf in het algemeen of van eenig misdrijf in het bijzonder gesproken wordt is daaronder medepligtigheid aan en poging tot dat misdrijf begrepen, voor zoover niet uit eenige bepaling het tegendeel volgt.

89. Aanslag bestaat zoodra eene strafbare poging tot het voorgenomen feit aanwezig is.

voldaan.

In de gevallen, waarin de straf wordt verhoogd wegens herhaling, is die verhooging ook van toepassing, wanneer het regt tot strafvordering wegens de vroeger gepleegde overtreding volgens het eerste en tweede lid van dit artikel is vervallen.

84.

85.

mis-
drijven door middel van de drukpers gepleegd vijf jaren en bij andere misdrijven een derde hooger dan de termijn der verjaring van het regt tot strafvordering.

In geen geval is de termijn der verjaring korter dan de duur der opgelegde straf.

Het regt tot uitvoering van de opgelegde levenslange gevangenisstraf verjaart niet.

86.

veroordeelde,
zij het ook ter zake van eene andere veroordeeling,

87.

88.

dan moeten tevens de aan verbeurdverklaring onderworpen voorwerpen worden afgegeven of de waarde waarop zij geschat zijn, worden voldaan.

In de gevallen waarin de straf wordt verhoogd wegens herhaling, is die verhooging ook van toepassing, wanneer het recht tot strafvordering wegens de vroeger gepleegde overtreding volgens het eerste en tweede lid van dit artikel is vervallen.

75. Het recht tot uitvoering van de straf vervalt door den dood van den veroordeelde.

76. Het recht tot uitvoering van de straf vervalt door verjaring.

De termijn dezer verjaring is bij overtredingen twee jaren, bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd vijf jaren, en bij andere misdrijven een derde langer dan de termijn der verjaring van het recht tot strafvordering.

In geen geval is de termijn der verjaring korter dan de duur der opgelegde straf.

77. De termijn van verjaring vangt aan op den dag na dien waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd.

Bij ontvluchting van een veroordeelde uit het gesticht of de inrichting waarin hij zijne straf ondergaat, vangt een nieuwe verjaringstermijn aan op den dag na dien der ontvluchting. Bij herroeping eener voorwaardelijke invrijheidstelling vangt een nieuwe verjaringstermijn aan op den dag na dien der herroeping.

De termijn loopt niet gedurende de bij de wet bevolen schorsing der tenuitvoerlegging, noch gedurende den tijd dat de veroordeelde, zij het ook ter zake van eene andere veroordeeling, in verzekerde bewaring is.

TITEL IX.

Beteekenis van sommige in het wetboek voorkomende uitdrukkingen.

78. Waar van misdrijf in het algemeen of van eenig misdrijf in het bijzonder gesproken wordt, wordt daaronder medeplichtigheid aan en poging tot dat misdrijf begrepen, voor zoover niet uit eenige bepaling het tegendeel volgt.

79. Aanslag bestaat zoodra eene strafbare poging tot het voorgenomen feit aanwezig is.

80. Samenspanning bestaat zoodra twee of meer personen overeengekomen zijn om het misdrijf te plegen.

81. Met het plegen van geweld wordt gelijkgesteld het brengen in een staat van bewusteloosheid of onmacht.

90. Als zwaar lichamelijk letsel wordt aangemerkt ziekte die geen uitzigt op volkomen genezing toelaat, duurzame ongeschiktheid tot uitoefening van ambts- of beroepsbezigheden, verlies van het gebruik van eenig zintuig, verminking, verlamming of krankzinnigheid, en afdrijving of dood van de vrucht eener vrouw.

91. Nederlander is hij die dezen staat bezit volgens de wet tot uitvoering van artikel 7 der grondwet.

Met den Nederlander staat gelijk ieder ander wiens uitlevering bij de wet is verboden.

92. Onder ambtenaren zijn begrepen alle krachtens een wettelijk voorschrift verkozen personen.

Onder ambtenaren en onder regters zijn mede scheidsregters begrepen.

Allen die tot de gewapende magt behooren, worden mede als ambtenaren beschouwd.

93. Onder schipper wordt ook verstaan hij die den schipper vervangt.

94. Onder nederlandsche schepen worden alleen verstaan die vaartuigen welke door de wet betrekkelijk de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der nederlandsche vlag als zeeschepen worden aangemerkt.

95. Onder vijand zijn begrepen opstandelingen.

Onder oorlog is begrepen burgeroorlog.

96. Door dag wordt verstaan een tijd van vier-en-twintig uren, door maand een tijd van dertig dagen.

97. Door nacht wordt verstaan de tijd tusschen negen uren des avonds en zes uren des morgens.

98. Onder inklimming wordt begrepen schending van afsluiting door slooten of grachten.

SLOTBEPALING.

99. De bepalingen der acht eerste titels van dit boek zijn ook toepasselijk op feiten bij andere wetten of verordeningen met straf bedreigd, tenzij dit wetboek of die wetten of verordeningen anders bepalen.

99.

90.

91.

92. *begrepen elk gezagvoerder van een vaartuig of die dezen vervangt.*

93.

94.

95.

96.

uur

97.

98.

tenzij de wet anders bepaalt.

82. Onder zwaar lichamelijk letsel worden begrepen: ziekte die geen uitzicht op volkomen genezing overlaat, voortdurende ongeschiktheid tot uitoefening zijner ambts- of beroepsbezigheden, en afdrijving of dood van de vrucht eener vrouw.

Onder zwaar lichamelijk letsel wordt mede begrepen storing der verstandelijke vermogens die langer dan vier weken geduurd heeft.

83. Nederlander is hij die dezen staat bezit volgens de wet tot uitvoering van artikel 7 der grondwet.

Met den Nederlander staat gelijk ieder ander wiens uitlevering bij de wet is verboden.

84. Onder ambtenaren worden begrepen alle personen verkozen bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

Onder ambtenaren en onder rechters worden begrepen scheidsrechters; onder rechters zij die administratieve rechtsmacht oefenen.

Allen die tot de gewapende macht behooren, worden mede als ambtenaren beschouwd.

85. Onder schipper wordt verstaan elk gezagvoerder van een vaartuig of die dezen vervangt.

Opvarenden zijn allen die zich aan boord bevinden, met uitzondering van den schipper.

Schepelingen zijn allen die zich als scheepsofficieren of scheepsgezellen aan boord bevinden.

86. Onder Nederlandsche schepen worden alleen verstaan die vaartuigen welke door de wet betrekkelijk de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der Nederlandsche vlag als zeeschepen worden aangemerkt.

87. Onder vijand worden begrepen opstandelingen.

Onder oorlog wordt begrepen burgeroorlog.

Onder tijd van oorlog wordt begrepen de tijd waarin oorlog dreigende is. Tijd van oorlog wordt mede geacht te bestaan, zoodra de militie te land, hetzij geheel, hetzij ten deele, door den Koning buitengewoon is bijeengeroepen en zolang die buitengewoon onder de wapenen blijft.

88. Door dag wordt verstaan een tijd van vier en twintig uren, door maand een tijd van dertig dagen.

89. Onder inklimming wordt begrepen ondergraving, alsmede het overschrijden van slooten of grachten tot afsluiting dienende.

90. Onder valsche sleutels worden begrepen alle tot opening van het slot niet bestemde werktuigen.

SLOTBEPALING.

91. De bepalingen der acht eerste Titels van dit Boek zijn ook toepasselijk op feiten waarop bij andere wetten of verordeningen straf is gesteld, tenzij de wet anders bepaalt.

In het 1e lid stond, in plaats van *verstaan*: »begrepen».

(Gewijzigd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. I bl. 537.)

In het 3e lid stond, in plaats van *wordt mede geacht te bestaan*: »is er mede».

(Gewijzigd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. I bl. 539.)

T W E E D E B O E K.

M I S D R I J V E N.

T I T E L I.

Misdrijven tegen de veiligheid van den staat.

100. De aanslag ondernomen met het oogmerk om den Koning, de regerende Koningin of den Regent van het leven of de vrijheid te berooven of tot regeren ongeschikt te maken, wordt gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van *minstens drie jaren*.

101. De aanslag ondernomen met het oogmerk om het rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij te brengen of om een deel daarvan af te scheiden, wordt gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van *minstens drie jaren*.

102. De aanslag ondernomen met het oogmerk om den grondwettigen regeringsvorm of de orde van troonsopvolging te vernietigen of te veranderen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *minstens één en hoogstens vijftien jaren*.

103. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van den regeringsraad uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt of een of meer leden uit die vergadering verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *minstens één en hoogstens vijftien jaren*.

Hij die door geweld of bedreiging met geweld een lid van den regeringsraad verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn pligt te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens vier jaren en zes maanden*.

104. De zamenspanning tot een der in de artikelen 100—103 omschreven misdrijven wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens drie jaren*.

105. Hij die met eene buitenlandsche mogendheid in verstandhouding treedt, met het oogmerk om haar tot het plegen van vijandelijkheden of het voeren van oorlog tegen den staat te bewegen, haar in het daartoe opgevatte voornemen te versterken, daarbij hulp toe te zeggen of bij de voorbereiding te verleenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *minstens negen maanden en hoogstens twaalf jaren*.

Indien de vijandelijkheden worden gepleegd of de oorlog uitbreekt, wordt gevangenisstraf van *minstens één en hoogstens vijftien jaren* opgelegd.

106. Hij die opzettelijk bescheiden, berigten of inlichtingen omtrent eenige zaak waarvan hij weet dat de geheimhouding door het belang van den staat wordt geboden, aan eene buitenlandsche mogendheid mededeelt of in handen speelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens zes jaren*.

107. Hij die opzettelijk bescheiden, berigten of inlichtingen omtrent eenige zaak waarvan hij weet dat de geheimhouding door het

99.

ten hoogste twintig jaren.

100.

van ten hoogste twintig jaren.

101.

van ten hoogste vijftien jaren.

102.

van ten hoogste

ten hoogste

103. *artikelen 99—102
ten hoogste*

104.

van ten hoogste

van ten hoogste

105.

ten hoogste

106.

TWEEDE BOEK.

MISDRIVEN.

TITEL I.

Misdrijven tegen de veiligheid van den staat.

92. De aanslag ondernomen met het oogmerk om den Koning, de regeerende Koningin of den Regent van het leven of de vrijheid te berooven of tot regeeren ongeschikt te maken, wordt gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

93. De aanslag ondernomen met het oogmerk om het rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij te brengen of om een deel daarvan af te scheiden, wordt gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

94. De aanslag ondernomen met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm of de orde van troonopvolging te vernietigen of op onwettige wijze te veranderen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

95. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van den Regeeringsraad uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt, of een lid uit die vergadering verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Hij die door geweld of bedreiging met geweld opzettelijk een lid van den Regeeringsraad verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn plicht te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

96. De samenspanning tot een der in de artikelen 92—95 omschreven misdrijven wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

97. Hij die met eene buitenlandsche mogendheid in verstandhouding treedt, met het oogmerk om haar tot het plegen van vijandelijkheden of het voeren van oorlog tegen den staat te bewegen, haar in het daartoe opgevatte voornemen te versterken, haar daarbij hulp toe te zeggen of bij de voorbereiding hulp te verleen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien de vijandelijkheden worden gepleegd of de oorlog uitbreekt, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren opgelegd.

98. Hij die opzettelijk bescheiden, berichten of inlichtingen omtrent eenige zaak waarvan hij weet dat de geheimhouding door het belang van den staat wordt geboden, hetzij openbaarmakt, hetzij aan eene buitenlandsche mogendheid mededeelt of in handen speelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

belang van den staat wordt geboden, *openlijk bekend* maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren.

108. Hij die eene hem van regeringswege opgedragene onderhandeling met eene buitenlandsche mogendheid opzettelijk ten nadeele van den staat voert, wordt gestraft met gevangenisstraf *van minstens negen maanden en hoogstens* twaalf jaren.

109. Hij die, in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, opzettelijk eenige handeling verrigt waardoor de onzijdigheid van den staat wordt in gevaar gebracht, of eenig bijzonder voorschrift tot handhaving der onzijdigheid van regeringswege gegeven en bekend gemaakt, opzettelijk overtreedt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

110. De Nederlander die vrijwillig in krijgsdienst treedt bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, of in het vooruitzicht van een oorlog met Nederland, wordt, in het laatste geval mits de oorlog uitbreekt, gestraft met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens* vijftien jaren.

111. Met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens* vijftien jaren wordt gestraft hij die in tijd van oorlog, met het oogmerk om den vijand te begunstigen, dezen hulp verstrekt of den staat nadeel berokkent.

Levenslange gevangenisstraf of tijdelijke *van minstens drie* jaren wordt toegepast indien de dader:

- 1°. eenige versterkte of bezette plaats of post, eenig middel van gemeenschap, eenig magazijn, eenigen krijgsvoorraad of eenige krijgskas, of wel de vloot of het leger of eenig deel daarvan aan den vijand verraaft, in 's vijands magt brengt, vernielt of onbruikbaar maakt, of eenige tot afweer of aanval beeraamde of uitgevoerde onderwaterzetting of ander militair werk belet, belemmert of verijdt;
- 2°. eenige kaart, plan, teekening of beschrijving van militaire werken, of eenige inlichting betreffende militaire bewegingen of ontwerpen den vijand mededeelt of in handen speelt;
- 3°. hetzij oproer, hetzij muiterij of desertie onder het krijgsvolk te weeg brengt of bevordert;
- 4°. als verspieder den vijand dient of een verspieder van den vijand opneemt, verbergt of voorthelpt.

112. Zamenspanning tot een der in *artikel 111* omschreven misdrijven wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

113. Met gevangenisstraf van *hoogstens* zes jaren wordt gestraft hij die in tijd van oorlog, zonder oogmerk om den vijand te begunstigen:

openbaar
ten hoogste

107.

ten hoogste

108.

ten hoogste

109.

*van ten hoogste*110. *van ten hoogste**van ten hoogste twintig*111. *artikel 110**ten hoogste*112. *ten hoogste**begunstigen, opzettelijk:*

99. Hij die eene hem van regeeringswege opgedragen onderhandeling met eene buitenlandsche mogendheid opzettelijk ten nadeele van den staat voert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

100. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren wordt gestraft:

1°. hij die, in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, opzettelijk eenige handeling verricht waardoor de onzijdigheid van den staat wordt in gevaar gebracht, of eenig bijzonder voorschrift tot handhaving der onzijdigheid van regeeringswege gegeven en bekendgemaakt, opzettelijk overtreedt;

2°. hij die, in tijd van oorlog, eenig voorschrift van regeeringswege in het belang der veiligheid van den staat gegeven en bekendgemaakt, opzettelijk overtreedt.

[Zie art. 115 van het O. Stc.]

101. De Nederlander die vrijwillig in krijgsdienst treedt bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, of in het vooruitzicht van een oorlog met Nederland, wordt, in het laatste geval indien de oorlog uitbreekt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

102. Met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren wordt gestraft hij die opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleent of den staat tegenover den vijand benadeelt.

Levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren wordt toegepast indien de dader:

1°. eenige versterkte of bezette plaats of post, eenig middel van gemeenschap, eenig magazijn, eenigen krijgsvoorraad of eenige krijgskas, of wel de vloot of het leger of eenig deel daarvan aan den vijand verraaft, in 's vijands macht brengt, vernielt of onbruikbaar maakt, of eenige tot afweer of aanval beraamde of uitgevoerde onderwaterzetting of ander militair werk belet, belemmert of verijdt;

2°. eenige kaart, plan, teekening of beschrijving van militaire werken, of eenige inlichting betreffende militaire bewegingen of ontwerpen den vijand mededeelt of in handen speelt;

3°. hetzij oproer, hetzij muiterij of desertie onder het krijgsvolk teweegbrengt of bevordert;

4°. als verspieder den vijand dient of een verspieder des vijands opneemt, verbergt of voorhelpt.

103. De samenspanning tot een der in artikel 102 omschreven misdrijven wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

104. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren wordt gestraft hij die, in tijd van oorlog, zonder oogmerk om den vijand hulp te verleenen of den staat tegenover den vijand te benadeelen, opzettelijk:

1°. *desbeuust een verspieder van den vijand opneemt, verbergt of voorthelpt;*

2°. *opzettelijk eene handeling verrigt waardoor den vijand hulp wordt verleend of den staat nadeel berokkend.*

114. Hij die in tijd van oorlog of bij dreigend oorlogsgevaar bedrog pleegt bij levering van benoodigdheden ten dienste van de vloot of het leger, wordt gestraft met gevangenisstraf *van minstens negen maanden en hoogstens twaalf jaren.*

115. Hij die in tijd van oorlog of bij dreigend oorlogsgevaar eenig voorschrift, van regeringswege in het belang der veiligheid van den staat gegeven en bekend gemaakt, opzettelijk overtreedt, wordt gestraft met gevangenisstraf *van hoogstens vier jaren.*

116. Bij veroordeeling ter zake van het in *artikel 100* omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in *artikel 37* n°. 1—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de *artikelen 101, 102, 103, 105, 106, 108, 110 en 111* omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in *artikel 37* n°. 1—3 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van het in *artikel 114* omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in *artikel 37* n°. 1—4 vermelde regten worden uitgesproken en openbaarmaking van de regterlijke uitspraak worden gelast.

117. De straffen bedreigd tegen de in de *artikelen 111—115* omschreven feiten zijn toepasselijk op hem die een dier feiten tegen of met betrekking tot de bondgenooten van den staat in een gemeenschappelijken oorlog pleegt.

TITEL II.

Misdrijven tegen de koninklijke waardigheid.

118. De aanslag op het leven of de vrijheid van de nietregerende Koningin, van den naasten erfgenaam van de Kroon of van een lid van het koninklijke huis, wordt gestraft met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens vijftien jaren.*

Indien de aanslag op het leven den dood ten gevolge heeft of met voorbedachten rade wordt ondernomen, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke *van minstens drie jaren* opgelegd.

119. Elke aanslag op den persoon des Konings of der Koningin, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf *van hoogstens zeven jaren en zes maanden.*

120. Elke aanslag op den persoon van den naasten erfgenaam van de Kroon, van een lid van het koninklijke huis of van den Regent, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf *van hoogstens zes jaren.*

1°. *een*

2°. *een berigt verspreidt of eene*

113.

van ten hoogste

114. (Zie art. 100, 2°. van het Wetboek.)

ten hoogste

115. *artikel 99 artikel 36*

artikelen 100, 101, 102, 104, 105, 107, 109 en 110 artikel 36

artikel 113 artikel 36

116. *artikelen 110—114*

117.

van ten hoogste

van ten hoogste twintig

118.

ten hoogste

119.

ten hoogste

- 1°. een verspieder des vijands opneemt, verbergt of voort-
helpt;
- 2°. desertie van een krijgsman, in dienst van het rijk,
teweegbrengt of bevordert.

[Zie art. 228^b van het O.Stc.]

105. Hij die, in tijd van oorlog, eenige bedrieglijke handeling pleegt bij levering van benoodigdheden ten dienste van de vloot of het leger, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met het opzicht over de levering der goederen belast, de bedrieglijke handeling opzettelijk toelaat.

106. Bij veroordeeling wegens het in artikel 92 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—5 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 92—103 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens het in artikel 105 omschreven misdrijf, kan de schuldige worden ontzet van de uitoefening van het beroep waarin hij het misdrijf begaan heeft en van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten, en kan openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak worden gelast.

107. De straffen gesteld op de in de artikelen 102—105 omschreven feiten, zijn toepasselijk indien een dier feiten wordt gepleegd tegen of met betrekking tot de bondgenooten van den staat in een gemeenschappelijken oorlog.

TITEL II.

Misdrijven tegen de koninklijke waardigheid.

108. De aanslag op het leven of de vrijheid van de niet-regeerende Koningin, van den troonopvolger of van een lid van het koninklijk huis, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien de aanslag op het leven den dood ten gevolge heeft of met voorbedachten rade wordt ondernomen, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren opgelegd.

109. Elke feitelijke aanranding van den persoon des Konings of der Koningin, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden.

110. Elke feitelijke aanranding van den persoon van den troonopvolger, van een lid van het koninklijk huis, of van den Regent, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

121. Opzettelijke belediging den Koning of der Koningin aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vijf jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

122. Opzettelijke belediging den naasten erfgenaam van de Kroon, een lid van het koninklijke huis of den Regent aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

123. Hij die een *geschrift* waarin hij weet dat eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den naasten erfgenaam van de Kroon, een lid van het koninklijke huis of den Regent, verspreidt, openlijk tentoonstelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* één jaar of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en binnen de laatste twee jaren wegens hetzelfde misdrijf is veroordeeld, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

124. Bij veroordeeling ter zake van het in artikel 118 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 119 en 120 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—4 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 121 en 122 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—3 vermelde regten worden uitgesproken.

TITEL III.

Misdrijven tegen hoofden en vertegenwoordigers van bevriende staten.

125. De aanslag op het leven of de vrijheid van een regerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van minstens één en *hoogstens* vijftien jaren.

Indien de aanslag op het leven den dood ten gevolge heeft of met voorbedachten rade wordt ondernomen, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van minstens drie jaren opgelegd.

126. Elke aanslag op den persoon van een regerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes jaren.

127. Opzettelijke belediging eenen regerenden vorst of ander hoofd van een bevrienden staat aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

120.

ten hoogste
ten hoogste

121.

ten hoogste
ten hoogste

122.

geschrift of afbeelding waarin

ten hoogste een ten hoogste

en er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert hij wegens hetzelfde misdrijf onherroepelijk is

123.

artikel 117
artikel 36

artikelen 118 en 119
artikel 36

artikelen 120 en 121
artikel 36

124.

van ten hoogste
van ten hoogste twintig

125.

ten hoogste

126.

ten hoogste ten hoogste

111. Opzettelijke belediging den Koning of der Koningin aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

112. Opzettelijke belediging den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

113. Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent, met het oogmerk om aan den beleedigenden inhoud rechtvaardigheid te geven of de rechtvaardigheid daarvan te vermeerderen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen twee jaren zijn verlopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

114. Bij veroordeeling wegens het in artikel 108 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—5 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 109 en 110 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 111 en 112 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

TITEL III.

Misdrijven tegen hoofden en vertegenwoordigers van bevriende staten.

115. De aanslag op het leven of de vrijheid van een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien de aanslag op het leven den dood ten gevolge heeft of met voorbedachte rade wordt ondernomen, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren opgelegd.

116. Elke feitelijke aanranding van den persoon van een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat, die niet valt in eene zwaardere strafbepaling, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

117. Opzettelijke belediging een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

In den aanvang stond in G. O., in plaats van *waarin eene* (tot en met) *vermeerderen*: »waarin hij weet dat eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent».

(Veranderd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 45.)

In het 2e lid zijn de woorden: »sedert — kan», bij art. 1 der wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6) in de plaats gekomen van: »sedert hij wegens hetzelfde misdrijf onherroepelijk is veroordeeld, kan»; dl. II bl. 45.

128. Opzettelijke beleediging eenen vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de nederlandsche regering aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

* 129. Hij die een *geschrift* waarin hij weet dat eene beleediging voorkomt voor een regerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat of voor eenen vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de nederlandsche regering, verspreidt, openlijk tentoonstelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en binnen de laatste twee jaren wegens hetzelfde misdrijf is veroordeeld, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

130. Bij veroordeeling ter zake van het in artikel 125 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van het in artikel 126 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—4 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 127 en 128 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—3 vermelde regten worden uitgesproken.

TITEL IV.

Misdrijven betreffende de uitoefening van staatkundige pligten en regten.

131. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van de beide kamers der staten-generaal of van eene dezer uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt of een of meer leden uit die vergadering verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *minstens* negen maanden en *hoogstens* twaalf jaren.

132. Hij die door geweld of bedreiging met geweld een lid van eene der kamers van de staten-generaal verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn pligt te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

133. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van de staten eener provincie of van den raad eener gemeente uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt, of een of meer leden uit die vergadering verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen jaren.

127.

ten hoogste
ten hoogste

128. *geschrift of afbeelding waarin*

ten hoogste
ten hoogste
en er tijdens
het plegen van het misdrijf nog
geen twee jaren zijn verlopen,
sedert hij wegens hetzelfde mis-
drijf onherroepelijk is

129. *artikel 124*
artikel 36

artikel 125
artikel 36

artikelen 126 en 127
artikel 36

130.

van ten hoogste

131.

ten hoogste

132.

ten hoogste

118. Opzettelijke belediging eenen vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de Nederlandsche regering in zijne hoedanigheid aangedaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

119. Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat of voor een vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de Nederlandsche regering in zijne hoedanigheid, met het oogmerk om aan den beledigenden inhoud ruchtbaarheid te geven of de ruchtbaarheid daarvan te vermeederen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

120. Bij veroordeeling wegens het in artikel 115 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—5 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens het in artikel 116 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 117 en 118 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

TITEL IV.

Misdrijven betreffende de uitoefening van staatsplichten en staatsrechten.

121. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van de beide kamers der Staten-Generaal of van eene dezer uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt of een lid uit die vergadering verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

122. Hij die door geweld of bedreiging met geweld opzettelijk een lid van eene der kamers van de Staten-Generaal verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn plicht te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

123. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene vergadering van de staten eener provincie of van den raad eener gemeente uiteenjaagt, tot het nemen of niet nemen van eenig besluit dwingt, of den voorzitter of een lid uit die vergadering verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

In het 1e lid stond, in plaats van *waarin eene belediging*: »waarin hij weet dat eene belediging»; — en daarin kwamen niet voor de woorden: »met het oogmerk (tot en met) te vermeederen». (Veranderd ten gevolge amendement-G. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 53.)

Zie bij het 2e lid van art. 113.

134. Hij die door geweld of bedreiging met geweld een lid van de staten eener provincie of van den raad eener gemeente verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn pligt te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* twee jaren.

135. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, door geweld of bedreiging met geweld iemand verhindert zijn kiesrecht vrij en onbelemmerd uit te oefenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar.

136. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, door gift of belofte iemand omkoopt om zijn kiesrecht hetzij niet, hetzij op bepaalde wijze uit te oefenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens zes* maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Dezelfde straf wordt op den omgekochte toegepast.

137. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, eene bedriegelijke handeling pleegt waardoor de stem van een kiezer wordt verijdeld of een ander dan de door dien kiezer bedoelde persoon aangewezen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens zes* maanden.

138. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, opzettelijk eene plaats gehad hebbende stemming verijdelt of eene bedriegelijke handeling pleegt waardoor aan de stemming een andere uitslag wordt gegeven dan door de wettig ingeleverde stembiljetten zou zijn verkregen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar en zes maanden.

139. Hij die aan eene krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing deelneemt, wetende dat zijn naam niet op de lijst der kiezers is gebragt, wordt gestraft met geldboete van *hoogstens* honderd vijftig gulden.

140. Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 131 en 133 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 1—3 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 132 en 134—139 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 37 n°. 3 vermelde regten worden uitgesproken.

TITEL V.

Misdrijven tegen de openbare orde.

141. Hij die op openbare plaatsen of in openbare bijeenkomsten of in geschriften, verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen,

133.

ten hoogste

134.

ten hoogste een

135.

ten hoogste
ten hoogste

136.

ten hoogste

137.

(Zie art. 129 van het Wetboek.)

ten hoogste een

138.

(Zie art. 128 van het Wetboek.)

ten hoogste

139.

artikelen 130

en 132

artikel 36

artikelen 131 en

133—138

artikel

36

140.

124. Hij die door geweld of bedreiging met geweld opzettelijk den voorzitter of een lid van de staten eener provincie of van den raad eener gemeente verhindert de vergadering bij te wonen of daarin vrij en onbelemmerd zijn plicht te vervullen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

125. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, door geweld of bedreiging met geweld opzettelijk iemand verhindert zijn kiesrecht vrij en onbelemmerd uit te oefenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

126. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, door gift of belofte iemand omkoopt om zijn kiesrecht hetzij niet, hetzij op bepaalde wijze uit te oefenen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Dezelfde straf wordt toegepast op den kiezer die zich door gift of belofte tot een of ander laat omkopen.

127. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, eenige bedrieglijke handeling pleegt waardoor de stem van een kiezer van onwaarde wordt of een ander dan de door dien kiezer bedoelde persoon wordt aangewezen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

128. Hij die opzettelijk zich voor een ander uitgevende, aan eene krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

129. Hij die, bij gelegenheid eener krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, opzettelijk eene plaats gehad hebbende stemming verijdelt of eenige bedrieglijke handeling pleegt waardoor aan de stemming een andere uitslag wordt gegeven dan door de wettig ingeleverde stembiljetten zou zijn verkregen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

130. Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 121 en 123 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 122 en 124—129 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 3 vermelde rechten worden uitgesproken.

TITEL V.

Misdrijven tegen de openbare orde.

131. Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrifte, tot eenig strafbaar feit opruiet, wordt gestraft met gevangenis-

[Zie art. 139 van het **O. Stc.**]

In plaats van *zich voor een ander uitgevende*, stond in **G. O.** »zonder een valschen naam of voornaam».

(Op voorstel-de Beaufort door de Reg. gewijzigd; dl. II bl. 63.)

[Zie art. 138 van het **O. Stc.**]

tot het plegen van eenig strafbaar feit opruit, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* twee jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren wordt opgelegd, indien de opruijing een der in de *artikelen* 100—120, 125, 126, 131, 133, 156 of 198 omschreven misdrijven, of wel mouterij van krijgslieden betreft.

142. Hij die een geschrift waarin hij weet dat tot eenig strafbaar feit wordt opgeruid, verspreidt, openlijk tentoontstelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* één jaar of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Gevangenisstraf van *hoogstens* twee jaren wordt opgelegd, indien de opruijing een der in de *artikelen* 100—120, 125, 126, 131, 133, 156 of 198 omschreven misdrijven, of wel mouterij van krijgslieden betreft.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en binnen de laatste twee jaren wegens hetzelfde misdrijf is veroordeeld, kan hij van de uitoefening van dit beroep worden ontzet.

143. Hij die op openbare plaatsen of in openbare bijeenkomsten of in geschriften verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen, aanbiedt inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen tot het plegen van eenig strafbaar feit, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

144. Hij die een geschrift waarin hij weet dat wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen tot het plegen van eenig strafbaar feit, verspreidt, openlijk tentoontstelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

145. Hij die voorwerpen vervaardigt, verkoopt of ten verkoop in voorraad heeft, waarvan hij weet dat zij uitsluitend geschikt zijn tot het plegen van eenig strafbaar feit, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

146. Hij die, kennis dragende van het bestaan eener zamen-
spanning tot het plegen van een der in de *artikelen* 100—103 of 111 bedoelde feiten, op een tijdstip waarop het plegen van het feit nog kan worden voorkomen, opzettelijk nalaat daarvan tijdig kennis te geven hetzij aan de ambtenaren der justitie of politie, hetzij

ten hoogste ten hoogste

ten hoogste
artikelen 99—119, 124, 125,
130, 132, 154 of 196

141.

ten hoogste een
ten hoogste

ten hoogste
artikelen 99—119, 124, 125,
130, 132, 154 of 196

en er tijdens het plegen van
het misdrijf nog geen vijf jaren
zijn verlopen, sedert hij wegens
hetzelfde misdrijf onherroep-
lijk is veroordeeld, kan hij van
de uitoefening van dat beroep

142.

om eenig
strafbaar feit te plegen,
ten hoogste ten hoogste

143.

om eenig
strafbaar feit te plegen,
ten hoogste
ten hoogste

Vervallen.

144.

artikelen 99—102 of
110

straf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

132. Hij die een geschrift waarin tot eenig strafbaar feit wordt opgeruid, met het oogmerk om aan den opruienden inhoud ruchtbaarheid te geven of de ruchtbaarheid daarvan te vermeederen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

133. Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrifte, aanbiedt inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

134. Hij die een geschrift waarin wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen, met het oogmerk om aan dat aanbod ruchtbaarheid te geven of de ruchtbaarheid daarvan te vermeederen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

135. Hij die, kennis dragende van eene samenspanning tot een der in de artikelen 92—95 of 102 bedoelde misdrijven, op een tijdstip waarop het plegen van deze misdrijven nog kan worden voorkomen, opzettelijk nalaat daarvan tijdig voldoende kennis te geven hetzij aan de ambtenaren der justitie

In den aanvang stond in G. O., in plaats van *waarin tot eenig* (tot en met) *vermeederen*: »waarin hij weet dat tot eenig strafbaar feit wordt opgeruid».

(Gewijzigd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 71.)

Zie bij het 2e lid van art. 113.

In den aanvang stond in G. O., in plaats van *waarin wordt* (tot en met) *vermeederen*: »waarin hij weet dat wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen».

(Gewijzigd ten gevolge amendement-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 73.)

Zie bij het 2e lid van art. 113.

aan den bedreigde, wordt, indien het feit is gevolgd, gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

147. Hij die, kennis dragende van een voornemen tot het plegen van een der in de *artikelen* 100—120 omschreven misdrijven, tot desertie naar den vijand, tot militair verraad, tot moord, menschenroof of verkrachting of tot een der in Titel VII van dit Boek omschreven misdrijven, voorzoover daardoor levensgevaar wordt veroorzaakt, op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kan worden voorkomen, opzettelijk nalaat daarvan tijdig kennis te geven hetzij aan de ambtenaren der justitie of politie, hetzij aan den bedreigde, wordt, indien het misdrijf is gevolgd, gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens zes* maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Dezelfde straf is toepasselijk op hem die, kennis dragende van eenig in het eerste lid vermeld reeds gepleegd misdrijf, waardoor levensgevaar is ontstaan, op een tijdstip waarop de gevolgen nog kunnen worden afgewend, opzettelijk nalaat daarvan gelijke kennisgeving te doen.

148. De bepalingen van de *artikelen* 146 en 147 zijn niet van toepassing op hem die door de kennisgeving gevaar voor eene strafvervolgung zou doen ontstaan voor zich *zelven* of voor een ander *bij wiens vervolging hij zich*, hetzij op grond van huwelijk of van bloed- of aanverwantschap, hetzij *uithoofde* van zijn ambt of beroep, van het afleggen van getuigenis zou kunnen verschoonen.

149. Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederregtelijk binnendringt of, wederregtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of van wege den regthebbende aanstonds verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* honderd vijftig gulden.

Hij die zich den toegang heeft verschaft door middel van braak, inklimming, ondergraving, het bezigen van valsche sleutels of andere tot opening van de woning of het besloten lokaal of erf niet bestemde werktuigen, een valsche order of een valsch kostuum, of die bij nacht in eens anders woning wordt *aangetroffen*, wordt geacht te zijn binnengedrongen.

Indien hij bedreigingen uit of zich bedient van middelen geschikt om vrees aan te jagen, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar.

De in het eerste en derde lid bedreigde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen.

Dit misdrijf wordt niet vervolgd dan op klagte van hem tegen wien het gepleegd is.

150. Hij die in een voor de openbare dienst bestemd lokaal wederregtelijk binnendringt of, wederregtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van den bevoegden ambtenaar aanstonds

ten hoogste één ten hoogste

145.

artikelen 99—119

ten hoogste ten hoogste

146.

zelven, voor een zijner bloedverwanten of aangetrouwden in de regte linie of in den tweeden of derden graad der zijdlinie, voor zijn echtgenoot of gewezen echtgenoot of voor een ander bij wiens vervolging hij zich uithoofde

147.

ten hoogste ten hoogste

troffen waar hij anders dan ten gevolge van vergissing is binnengekomen, wordt

ten hoogste een

148.

of politie, hetzij aan den bedreigde, wordt, indien het misdrijf is gevolgd, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

136. Hij die, kennis dragende van een voornemen tot het plegen van een der in de artikelen 92—110 omschreven misdrijven, tot desertie in tijd van oorlog, tot militair verraad, tot moord, menschenroof of verkrachting of tot een der in Titel VII van dit Boek omschreven misdrijven voor zoover daardoor levensgevaar wordt veroorzaakt, op een tijdstip waarop het plegen van deze misdrijven nog kan worden voorkomen, opzettelijk nalaat daarvan tijdig voldoende kennis te geven hetzij aan de ambtenaren der justitie of politie, hetzij aan den bedreigde, wordt, indien het misdrijf is gevolgd, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Dezelfde straf is toepasselijk op hem die, kennis dragende van eenig in het eerste lid vermeld reeds gepleegd misdrijf waardoor levensgevaar is ontstaan, op een tijdstip waarop de gevolgen nog kunnen worden afgewend, opzettelijk nalaat daarvan gelijke kennisgeving te doen.

137. De bepalingen van de artikelen 135 en 136 zijn niet van toepassing op hem die door de kennisgeving gevaar voor eene strafvervolgung zou doen ontstaan voor zich zelven, voor een zijner bloedverwanten of aangehuwden in de rechte linie of in den tweeden of derden graad der zijlinie, voor zijn echtgenoot of gewezen echtgenoot, of voor een ander bij wiens vervolging hij zich, uit hoofde van zijn ambt of beroep, van het afleggen van getuigenis zou kunnen verschoonen.

138. Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk binnendringt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege den rechthebbende aanstonds verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Hij die zich den toegang heeft verschaft door middel van braak of inklimming, van valsche sleutels, van een valsche order of een valsch kostuum, of die, zonder voorkennis van den rechthebbende en anders dan ten gevolge van vergissing binnengekomen, aldaar wordt aangetroffen in den voor de nachtrust bestemden tijd, wordt geacht te zijn binnengedrongen.

Indien hij bedreigingen uit of zich bedient van middelen geschikt om vrees aan te jagen, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

De in het eerste en derde lid bepaalde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen.

139. Hij die in een voor den openbaren dienst bestemd lokaal wederrechtelijk binnendringt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van den bevoegden

verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* honderd vijftig gulden.

Hij die zich den toegang heeft verschaft door middel van braak, inklimming, ondergraving, het bezigen van valsche sleutels of andere tot opening van het lokaal niet bestemde werktuigen, een valsche order of een valsch kostuum, of *die bij* nacht aldaar wordt aange- troffen, wordt geacht te zijn binnengedrongen.

Indien hij bedreigingen uit of zich bedient van middelen geschikt om vrees aan te jagen, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar.

De in het eerste en derde lid bedreigde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen.

151. Deelneming aan eene vereeniging die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven waardoor de veiligheid van personen en goederen wordt aangerand, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

Deelneming aan eene andere bij de wet verboden vereeniging wordt gestraft met *hechtenis van hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

Ten aanzien der oprigters of bestuurders kunnen deze straffen met een derde worden verhoogd.

152. Hij die, niet gewoon eenig beroep uit te oefenen, van bedelen eene *kostwinning* maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden.

Niet strafbaar is *hij van wien blijkt dat hij, tot werken niet in staat en behoeftig, zich vruchteloos tot het verkrijgen van onderstand bij de be- trokken arm- of gemeentebesturen heeft aangemeld.*

153. Zij die, hetzij met gebruikmaking van middelen geschikt om vrees aan te jagen, hetzij in vereeniging van *drie* of meer per- sonen, niet tot hetzelfde huisgezin behorende, bedelen, worden gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen maanden.

154. Hij die, zonder middelen van bestaan en niet gewoon eenig beroep uit te oefenen, rondzwerft, wordt gestraft met gevangenis- straf van *hoogstens* drie maanden

Zij die, hetzij met gebruikmaking van middelen geschikt om vrees aan te jagen, hetzij in vereeniging van *drie* of meer personen, niet tot hetzelfde huisgezin behorende, zonder middelen van be- staan en niet gewoon eenig beroep uit te oefenen, rondzwerfen, worden gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen maanden.

155. De schuldige aan een der in de *artikelen* 152—154 omschre- ven misdrijven kan daarenboven, zoo hij tot werken in staat is, tot plaatsing in eene rijkswerkinrigting worden veroordeeld.

ten hoogste

ten hoogste

die, anders

dan ten gevolge van vergissing binnengekomen, bij

ten hoogste een

149.

of

ten hoogste

gevangenisstraf van ten hoogste ten hoogste

150. (Zie art. 432 van het Wetboek.) *gewoonte ten hoogste*

hij die zich vruchteloos om onderstand heeft aangemeld bij het burgerlijk bestuur, bevoegd om de aanvraag in te willigen, indien blijkt dat onderstand voor hem volstrekt onvermij- delijk was.

151. (Zie art. 433 van het Wetboek.) *twee*

ten hoogste

152.

ten hoogste

twee

ten hoogste

153. *artikelen* 150—152 (Zie art. 434 van het Wetboek.)

ambtenaar aanstonds verwijderd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Hij die zich den toegang heeft verschaft door middel van braak of inklimming, van valsche sleutels, van een valsche order of een valsch kostuum, of die, zonder voorkennis van den bevoegden ambtenaar en anders dan ten gevolge van vergissing binnengekomen, aldaar wordt aangetroffen in den voor de nachtrust bestemden tijd, wordt geacht te zijn binnengedrongen.

Indien hij bedreigingen uit of zich bedient van middelen geschikt om vrees aan te jagen, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

De in het eerste en derde lid bepaalde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen.

140. Deelneming aan eene vereeniging die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Deelneming aan eene andere bij de wet verboden vereeniging wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Ten aanzien der oprichters of bestuurders kunnen deze straffen met een derde worden verhoogd.

156. Zij die openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen personen of goederen, worden gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren en zes maanden.

De schuldige wordt gestraft:

met gevangenisstraf van *hoogstens* zes jaren, indien hij opzettelijk goederen vernielt of indien het door hem gepleegde geweld eenig lichamelijk leed ten gevolge heeft;

met gevangenisstraf van *hoogstens* negen jaren, indien dat geweld zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft;

met gevangenisstraf van *minstens negen maanden en hoogstens twaalf* jaren, indien dat geweld den dood ten gevolge heeft.

Poging tot dit misdrijf is niet strafbaar.

157. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene geoorloofde openbare vergadering verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen maanden.

158. Hij die opzettelijk door het verwekken van wanorde of het maken van gedruisch eene geoorloofde openbare vergadering stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* twee weken of geldboete van *hoogstens* zestig gulden.

159. Hij die door geweld of bedreiging met geweld hetzij eene geoorloofde openbare godsdienstige bijeenkomst, hetzij eene geoorloofde kerkelijke plegtigheid of begrafenisplegtigheid verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één* jaar.

160. Hij die opzettelijk door het verwekken van wanorde of het maken van gedruisch hetzij eene geoorloofde openbare godsdienstige bijeenkomst, hetzij eene geoorloofde kerkelijke plegtigheid of begrafenisplegtigheid stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* eene maand of geldboete van *hoogstens* honderd twintig gulden.

161. Wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* eene maand of geldboete van *hoogstens* honderd twintig gulden:

1°. hij die een bedienaar van de godsdienst tijdens de geoorloofde waarneming zijner bediening bespot;

2°. hij die voorwerpen aan eene eeredienst gewijd, waar en wanneer de uitoefening van die dienst geoorloofd is, beschimpt.

162. Hij die den toegang tot eene begraafplaats of het geoorloofd vervoer van een lijk naar eene begraafplaats *opzettelijk* verhindert of belemmert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* eene maand of geldboete van *hoogstens* honderd twintig gulden.

163. Hij die graven schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen maanden.

154.

ten hoogste

ten hoogste

ten hoogste

van ten hoogste

155.

ten hoogste

156.

ten hoogste
ten hoogste

157.

ten hoogste een

158.

ten hoogste *ten hoogste*

159. *ten hoogste*
ten hoogste

160. *die opzettelijk den*
plaats ver
ten hoogste
ten hoogste

161.
ten hoogste

141. Zij die openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen personen of goederen, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

De schuldige wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij opzettelijk goederen vernielt of indien het door hem gepleegde geweld eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren, indien dat geweld zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft;
- 3°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien dat geweld den dood ten gevolge heeft.

Artikel 81 blijft buiten toepassing.

142. Hij die opzettelijk door valsche alarmkreten of signalen de rust verstoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken of geldboete van ten hoogste zestig gulden.

[Zie art. 531 van het O.Stc.]

143. Hij die door geweld of bedreiging met geweld eene geoorloofde openbare vergadering verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden.

144. Hij die opzettelijk door het verwekken van wanorde of het maken van gedruisch eene geoorloofde openbare vergadering stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zestig gulden.

145. Hij die door geweld of bedreiging met geweld hetzij eene geoorloofde openbare godsdienstige bijeenkomst, hetzij eene geoorloofde kerkelijke plechtigheid of begrafenisplechtigheid verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

146. Hij die opzettelijk door het verwekken van wanorde of het maken van gedruisch hetzij eene geoorloofde openbare godsdienstige bijeenkomst, hetzij eene geoorloofde kerkelijke plechtigheid of begrafenisplechtigheid stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

147. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een bedienaar van den godsdienst in de geoorloofde waarneming zijner bediening bespot;
- 2°. hij die voorwerpen aan eenen eeredienst gewijd, waar en wanneer de uitoefening van dien dienst geoorloofd is, beschimpt.

148. Hij die opzettelijk den geoorloofden toegang tot eene begraafplaats of het geoorloofd vervoer van een lijk naar eene begraafplaats verhindert of belemmert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

149. Hij die opzettelijk een graf schendt of eenig op eene begraafplaats opgericht gedenkteeken opzettelijk en wederrechtelijk vernielt of beschadigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

[Zie ook art. 386, 3°. van het O. Stc.]

164. Hij die, buiten de gevallen bij de wet toegelaten, een begraven lijk opgraaft of wederrechtelijk een lijk van eene begraafplaats of uit een lijkenhuis wegneemt, of *desbewust* zoodanig opgegraven of weggenomen lijk verplaatst of vervoert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

165. Hij die een lijk begraaft, verbergt, wegvoert of wegmaakt met het oogmerk om het overlijden of de geboorte te verhelen, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

166. Hij die, geen *geneeskunst* oefenaar zijnde, buiten toezicht van een *geneeskunst* oefenaar een lijk opent of ontleedt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

167. Hij die, met het oogmerk om zich of een ander de uitoefening van een werkelijk of vermeend regt te verzekeren of een ander in de uitoefening van een werkelijk of vermeend regt te storen, hetgeen tot afsluiting of afscheiding van eigendommen dient, vernielt, verplaatst, verwijdt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden.

TITEL VI.

Tweegevecht.

168. *Met hechtenis van hoogstens zes maanden wordt gestraft:*

1°. hij die iemand tot een tweegevecht aanzet, indien daarop eene uitdaging volgt;

2°. hij die opzettelijk eene uitdaging overbrengt;

3°. hij die iemand in het openbaar of in tegenwoordigheid van derden verwijtingen doet of aan bespotting prijs geeft, omdat hij niet tot tweegevecht heeft uitgedaagd of omdat hij eene uitdaging heeft afgewezen.

169. Hij die iemand tot tweegevecht uitdaagt of eene uitdaging aanneemt, wordt, indien het tweegevecht niet volgt, gestraft met *hechtenis van hoogstens drie maanden of geldboete van hoogstens drie honderd gulden.*

170. Tweegevecht wordt ten aanzien van hem die zijne wederpartij geen lichamelijk leed toebrengt, gestraft met *hechtenis van hoogstens één jaar.*

Hij die zijne wederpartij eenig lichamelijk leed toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens twee jaren.*

Hij die zijne wederpartij zwaar lichamelijk letsel toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens zes jaren.*

Hij die zijne wederpartij van het leven berooft, wordt gestraft

162.

opzettelijk

ten hoogste

ten hoogste

163.

ten hoogste

ten hoogste

164. *geneeskundige*

geneeskundige

ten hoogste

ten hoogste

165.

ten hoogste

166. *Met gevangenisstraf van ten hoogste vier maanden of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden wordt*

167.

gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste honderd twintig

168.

gevangenisstraf

van ten hoogste een

ten hoogste

ten hoogste

150. Hij die opzettelijk en wederrechtelijk een lijk opgraaft of wegneemt of een opgegraven of weggenomen lijk verplaatst of vervoert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

151. Hij die een lijk begraaft, verbergt, wegvoert of wegmaakt, met het oogmerk om het overlijden of de geboorte te verhelen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

TITEL VI.

Tweegevecht.

152. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden wordt gestraft:

- 1°. hij die iemand tot eene uitdaging tot tweegevecht of tot het aannemen van eene uitdaging aanzet, indien daarop een tweegevecht volgt;
- 2°. hij die opzettelijk eene uitdaging overbrengt, indien daarop een tweegevecht volgt.

153. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft hij die iemand in het openbaar of in tegenwoordigheid van derden verwijtingen doet of hem aan bespotting prijsgeeft, omdat hij niet tot tweegevecht heeft uitgedaagd of omdat hij eene uitdaging heeft afgewezen.

154. Tweegevecht wordt ten aanzien van hem die zijne tegenpartij geen lichamelijk letsel toebrengt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

Hij die zijne tegenpartij eenig lichamelijk letsel toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Hij die zijne tegenpartij zwaar lichamelijk letsel toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Hij die zijne tegenpartij van het leven berooft, wordt ge-

met gevangenisstraf van *hoogstens* acht jaren of, indien het tweegevecht op leven of dood was aangegaan, met gevangenisstraf van *minstens* negen maanden en *hoogstens* twaalf jaren.

Poging tot tweegevecht is niet strafbaar.

171. Op hem die in een tweegevecht zijne wederpartij van het leven berooft of haar eenig lichamenlijk leed toebrengt, worden de bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling toegepast:

- 1°. indien de voorwaarden niet vooraf zijn geregeld;
- 2°. indien het tweegevecht niet plaats heeft in tegenwoordigheid van wederzijdsche getuigen;
- 3°. indien de dader zich aan eenig bedrog schuldig maakt of ten nadeele van de wederpartij van de voorwaarden afwijkt.

172. Getuigen en *geneeskunsttoefenaars* die een tweegevecht bijwonen, zijn niet strafbaar.

De getuigen worden echter gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens twee jaren* of *hechtenis van hoogstens twee jaren*, indien de voorwaarden niet vooraf zijn geregeld, of indien zij partijen tot voortzetting van het tweegevecht aanzetten;
- 2°. met gevangenisstraf van *hoogstens drie jaren*, indien zij zich aan eenig bedrog schuldig maken of eenig door partijen gepleegd bedrog oogluikend toelaten, of oogluikend toelaten dat ten nadeele van eene der partijen van de voorwaarden wordt afgeweken.

De bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling worden toegepast op den getuige bij een tweegevecht waarin eene der partijen van het leven is beroofd of haar eenig lichamenlijk leed is toegebracht, indien hij aan eenig bedrog heeft deelgenomen, *dit oogluikend heeft toegelaten, of oogluikend heeft toegelaten dat ten nadeele van den verslagene of verwonde van de voorwaarden is afgeweken.*

TITEL VII.

Misdrijven waardoor de algemeene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht.

173. Hij die opzettelijk brand sticht, eene ontploffing te weeg brengt of eene overstroming veroorzaakt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens* negen jaren, indien daarvan alleen gemeen gevaar voor goederen te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van *hoogstens* twaalf jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;
- 3°. met gevangenisstraf van *minstens één en hoogstens vijftien jaren*, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

174. Hij aan wiens schuld brand, ontploffing of overstroming te wijten is, wordt gestraft;

ten hoogste

van

ten hoogste

169.

170. *geneeskundigen*

van ten hoogste twee jaren, indien

ten hoogste

bedrog toelaten, of toelaten dat

dit heeft toegelaten, of heeft

171.

ten hoogste

ten hoogste

van ten hoogste indien het feit

172.

straf met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of, indien het tweegevecht op leven of dood was aangegaan, met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Poging tot tweegevecht is niet strafbaar.

155. Op hem die in een tweegevecht zijne tegenpartij van het leven berooft of haar eenig lichamelijk letsel toebrengt, worden de bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling toegepast:

- 1°. indien de voorwaarden niet vooraf zijn geregeld;
- 2°. indien het tweegevecht niet plaats heeft in tegenwoordigheid van wederzijdsche getuigen;
- 3°. indien de dader, opzettelijk en ten nadeele van de tegenpartij, zich aan eenige bedrieglijke handeling schuldig maakt of van de voorwaarden afwijkt.

156. Getuigen en geneeskundigen die een tweegevecht bijwonen zijn niet strafbaar.

De getuigen worden gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, indien de voorwaarden niet vooraf zijn geregeld, of indien zij partijen tot voortzetting van het tweegevecht aanzetten;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, indien zij, opzettelijk en ten nadeele van eene of beide partijen, zich aan eenige bedrieglijke handeling schuldig maken of eenige door partijen gepleegde bedrieglijke handeling toelaten, of toelaten dat van de voorwaarden wordt afgeweken.

De bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling worden toegepast op den getuige bij een tweegevecht waarin eene der partijen van het leven is beroofd of haar eenig lichamelijk letsel is toegebracht, indien hij, opzettelijk en ten nadeele van die partij, zich aan eenige bedrieglijke handeling heeft schuldig gemaakt of eenige bedrieglijke handeling heeft toegelaten, of heeft toegelaten dat ten nadeele van den verslagene of verwonde van de voorwaarden is afgeweken.

TITEL VII.

Misdrijven waardoor de algemeene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht.

157. Hij die opzettelijk brand sticht, eene ontploffing te weegbrengt of eene overstroming veroorzaakt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien daarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;
- 3°. met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

158. Hij aan wiens schuld brand, ontploffing of overstroming te wijten is, wordt gestraft:

In n°. 1 stond »negen jaren»,
in plaats van: *twaalf jaren*;
in n°. 2 »twaalf», in plaats
van: *vijftien* en in n°. 3 »ge-
vangenisstraf van ten hoogste
vijftien» in plaats van: *levens-
lange* (tot en met) *twintig*.
(Amendement-C. v. Rapp.,
door de Reg. overgenomen;
dl. II bl. 123—134.)

- 1°. met hechtenis van *hoogstens* drie maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden, indien daardoor alleen gemeen gevaar voor goederen ontstaat;
- 2°. met hechtenis van *hoogstens* zes maanden of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;
- 3°. met hechtenis van *hoogstens één* jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

ten hoogste
ten hoogste

ten hoogste
ten hoogste

ten hoogste een

175. Hij die bij of in het vooruitzicht van *brand de* bluschgereedschappen of blusmiddelen verbergt of *opzettelijk* onbruikbaar maakt, of op eenige andere wijze de blussching van *brand opzettelijk* verhindert of belemmert, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

Indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen, kan de straf worden verdubbeld.

176. Hij die bij of in het vooruitzicht van *watersnood* dijkmaterialen of gereedschappen verbergt of *opzettelijk* onbruikbaar maakt, eenige poging tot herstel van dijken of andere waterstaatswerken *opzettelijk* vrijdelt, of de aangewende middelen tot het voorkomen of stuiten van overstroming *opzettelijk* tegenwerkt, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* drie jaren.

Indien twee of meer vereenigde personen het misdrijf plegen, kan de straf worden verdubbeld.

177. Hij *die eenig* werk dienende tot waterkeering of waterlossing *opzettelijk* vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, wordt, indien daarvan gevaar voor overstroming te duchten is, gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* vier jaren.

178. Hij *die eenig* werk dienende voor het openbaar verkeer *opzettelijk* vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, eenigen openbaren land- of waterweg *opzettelijk* verspert of genomen veiligheidsmaatregelen *opzettelijk* vrijdelt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens* zes jaren, indien daardoor het verkeer onveilig wordt;
- 2°. met gevangenisstraf van *minstens* negen maanden en *hoogstens* twaalf jaren, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

173. *brand opzettelijk de*
of on
brand ver
ten hoogste

174. *nood opzettelijk dijk*
of on
werken

ver
ming tegen
ten hoogste

175. *die opzettelijk eenig*
lossing ver

ten hoogste

176. *die opzettelijk eenig*
keer ver
weg ver
regelen ver
ten hoogste

van ten hoogste

- 1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor gemeen gevaar voor goederen ontstaat;
- 2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;
- 3°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

159. Hij die opzettelijk bij of in het vooruitzicht van brand bluschgereedschappen of blusmiddelen wederrechtelijk verbergt of onbruikbaar maakt, of op eenige wijze de blussching van brand verhindert of belemmert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

160. Hij die opzettelijk bij of in het vooruitzicht van watersnood dijkmaterialen of gereedschappen wederrechtelijk verbergt of onbruikbaar maakt, eenige poging tot herstel van dijken of andere waterstaatswerken vrijdelt, of de aangevende middelen tot het voorkomen of stuiten van overstroming tegenwerkt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

161. Hij die opzettelijk eenig werk dienende tot waterkeering of waterloozing vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, wordt, indien daarvan gevaar voor overstroming te duchten is, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

162. Hij die opzettelijk eenig werk dienende voor het openbaar verkeer vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, eenigen openbaren land- of waterweg verspert of een ten aanzien van zoodanig werk of van zoodanigen weg genomen veiligheidsmaatregel vrijdelt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren, indien daarvan gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien daarvan gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

163. Hij aan wiens schuld te wijten is dat eenig werk dienende voor het openbaar verkeer wordt vernield, onbruikbaar gemaakt of beschadigd, eenige openbare land- of waterweg verspert of een ten aanzien van zoodanig werk of van zoodanigen weg genomen veiligheidsmaatregel vrijdelt wordt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor het verkeer onveilig wordt;
- 2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

Onder 1°, 2°. en 3°. stond, in plaats van *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »hechtenis».

(Amend.-C. v. Rapp. door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 136—138.)

Onder 1°. en 2°. stond, in plaats van *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »hechtenis».
(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 143.)

179. Hij die opzettelijk gevaar veroorzaakt voor het verkeer door stoomvermogen over een spoorweg, wordt gestraft met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens twaalf jaren*.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens vijftien jaren*.

Indien de schuldige bestuurder, beambte of bediende van eene spoorwegdienst is, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

180. Hij aan wiens schuld te wijten is dat gevaar ontstaat voor het verkeer door stoomvermogen over een spoorweg, wordt gestraft met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van *hoogstens één jaar*.

Indien de schuldige bestuurder, beambte of bediende van eene spoorwegdienst is, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

181. Hij die eenig gebouw opzettelijk vernielt of beschadigt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens negen jaren*, indien daarvan alleen gemeen gevaar voor goederen te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van *hoogstens twaalf jaren*, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;
- 3°. met gevangenisstraf *van minstens één en hoogstens vijftien jaren*, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

182. Hij aan wiens schuld de vernieling of beschadiging van eenig gebouw te wijten is, wordt gestraft:

- 1°. met hechtenis van *hoogstens drie maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*, indien daardoor alleen gemeen gevaar voor goederen ontstaat;
- 2°. met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;
- 3°. met hechtenis van *hoogstens één jaar*, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

183. Hij die eenig vaartuig opzettelijk en wederregtelijk doet zinken of stranden, vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens twaalf jaren*, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;

177.

*van ten hoogste**van ten hoogste*

(Zie art. 176 van het Wetboek.)

178.

*ten hoogste**ten hoogste**ten hoogste een*

(Zie art. 176 van het Wetboek.)

179.

(Zie art. 170 van het Wetboek.)

*ten hoogste**ten hoogste**van ten hoogste**indien het feit*

180.

(Zie art. 171 van het Wetboek.)

*ten hoogste**ten hoogste**ten hoogste**ten hoogste**ten hoogste een*

181.

ten hoogste

164. Hij die opzettelijk gevaar veroorzaakt voor het verkeer door stoomvermogen over een spoorweg, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

165. Hij aan wiens schuld te wijten is dat gevaar ontstaat voor het verkeer door stoomvermogen over een spoorweg, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar.

166. Hij die opzettelijk een voor de veiligheid der scheepvaart gesteld teeken vernielt, beschadigt, wegneemt of verplaatst, zijne werking verijdt of een verkeerd teeken stelt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien daarvan gevaar voor de veiligheid der scheepvaart te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien daarvan gevaar voor de veiligheid der scheepvaart te duchten is en het feit het zinken of stranden van een vaartuig ten gevolge heeft;
- 3°. met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien daarvan gevaar voor de veiligheid der scheepvaart te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

167. Hij aan wiens schuld vernieling, beschadiging, wegname of verplaatsing van een voor de veiligheid der scheepvaart gesteld teeken of verijdeling zijner werking of het stellen van een verkeerd teeken te wijten is, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor de scheepvaart onveilig wordt;
- 2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien het feit het zinken of stranden van een vaartuig ten gevolge heeft;
- 3°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

168. Hij die eenig vaartuig opzettelijk en wederrechtelijk doet zinken of stranden, vernielt, onbruikbaar maakt of beschadigt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;

In het 1e lid stond »twaalf», in plaats van: *vijftien*, en in het 2e lid »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats van: *levenslange* (tot en met) *twintig*. (Amend.-C. v. R., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 145 en 146.)

In het 1e en 2e lid stond, in plaats van: *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »hechtenis». (Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 146.)

[Zie art. 185 van het O. Stc.]

In n°. 1 stond »negen», in plaats van: *twaalf*; in n°. 2 »twaalf», in plaats van: *vijftien* en in n°. 3 »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats van: *levenslange* (tot en met) *twintig*. (Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 149.)

[Zie art. 186 van het O. Stc.]

Onder 1°, 2°. en 3°. stond, in plaats van: *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »hechtenis». (Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 149.)

In n°. 1 stond »twaalf», in plaats van: *vijftien* en in n°. 2 »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats

- 2°. met gevangenisstraf van *minstens één en hoogstens vijftien jaren*, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

van ten hoogste
indien het feit

184. Hij aan wiens schuld te wijten is dat eenig vaartuig zinkt of strandt, vernield, onbruikbaar gemaakt of beschadigd wordt, wordt gestraft:

182.

- 1°. met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;
- 2°. met hechtenis van *hoogstens één jaar*, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

ten hoogste
ten hoogste

ten hoogste een

185. Hij die voor de veiligheid der scheepvaart gestelde teekenen opzettelijk vernielt, beschadigt, wegneemt of verplaatst, hunne werking opzettelijk verijdt of opzettelijk verkeerde teekenen stelt, wordt gestraft:

183. die opzettelijk voor
kenen ver
king verijdt of ver
(Zie art. 166 van het Wetboek.)
ten hoogste

- 1°. met gevangenisstraf van *hoogstens zes jaren*, indien daarvan gevaar voor de veiligheid der scheepvaart te duchten is;
- 2°. met gevangenisstraf van *hoogstens negen jaren*, indien het feit het zinken of stranden van een vaartuig ten gevolge heeft;
- 3°. met gevangenisstraf van *minstens negen maanden en hoogstens twaalf jaren* indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

ten hoogste

van ten hoogste

186. Hij aan wiens schuld vernieling, beschadiging, wegneming of verplaatsing van voor de veiligheid der scheepvaart gestelde teekenen of verijdeling hunner werking of het stellen van verkeerde teekenen te wijten is, wordt gestraft:

184.
(Zie art. 167 van het Wetboek.)

- 1°. met hechtenis van *hoogstens drie maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*, indien daardoor de veiligheid der scheepvaart wordt in gevaar gebracht;
- 2°. met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*, indien het feit het zinken of stranden van een vaartuig ten gevolge heeft;
- 3°. met hechtenis van *hoogstens één jaar*, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

ten hoogste
ten hoogste

ten hoogste
ten hoogste

ten hoogste een

187. Hij die in een put, pomp, bron of in eene ten algemeenen nutte of tot gezamenlijk gebruik van of met anderen bestemde drinkwaterinrigting eenige stof aanbrengt, wetende dat zij voor het leven of de gezondheid gevaarlijk is, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens negen jaren*.

185.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van *minstens negen maanden en hoogstens twaalf jaren*.

ten hoogste

van ten hoogste

188. Hij aan wiens schuld te wijten is dat in een put, pomp, bron of in eene ten algemeenen nutte of tot gezamenlijk gebruik van of met anderen bestemde drinkwaterinrigting eenige voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stof wordt aangebracht, wordt gestraft met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden*.

186.

ten hoogste
ten hoogste

Tekst van het Wetboek.

2°. met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

169. Hij aan wiens schuld te wijten is dat eenig vaartuig zinkt of strandt, vernield, onbruikbaar gemaakt of beschadigd wordt, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;

2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

170. Hij die eenig gebouw of getimmerte opzettelijk vernielt of beschadigt, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien daarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;

3°. met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood ten gevolge heeft.

171. Hij aan wiens schuld de vernieling of beschadiging van eenig gebouw of getimmerte te wijten is, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor gemeen gevaar voor goederen ontstaat;

2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;

3°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood ten gevolge heeft.

172. Hij die in een put, pomp, bron of in eene ten algemeenen nutte of tot gezamenlijk gebruik van of met anderen bestemde drinkwaterinrichting eenige stof aanbrengt, wetende dat daardoor het water voor het leven of de gezondheid schadelijk wordt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

173. Hij aan wiens schuld te wijten is dat in een put, pomp, bron of in eene ten algemeenen nutte of tot gezamenlijk gebruik van of met anderen bestemde drinkwaterinrichting eenige stof wordt aangebracht, waardoor het water voor het leven of de gezondheid schadelijk wordt, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden

AFWIJKINGEN G. O. 439 EN VAN WETBOEK 1881.

van: *levenslange* (tot en met) *twintig*.

(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 151.)

Onder 1°. en 2°. stond, in plaats van: *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »*hechtenis*».

(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 151.)

[Zie art. 181 van het O. Stc.]

In n°. 1 stond »negen», in plaats van: *twaalf*; in n°. 2 »*twaalf*», in plaats van: *vijftien* en in n°. 3 »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats van: *levenslange* (tot en met) *twintig*.

(Amend.-C. v. R., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 153.)

[Zie art. 182 van het O. Stc.]

Onder 1°., 2°. en 3°. stond, in plaats van: *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »*hechtenis*».

(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 153.)

In het 1e lid stond »*twaalf*», in plaats van: *vijftien*, en in het 2e lid »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats van: *levenslange* (tot en met) *twintig*.

(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II. bl. 156.)

In het 1e en 2e lid stond, in plaats van: *gevangenisstraf*

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van *hoogstens één jaar*.

189. Met gevangenisstraf van *hoogstens negen jaren* wordt gestraft :

- 1°. hij die stoffen verkoopt of aflevert, wetende dat zij voor het leven of de gezondheid gevaarlijk zijn en dat zij tot vermenging met of toebereiding van eet- of drinkwaren moeten dienen ;
- 2°. hij die *desbewust* in eet- of drinkwaren of in zelfstandigheden tot de bereiding daarvan dienende, bestemd om verkocht of uitgedeeld te worden, voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stoffen mengt ;
- 3°. hij die eet- of drinkwaren verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert, uitdeelt of ten verkoop of ter uitdeeling in voorraad heeft, wetende dat zich daarin voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stoffen bevinden.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van *minstens negen maanden en hoogstens twaalf jaren*.

Indien de schuldige binnen de laatste vijf jaren is veroordeeld wegens een der in dit artikel of in artikel 191 omschreven misdrijven, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd.

190. Met hechtenis van *hoogstens zes maanden* of geldboete van *hoogstens drie honderd gulden* wordt gestraft :

- 1°. hij die voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stoffen verkoopt of aflevert, wetende dat zij tot vermenging met of toebereiding van eet- of drinkwaren moeten dienen, doch onbekend met het gevaarlijk karakter dier stoffen ;
- 2°. hij die in eet- of drinkwaren of in zelfstandigheden tot de bereiding daarvan dienende, bestemd om verkocht of uitgedeeld te worden, voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stoffen mengt, zonder bekend te zijn met het gevaarlijk karakter dier stoffen ;
- 3°. hij die eet- of drinkwaren verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert, uitdeelt of ten verkoop of ter uitdeeling in voorraad heeft waarin zich voor het leven of de gezondheid gevaarlijke stoffen bevinden, wetende dat die eet- of drinkwaren met andere stoffen zijn vermengd, doch onbekend met het gevaarlijk karakter dier stoffen.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van *hoogstens één jaar*.

191. Hij die eet- of drinkwaren verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert, uitdeelt of ten verkoop of ter uitdeeling in voorraad heeft, wetende dat zij *door eigen bederf of door herkomst van zieke dieren voor het gebruik door menschen* gevaarlijk zijn, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens vier jaren en zes maanden*.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens negen jaren*.

ten hoogste een

187. *ten hoogste*

opzettelijk

van ten hoog-

ste

Vervallen.

188. *ten hoogste*
ten hoogste

ten hoogste een jaar.

De eet- of drinkwaren en de zelfstandigheden tot de bereiding daarvan dienende kunnen worden verbeurd verklaard.

189. (Zie art. 174 Wetb.)

door bederf of schadelijke eigenschappen voor het leven of de gezondheid

ten hoogste

ten hoogste

Tekst van het Wetboek.

of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar.

174. Hij die waren verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert of uitdeelt, wetende dat zij voor het leven of de gezondheid schadelijk zijn, en dat schadelijk karakter verzwijgende, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren.

175. Hij aan wiens schuld te wijten is dat waren, schadelijk voor het leven of de gezondheid, verkocht, afgeleverd of uitgedeeld worden, zonder dat de koper of verkrijger met dat schadelijk karakter bekend is, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar.

De waren kunnen worden verbeurdverklaard.

AFWIJKINGEN G. O. 441 EN VAN WETBOEK 1881.

of hechtenis, alleen: »hechtenis».

(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 156.)

[Zie ook art. 191 van het O. Stc.]

In het 1e lid stond »twaalf», in plaats van: *vijftien*, en in het 2e lid »gevangenisstraf van ten hoogste vijftien», in plaats van: *levenslange* (tot en met) *twintig*.
(Amend.-C. v. R., door de Reg. overgenomen dl. II bl. 161.)

In het 1e en 2e lid stond, in plaats van: *gevangenisstraf of hechtenis*, alleen: »hechtenis».
(Amend.-C. v. Rapp., door de Reg. overgenomen; dl. II bl. 162.)

Indien de schuldige binnen de laatste vijf jaren is veroordeeld wegens een der in dit artikel of in artikel 189 omschreven misdrijven, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd.

192. Bij veroordeeling wegens eenig in de artikelen 189—191 omschreven misdrijf kan de regter de openbaarmaking zijner uitspraak gelasten.

Ook kan ontzetting worden uitgesproken van de uitoefening van het beroep waarin het misdrijf gepleegd is.

TITEL VIII.

Misdrijven tegen het openbaar gezag.

193. Met gevangenisstraf van *hoogstens* twee jaren of geldboete van *hoogstens* drie honderd gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een ambtenaar eene gift of belofte doet met het oogmerk om hem te bewegen in zijne bediening, in strijd met zijn plicht, iets te doen of na te laten;
- 2°. hij die een ambtenaar eene gift doet ten gevolge of naar aanleiding van hetgeen door dezen in zijne bediening, in strijd met zijn plicht, is gedaan of nagelaten.

Ontzetting van de in *artikel 37 n°. 1—4* vermelde regten kan worden uitgesproken.

194. Hij die een regter eene gift of belofte doet, met het oogmerk om invloed uit te oefenen op de beslissing van eene aan diens oordeel onderworpen zaak, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* zes jaren.

Indien die gift of belofte gedaan wordt met het oogmerk om eene veroordeeling in eene strafzaak te verkrijgen, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* negen jaren.

Ontzetting van de in *artikel 37 n°. 1—4* vermelde regten kan worden uitgesproken.

195. Hij die door geweld of bedreiging met geweld een ambtenaar dwingt tot het volvoeren eener ambtsverrigting of het nalaten eener regtmatige ambtsverrigting, wordt gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens* twee jaren.

196. Hij die zich met geweld of bedreiging met geweld verzet tegen een ambtenaar werkzaam in de regtmatige uitoefening zijner bediening, of tegen personen wier bijstand hetzij door dien ambtenaar, hetzij door anderen ten zijnen behoeve is ingeroepen, wordt, als schuldig aan wederspanningheid, gestraft met gevangenisstraf van *hoogstens één jaar*.

197. De dwang en de wederspanningheid in de artikelen 195 en 196 omschreven worden gestraft:

Vervallen.

190. artikelen 187—189

191. *ten hoogste*
ten hoogste

artikel 36

192.

ten hoogste

ten hoogste
artikel 36

193.

ten hoogste twee jaren.

Met het plegen van geweld wordt gelijk gesteld het brengen in een toestand van bewuste-loosheid.

194.

ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.

195. artikelen 193 en 194